

HERCEGOVAC 2027

PLAN RAZVOJA OPĆINE DO 2027.
GODINE NA TEMELJU KONCEPTA
“PAMETNA OPĆINA“

NACRT

OŽUJAK 2020

Radna verzija 3.0

Naručitelj:

Općina Hercegovac
Moslavačka 150
HR-43284 Hercegovac

Dokument izradili:

T&MC Group
Miramarska 24
HR-10000 Zagreb
Tel: +385 1 4811 230
www.tmc-holding.com

Sudjelovali u izradi dokumenta:

T&MC Group

- ❖ Dr.sc. Damir Novotny, *Managing Partner*
- ❖ Lucia Punda, mag. oec., *Consultant*

SADRŽAJ

1. UVOD	1
2. METODOLOGIJA IZRADE STRATEŠKOG PLANA RAZVOJA	3
2.1. Usklađenost sa strateškim dokumentima višega reda – strategija EU 2020 / EU 2027.....	4
2.2. Nacionalni operativni programi.....	10
2.3. Usklađenost s nacionalnim strateškim dokumentima višega reda.....	11
3. OPĆINA DANAS – ANALIZA SADAŠNJEG STANJA	12
3.1. Prirodni potencijali.....	13
3.2. Poljoprivreda.....	18
3.3. Gospodarstvo, poduzetništvo, turizam i kultura.....	19
3.4. Ljudski potencijali i društvena infrastruktura.....	24
3.5. Prometna, komunikacijska, komunalna infrastruktura.....	28
3.6. Financijska analiza.....	36
3.7. SWOT analiza.....	38
3.8. Razvojne potrebe.....	39
4. OPĆINA DO 2027. GODINE – PLAN RAZVOJA	41
4.1. Vizija i glavni ciljevi strateškog razvoja Općine u razdoblju 2021 – 2027.....	41
4.2. Ciljani pokazatelji ekonomskog razvoja Općine.....	42
4.3. Strateški koncept razvoja Općine – „Hercegovac – pametna općina“.....	43
4.3.1. Koncept digitalizacije na području Općine.....	46
4.3.2. Koncept „pametne poljoprivrede“ na području Općine.....	47
4.3.3. Koncept „zelene Općine“.....	50
4.3.4. Koncept „pametnog turizma“ na području Općine.....	51
4.4. Primjeri dobre prakse – „pametna sela“.....	54
5. STRATEŠKA PODRUČJA DJELOVANJA I PRIORITETI INTERVENCIJE	58
5.1. Strateška područja djelovanja.....	58
5.1.1. Gospodarstvo, poljoprivreda i radna mjesta.....	63
5.1.2. Obrazovanje, kultura i uvjeti života.....	64
5.1.3. Općinska uprava i ruralne usluge.....	64
5.1.4. Prostor, okoliš i energija.....	64
5.2. Proces planiranja i implementacije razvojnih projekata.....	65
5.3. Financiranje projekata.....	67

6. MONITORING I EVALUACIJA	68
7. KATALOG PROJEKATA	71
7.1. Područje djelovanja: Gospodarstvo, poljoprivreda i radna mjesta	71
7.2. Područje djelovanja: Obrazovanje, kultura i uvjeti života	76
7.3. Područje djelovanja: Općinska uprava i ruralne usluge.....	81
7.4. Područje djelovanja: Prostor, okoliš i energija.....	86
8. LITERATURA I IZVORI	89
9. POPIS SLIKA	93
10. POPIS TABLICA.....	94

1. UVOD

Općina Hercegovac (dalje u tekstu: Općina) jedinica je lokalne samouprave u Bjelovarsko - bilogorskoj županiji. Na području Općine ustrojena su naselja Hercegovac, Ilovski Klokočevac, Ladislav, Palešnik i Velika Trnava. Prema popisu stanovništva Hrvatske iz 2011. godine, na području Općine živi 2.383 stanovnika. Općina se prostire na površini od 50,72 km². Gustoća naseljenosti Općine iznosi 46,97 stanovnika / km². Gustoća naseljenosti u Općini veća je od prosjeka Bjelovarsko-bilogorske županije (45,52 stanovnika / km²), a manja od prosjeka RH (76 stanovnika / km²). Općina je smještena sjeverno od Garešnice, a zapadno od Velikih Zdenaca. Općina je vrlo dobro prometno povezana s Kutinom i čvorištem na autocesti A3 (E70). U naselju Hercegovac državna cesta D45 se povezuje s županijskom cestom 3133.

U Općini je razvijena prerađivačka industrija, a prema strukturi radnih mjesta po privrednim sektorima, najveći postotak (38%) odlazi na sekundarni sektor. Prerađivačka industrija u Općini je vezana prehrambenu industriju, pri čemu se kao značajan čimbenik ističe kontinuitet proizvodnje slanih grickalica od 1977. godine, gdje se kao industrijska sirovina pojavljuje industrijski krumpir lokalnog podrijetla, s područja Općine. Tvornica grickalica, kao i uz nju vezano skladište krumpira, u vlasništvu je tvrtke Intersnack Adria d.o.o., sa sjedištem u Hercegovcu. Tvrtka je najveći otkupljivač industrijskog krumpira u Republici Hrvatskoj. U strukturi radnih mjesta po privrednim sektorima, s drugim po veličini udjelom sudjeluje tercijarni sektor, a zatim primarni sektor. Primarni sektor je vezan uz uzgoj industrijskog krumpira kooperanata tvornice grickalica u naselju Hercegovac. Krumpir je tradicionalna poljoprivredna kultura u Općini. Nove tehnologije, kulturna i kreativna industrija i obrazovanje, kao četvrti sektor (sektor znanja), sudjeluju s najmanjim udjelom u strukturi radnih mjesta. Pri procesu definiranja razvojnih prioriteta i glavnih razvojnih projekata bitno je uvažiti tradicionalne lokalne industrije, na temelju kojih će se unapređivati gospodarska struktura kroz povećanje udjela sektora znanja (četvrtog sektora).

Za programiranje razvoja Općine i planiranje prioriteta projekata u ovom dokumentu korištene su odrednice strategije "Europa 2020" te postojeći operativni programi za alokaciju strukturnih i kohezijskih fondova EU u Republici Hrvatskoj. U strateškom razdoblju do 2020. godine naglašava se potreba planiranja implementacijskih projekata koji će osigurati pametan, održiv i uključiv rast kao način prevladavanja strukturnih slabosti europskog gospodarstva i poboljšanja njegove konkurentnosti i produktivnosti te podupiranja održivog socijalnog tržišnog gospodarstva. Glavni ciljevi ove strategije odnose se na: zapošljavanje, istraživanje i razvoj, klimatske promjene i energiju, obrazovanje, smanjivanje siromaštva i socijalnu uključenost. Iako nisu poznati detalji, okviri i glavni ciljevi strategije EU 2027 su objavljeni. Nakon definiranja i usvajanja proračuna EU za naredni višegodišnji financijski okvir, koje se očekuje tijekom 2020. godine, zemlje članice će predlagati nacionalne operativne programe za korištenje EU fondova koji će biti usklađeni s glavnim ciljevima europske strategije. Budući da su već poznati glavni strateški ciljevi koje EU želi ostvariti u narednoj financijskoj perspektivi kao i područja intervencije kroz ESI fondove – europske strukturne i investicijske fondove, ovim se dokumentom anticipiraju područja alokacije europskih fondova i njihovo operativno korištenje u Republici Hrvatskoj. Prioriteti intervencije i planirani

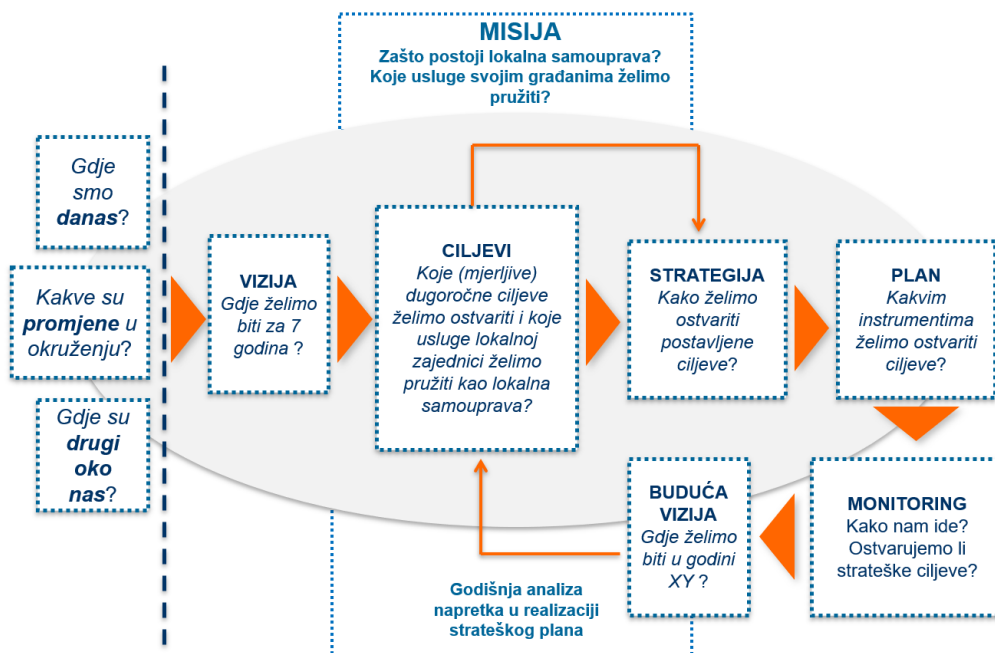
indikativni implementacijski projekti su u ovom dokumentu usklađeni s vjerojatnom alokacijom strukturnih fondova i budućim mogućnostima korištenja za sufinansiranje razvojnih projekata Općine.

Dokument je u metodološkom smislu usklađen s najboljom praksom planiranja lokalnog razvoja u EU. U prvom dijelu dokumenta su prezentirani rezultati analize sadašnjeg stanja i raspoloživih razvojnih potencijala kao polazne osnove. Drugi dio dokumenta identificira glavne razvojne vizije i razvojne ciljeve. Treći dio odnosi se na definiranje razvojnih prioritetnih područja djelovanja i područja intervencije.

2. METODOLOGIJA IZRADE STRATEŠKOG PLANA RAZVOJA

U izradi dokumenta Hercegovac 2027 primijenit će se standardna i provjerena metodologija strateškog planiranja u jedinicama lokalne samouprave koja je prikazana u Slici 1.

Slika 1: Proces pripreme i realizacije implementacijskih projekata

Izvor: T&MC Group

Postupak izrade strateškog plana razvoja Općine započinje analizom sadašnjeg stanja, gdje se analiziraju razvojni potencijali u: prirodnoj baštini; prometnoj, komunikacijskoj i društvenoj infrastrukturi; ljudskim potencijalima i društvenoj infrastrukturi, poljoprivredi, gospodarstvu i turizmu. Uvažavajući razvojne potencijale, ali i analizu usporednih pokazatelja razine gospodarske razvijenosti jedinica lokalne samouprave iz šireg okružja, kao i promijene trendova iz okruženja, razvija se SWOT analiza i identificiraju razvojne potrebe Općine.

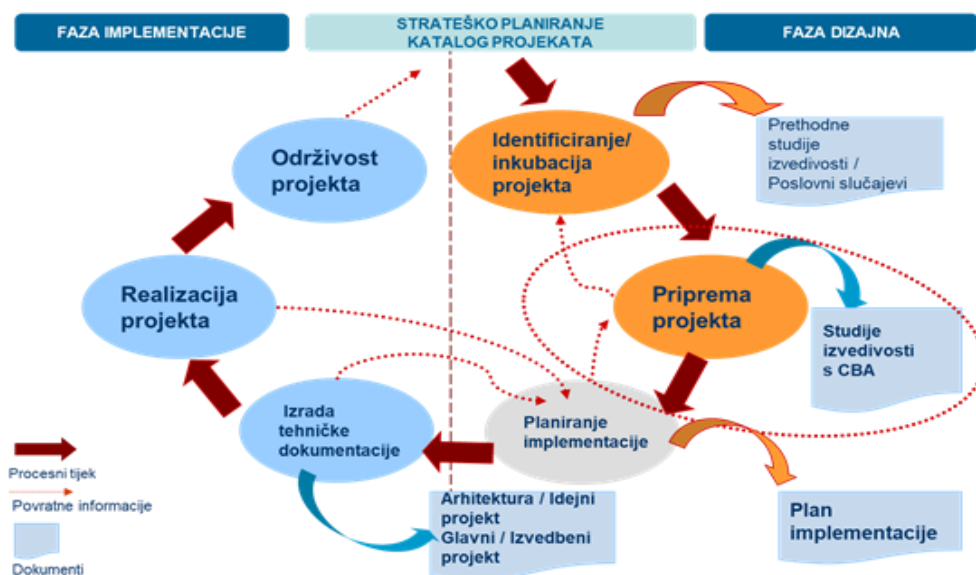
Na toj podlozi u drugom dijelu dokumenta definira se vizija razvoja Općina, na kojoj počiva razvoj glavnih ciljeva strateškog razvoja Općine. Razrađuje se strateški plan razvoja i navode primjeri dobre prakse. Dokument Hercegovac 2027 temelji se na strateškom razvojnom konceptu "Pametno selo / Pametna općina". Konačno, na temelju definiranih prioritetnih područja djelovanja i operativnih ciljeva definiraju se glavni razvojni projekti, sadržani u Katalogu glavnih razvojnih projekata. Razvojni projekti su odgovor na prethodno identificirane razvojne potrebe. Katalogiziranje glavnih razvojnih projekata predstavlja bitan korak strateškog planiranja. Projekti su usklađeni sa smjernicama i ciljevima u dokumentima višeg ranga, odnosno strategijama regionalnog i ruralnog razvitka na razini EU te odgovarajućim strategijama i operativnim programima korištenja Europskih strukturnih i investicijskih fondova na razini država – članica.

Priprema i realizacija implementacijskih projekata je kompleksan proces koji zahtijeva strukturiran pristup (Slika 2). Proces započinje strateškim planiranjem i identifikacijom projekata koji će se provesti. Identifikacija projekata bazira se na prethodnim studijama izvedivosti ili poslovnim slučajevima. Nakon identifikacije slijedi proces pripreme projekta koji

uključuje izradu studije izvedivosti. Izradom studije izvedivosti započinje proces implementacije za koji se prethodno mora izraditi plan implementacije. Nakon izrađenog plana implementacije potrebno je izraditi tehničku dokumentaciju kako bi se u konačnici realizirao projekt te osigurala njegova održivost.

Slika 2: Proces pripreme i realizacije implementacijskih projekata

Izvor: T&MC Group

Kako bi se implementacija razvojnog programa uspješno provela, važne su sljedeće smjernice: jasna struktura implementacije, koordinacija jedinice lokalne samouprave s tijelima regionalne i državne uprave, financijsko planiranje / jasna veza s proračunom, kvantifikacija i mjerenje te izgradnja kapaciteta u jedinici lokalne samouprave.

2.1. Usklađenost sa strateškim dokumentima višega reda – strategija EU 2020 / EU 2027

Strategija Europa 2020 temeljni je strateški dokument predložen od strane Europske komisije 2010. godine u cilju rasta i otvaranja radnih mjesta u Europskoj uniji. U okviru strategije Europa 2020 posebnu ulogu imaju regionalne vlasti te jedinice lokalne samouprave (lokalne vlasti). Europa 2020 naslijedila je Lisabonsku strategiju za razdoblje 2000 – 2010. Budući da strateški dokument ne predstavlja samo formalnost, nego dokument prema kojem se sav razvoj Europske unije usmjerava (financira), za Hrvatsku kao članicu, pa tako i Općinu, bitno je stalno imati na umu temeljne odrednice razvoja Europske unije. Glavni prioritet strategije Europa 2020 je pokretanje ekonomskog rasta koji mora biti:

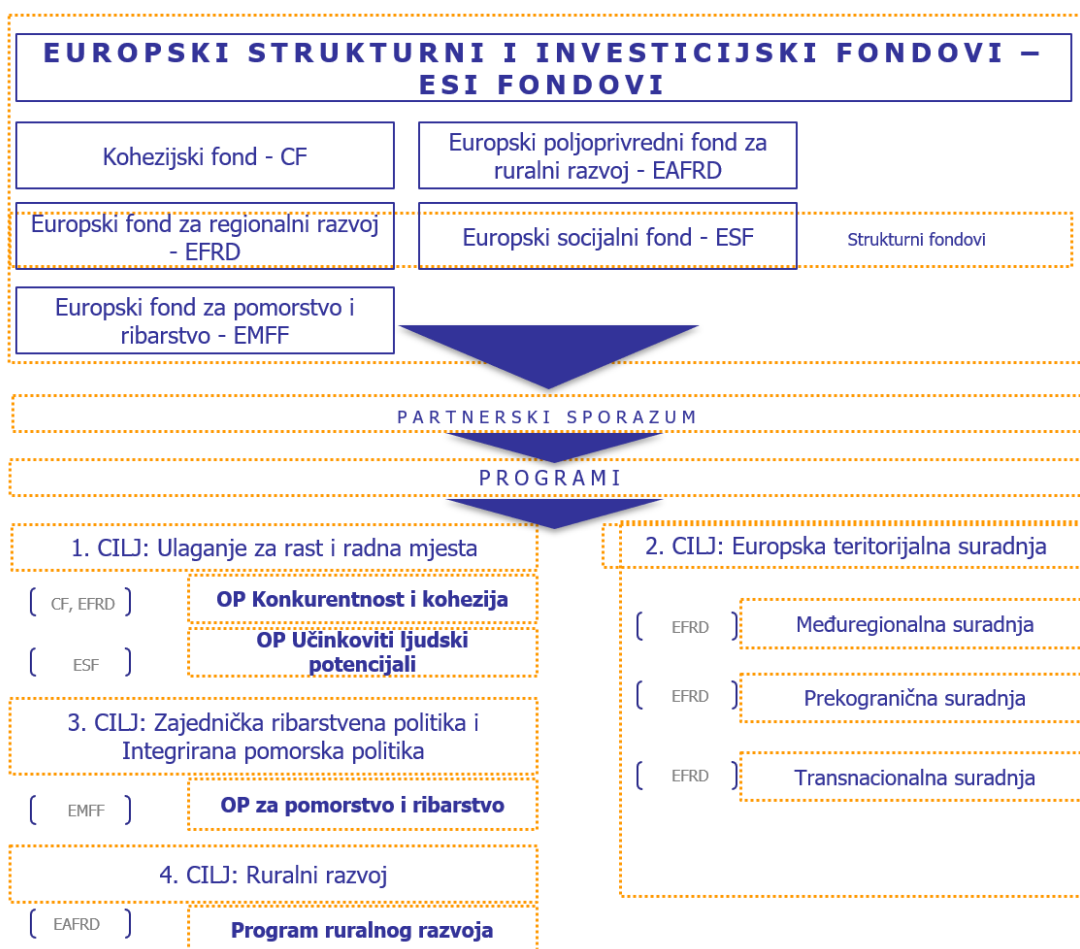
- pametan – razvoj gospodarstva koji se temelji na znanju i inovacijama,
- održiv – promicanje zelenijeg, konkurentnijeg gospodarstva koji se temelji na učinkovitom korištenju resursa,
- uključiv – poticanje ekonomije visoke stope zaposlenosti, uz rezultat ekonomske, socijalne i teritorijalne kohezije.

Zajednički strateški okvir na razini Europske unije za višegodišnje financijsko razdoblje 2014.-2020. čine Kohezijska politika, Strategija Europa 2020 i pojedine sektorske javne politike.

Putem višegodišnjeg financijskog okvira 2014 – 2020. pretpostavljena su sredstva za ostvarivanje glavnih prioriteta Zajedničkog strateškog okvira (CSF). Financijski instrumenti za provedbu pojedine javne politike EU u zemljama članicama su u tekućem financijskom okviru Europski strukturni i investicijski (ESI) fondovi. Republici Hrvatskoj je iz ESI fondova u tekućem financijskom okviru na raspolaganju ukupno € 10,676 milijardi. Alokacija sredstava iz ESI fondova na razini države članice vezana je uz postizanje ciljeva unutar određenog strateškog, ali i zakonodavnog okvira na razini EU i određene države članice, odnosno vezana je uz Sporazum o partnerstvu; operativne programe; Zajednička nacionalna pravila i Zakon o uspostavi institucionalnog okvira za korištenje ESI fondovima u Republici Hrvatskoj; i, uredbe koje propisuju nadležnost pojedinih tijela za svaki ESI instrument. Na Slici 3 prikazan je jednostavni okvir za provedbu ESI fondova u Republici Hrvatskoj.

Slika 3: Okvir za provedbu alokacije sredstava ESI fondova u Republici Hrvatskoj

Izvor: Europski strukturni i investicijski fondovi / Prilagodba: T&MC Group

Partnerski sporazum između Vlade Republike Hrvatske i Europske komisije utvrđuje nacionalnu strategiju za korištenje europskih strukturnih i investicijskih fondova te opisuje na koji način će Republika Hrvatska pristupiti ispunjavanju zajedničkih ciljeva strategije Europa 2020 uz pomoć sredstava iz proračuna Europske unije. Programi su dokumenti kojima se u operativnom razdoblju 2014 – 2020. provode ESI fondovi u skladu s prioritetima (ciljevima) iz Partnerskog sporazuma i pravilima za pojedini ESI fond. Operativni programi (OP) su dokumenti u kojima se detaljnije opisuju i razrađuju mjere i aktivnosti za učinkovitu provedbu i korištenje ESI fondova. Kao što je prikazano na Slici 3, Republika Hrvatska je donijela četiri takva programa, a aktivnosti unutar svakog operativnog programa financiraju se iz odgovarajućeg ESI fonda, naznačenog u zagradaama.

Kohezijski fond (CF) namijenjen je za najmanje razvijene države članice Europske unije čiji je BDP po stanovniku manji od 90% prosjeka EU. Glavna svrha Kohezijskog fonda je jačanje ekonomske, socijalne i teritorijalne kohezije Europske unije u interesu promicanja održivog razvoja. Osim navedenog, zadaća fonda je i osigurati ravnotežu prema ulaganjima, investicijama i infrastrukturi, specifično za svaku državu članicu. Za razdoblje od 2014. do 2020. godine sredstva iz Kohezijskog fonda su usmjerena na 15 država članica: Bugarska, Cipar, Češka, Estonija, Grčka, Hrvatska, Latvija, Litva, Mađarska, Malta, Poljska, Portugal, Rumunjska, Slovačka i Slovenija.

Europski poljoprivredni fond za ruralni razvoj (EAFRD) namijenjen je poboljšavanju upravljanja i kontrole nad politikom ruralnog razvoja; ulaganju u uspostavu ekološke i teritorijalne ravnoteže, zaštiti klimatskih uvjeta i uvođenju inovacija u poljoprivredni sektor. Neke od aktivnosti koje se financiraju iz EAFRD – a je poticanje transfera znanja i inovacija u domeni ruralnog razvoja, jačanje konkurentnosti i povećanje održivosti poljoprivrednih gospodarstava, upravljanje rizicima i promicanje učinkovitosti resursa, socijalne uključenosti i gospodarskog razvoja u ruralnim područjima.

Europski fond za regionalni razvoj (EFRD) namijenjen je ulaganju u proizvodne investicije s ciljem otvaranja radnih mjesta, osiguravanju infrastrukturnim investicijama i lokalnog razvoja, kao i razvoja malog i srednjeg poduzetništva. Aktivnosti koje se mogu financirati uz ESF – a su ulaganja u stvaranje i očuvanje održivih radnih mjesta i izravne potpore malim i srednjim poduzećima (MSP), ulaganja u infrastrukturu pružanja osnovnih usluga građanima u području energetike, okoliša, prometa te informacijskih i komunikacijskih tehnologija, kao i ulaganja u socijalnu, zdravstvenu i obrazovnu infrastrukturu. Kao korisnici se često javljaju jedinice lokalne i regionalne samouprave

Europski socijalni fond (ESF) namijenjen je poticanju razvoja poduzetništva i pružanju pomoći posloprimcima pri pronalaženju adekvatnijih radnih mjesta, primjerice kroz aktivnosti cjeloživotnog učenja, produktivnije organizacija rada, kao i razvoja znanja i vještina prilagođenih potrebama tržišta rada i ciljevima održivog i pametnog rasta.

Ključni izazov bit će pripremiti projekte koji će biti sufinancirani iz prethodno navedenih fondova, a pri tome i anticipirati i uklopiti i teme bitne u nadolazećem višegodišnjem financijskom okviru 2021 – 2027. Europska komisija objavila je prvi nacrt EU strategije i glavne ciljeve razvojnih politika (Slika 4) za razdoblje 2021 – 2027. godine. U narednom financijskom razdoblju Europska komisija predlaže usmjeravanje EU fondova prema pet najvažnijih razvojnih ciljeva:

1. *“Pametnija Europa”* – ulaganja u inovativne projekte,
2. *“Zelenija Europa”* – ulaganja u projekte cirkularne ekonomije i lokalne proizvodnje energije,
3. *“Povezaniya Europa”* – ulaganja u mobilnost, prometnice i ICT,
4. *“Socijalno osjetljiva Europa”* – veća ulaganja u socijalnu skrb građana,
5. *“Europa bliža građanima”* – ulaganja u održivi lokalni razvoj.

Slika 4: Strateški ciljevi programskog razdoblja EU 2021-2027.

Izvor: T&MC Group

Područja o čijim se udjelima u financijskom okviru EU – a za razdoblje 2021 – 2027. ponajviše raspravlja su pitanje zajedničke agrarne politike (CAP), potrošnje na kohezijske programe i pitanje modernizacije u sklopu Horizon Europa programa za istraživanja i inovacije. Kao što je vidljivo na Slici 5, prijedlog Zajedničkog strateškog okvira EU u narednom razdoblju nastoji adresirati teme za koje se smatra da će dominirati u vremenu koje dolazi: klimu i okoliš; migracije; održavanje globalno – političke pozicije EU; reforme i investicije; ulaganje u istraživanja, inovacije i povećanje konkurentnosti.

„Zelena Europa“ se nameće kao iznimno bitna tema, a posebno se ističe lokalna energetska samodostatnost, temeljena na obnovljivim izvorima energije; položaj i odgovornost Općine za vlastiti razvoj sve se više naglašava, posebice pri osiguravanju uvjeta za proizvodnju „zelene energije“. Nadalje, zajednički nazivnik za sve teme je „pametani razvoj“, bilo da se radi o ruralnom razvoju, socijalnim politikama ili razvoju ljudskih potencijala. Pri tome se ne podrazumijeva samo usmjerenje na „digitalnu transformaciju“ Europe, već i na holistički pristup „pametnom razvoju“, gdje se strateški odlučuje kojim „pametnim“ projektima transformirati zajednicu u cjelini i osigurati sve potrebne usluge i proizvode kako bi ruralna područja imala razvoj i rast istovjetan onome koji je do sada bio rezerviran samo za urbana područja, uvažavajući postojeće ruralne resurse kao osnovu za nadogradnju.

Slika 5: Prijedlog 2021 – 2027. višegodišnjeg financijskog okvira EU

KLIMA I OKOLIŠ	MIGRACIJE
<ol style="list-style-type: none"> 25% proračuna za naredno razdoblje ili € 320 milijardi će biti potrošeno na teme relevantne za klimatske promjene i okoliš Tematska koncentracija na "zelenoj Europi" Novi poticaji iskorištavanju obnovljivih izvora za lokalnu proizvodnju energije 	<ol style="list-style-type: none"> Povećavanje ulaganja u obranu vanjskih granica i upravljanje migracijama Integracija migranata kroz Europski socijalni fond Novi instrumenti za vanjske aktivnosti Unije povezane s migracijama Novi instrument za unutrašnje upravljanje
VANJSKE AKTIVNOSTI	REFROME I INVESTICIJE
<ol style="list-style-type: none"> 30% više novca za vanjske aktivnosti Unije i održavanje jedne od vodećih globalnih vanjsko-političkih pozicija Koherentnija i učinkovitija struktura – objedinjavanje različitih vanjskih inicijativa u jedinstven program 	<ol style="list-style-type: none"> Financijska podrška provođenju reformi i ubrzanju konvergencije i povećavanje konkurentnosti u zemljama euro-područja Povećavanje povezanosti između Europskog semestra i EU fondova u cilju koordinacije ekonomskih i socijalnih politika
INOVACIJE I KONKURENTNOST	
<ol style="list-style-type: none"> 1,6 puta povećanje sufinanciranja ulaganja u istraživanja, inovacije i digitalne tehnologije Ulaganje u visini od € 650 milijardi u inovacije i konkurentnost kroz InvestEU program Horizon Europe: najveća omotnica svih vremena za istraživanja i inovacije Kohezijska politika: tematska koncentracija na područje "pametnog" razvoja – "pametnija Europa" Digitalna Europa: novi specijalizirani program za poticanje digitalne transformacije 	

Izvor: Europski strukturni i investicijski fondovi / Prilagodba T&MC Group

Pored navedenog, bitno je razmotriti i usklađenost s makro – regionalnim strategijama na razini EU. One se definiraju kao:

„integrirani okviri koje potiče Europska komisija, koji, među ostalima, mogu biti potpomognuti i Europskim strukturnim i investicijskim fondovima, kako bi adresirali zajedničke izazove u definiranim geografskim područjima zemalja članica Europske unije i trećih zemalja lociranih u istom geografskom području (...) što pridonosi postizanju ekonomske, socijalne i teritorijalne kohezije“. (EUSAIR)

Makro – regionalne strategije koje su primjenjive na Republiku Hrvatsku (na sva njezina područja) su strategije Jadransko – jonske makro – regije i Podunavske makro – regije. Shodno tome, navedene strategije se uzimaju u obzir pri planiranju strateškog razvoja Općine. Specifični ciljevi, teme ili prioriteti navedenih dvaju strategija odgovaraju temama i strateškim ciljevima razvoja Općine više od drugih, posebice uzevši u obzir geografski smještaj i razvojne potencijale Općine.

EU strategija za jadransku i jonsku regiju (EUSAIR) pokriva područje 8 država, od kojih su četiri u EU (Hrvatska, Italija – određene regije, Slovenija, Grčka) i 4 države van EU – a (Bosna i Hercegovina, Srbija, Crna Gora i Albanija). Glavni cilj EUSAIR – a je poticanje ekonomskog i društvenog prosperiteta i rasta u regiji kroz unapređivanje atraktivnosti, kompetitivnosti i povezanosti regije. Počiva na četiri stupa:

1. Plavi rast – koji se bavi temama plavih tehnologija, ribarstva i akvakulture, pomorskog i lučkog upravljanja i usluga;
2. Povezivanje regije – koji se bavi temama pomorskog prijevoza, osiguravanju povezanosti i prijevoza u zaleđe, zaobalne i kontinentalne dijelove, ali i stvaranjem energetskih mreža unutar regije;
3. Kvaliteta okoliša – koji obuhvaća teme očuvanja morskog okoliša, ali i transnacionalnih kopnenih staništa i bioraznolikosti;
4. Održivi turizam – specifični ciljevi tog stupa se odnose na: diversifikaciju turističkih proizvoda i usluga makro – regije kako bi se umanjila sezonalnost turističke potražnje u obalnom području, ali i u unutrašnjosti; poboljšanje kvalitete i inovativnosti turističke ponude. Teme kojima se bavi su diverzifikacija turističke ponude i održivo i odgovorno upravljanje razvojem turizma.

Stup „održivi turizam“ je usko vezan uz domenu „pametnog turizma“ kao metode osiguravanja održivog rasta turizma. Iako sve teme EUSAIR – a nisu primjenjive pri planiranju strateškog razvoja Općine, bitno je uočiti kako se tema diverzifikacije turističke ponude odnosi na potrebu da se pomoću specifičnih oblika turizma (SOT) umanjí dominacija turizma sunca i mora u turističkoj ponudi regije, a kontinentalna područja s resursima koji su pogodni za turističku valorizaciju, kao što je područje Općine, mogu značajno doprinijeti specifičnim ciljevima navedenoga stupa EUSAIRA – a. Općina ima priliku strateški planirati razvoj turizma uz oblikovanje turističke ponude kroz osmišljavanje turističkih atrakcija, kapaciteta i usluga koji pridonose ostvarivanju cilja umanjivanja sezonalnosti na razini regije.

Strategija za Podunavsku makro – regiju obuhvaća područje 9 država članica EU – a (Hrvatska, Njemačka, Austrija, Slovenija, Češka, Slovačka, Mađarska, Bugarska, Rumunjska) i pet država van EU – a (Bosna i Hercegovina, Srbija, Crna Gora, Ukrajina, Moldavija). Prema EUSDR – u do 2020. g. planirano je djelovanje u 11 prioriteta

područja:

1. Mobilnost riječnim prometnim pravcima (A), željeznička i zračna mobilnost (B),
2. Održiva energija,
3. Kultura i turizam,
4. Kvaliteta vode,
5. Okolišni rizici,
6. Bio-raznolikost i okolišna arhitektura,
7. Razvoj društva utemeljenog na znanju,
8. Konkurentnost poduzeća,
9. Ljudski potencijali i sposobnosti,
10. Institucionalni kapaciteti i suradnja, te
11. Sigurnost.

Prioritetna područja strateškog razvoja Općine će se naslanjati na prioritetne osi EUSDR – a.

2.2. Nacionalni operativni programi

Operativni programi su dokumenti u kojima se detaljnije opisuju i razrađuju mjere i aktivnosti za učinkovitu provedbu i korištenje ESI fondova na razini države članice EU. Republika Hrvatska je donijela četiri takva programa, a aktivnosti unutar svakog operativnog programa financiraju se iz odgovarajućeg ESI fonda (CF, EAFRD, ESF, EFRD i EMFF).

Ulaskom u punopravno članstvo Europske unije, Republika Hrvatska postala je korisnica sredstava iz EU fondova, odnosno ESI fondova. Za financijsko razdoblje 2014 – 2020., RH je iz ESI fondova dostupno ukupno € 10.676 mlrd. Od navedenog iznosa, € 8.397 mlrd. odnosi se na ciljeve kohezijske politike, € 2.026 mlrd. za poljoprivredu i ruralni razvoj te € 253 mil. za razvoj ribarstva. Kohezijska politika financira se iz tri glavna fonda:

- kohezijski fond – namijenjen za države članice čiji je BDP po stanovniku manji od 90% prosjeka Europske unije te financira projekte iz područja prometa i okoliša,
- europski fond za regionalni razvoj (EFRD) – cilj jačanje ekonomske i socijalne kohezije u Europskoj uniji te smanjenje razvojnih razlika između njenih regija,
- europski socijalni fond (ESF) – potiče zapošljavanje i mogućnosti zaposlenja u Europskoj uniji.

Alokacija sredstava iz ESI – fondova u RH za razdoblje 2014 – 2020. godina je definirana Partnerskim sporazumom između Vlade RH i Europske komisije te usuglašenim nacionalnim operativnim programima.

U razdoblju od 2014. do 2020. godine se alokacija europskih kohezijskih fondova odvija kroz tri operativna programa (Slika 6):

- OP "Konkurentnost i kohezija" koji obuhvaća 10 područja intervencije i alocira EUR 6,88 milijardi;
- OP "Učinkoviti ljudski potencijali" kojim se intervenira u 5 područja i alocira EUR 1,52 milijardi;
- Program ruralnog razvoja kojim se planira intervencije u 6 prioritetnih područja i alocira EUR 2,02 milijardi.

Slika 6: Nacionalni operativni programi

Izvor: Europski strukturni i investicijski fondovi / Prilagodba T&MC Group

Republici Hrvatskoj je u financijskoj perspektivi EU 2014 – 2020. dostupno ukupno EUR 10.67 milijardi. U narednoj financijskoj perspektivi EU 2021 – 2027. godine se očekuje smanjivanje kohezijskih fondova i povećavanje lokalne komponente, odnosno smanjivanje intenziteta potpore projektima. Zbog toga je posebno važno izabrati mjere i projekte koji imaju pozitivne učinke na prihode jedinica lokalne samouprave iz kojih je potrebno osigurati vlastitu komponentu za financiranje projekata koji se sufinanciraju iz strukturnih i kohezijskih fondova EU.

2.3. Usklađenost s nacionalnim strateškim dokumentima višega reda

Dokument Hercegovac 2027 je usklađen sa sljedećim nacionalnim strateškim dokumentima višeg ranga:

- Strategija pametne specijalizacije Republike Hrvatske za razdoblje od 2016. do 2020. godine (NN 32/16);
- Akcijski plan za provedbu Strategije pametne specijalizacije Republike Hrvatske za razdoblje od 2016. do 2020. godine (NN 32/16);
- Strategija regionalnog razvoja Republike Hrvatske za razdoblje do kraja 2020. – lipanj 2017. (nacrtno);
- Turistički master plan Bjelovarsko – bilogorske županije (do 2020. godine);
- Županijska razvojna strategija Bjelovarsko – bilogorske županije za razdoblje 2011 – 2015. godine.

3. OPĆINA DANAS – ANALIZA SADAŠNJEG STANJA

Općina Hercegovac smještena je u Bjelovarsko – bilogorskoj županiji, u geografskom središtu Republike Hrvatske. U blizini Općine protječe rijeka Ilova koja dijeli Moslavinu i Slavoniju. Prostire se na površini od 50,72 km², a njezino administrativno područje obuhvaća pet naselja: Hercegovac, Ilovski Klokočevac, Ladislav, Palešnik i Veliku Trnavu. Općina graniči s općinom Veliki Grđevac na sjeveru, gradom Garešnicom na jugu, općinom Velika Trnovitica na zapadu, gradom Grubišnim Poljem na istoku i općinom Konačnica na jugoistoku. Prema popisu stanovništva iz 2011. godine, na području Općine živi 2.383 stanovnika. U usporedbi s popisom stanovništva iz 2001. godine, prisutan je negativni trend broja stanovnika u Općini, s razlikom od 408 stanovnika. Bjelovarsko-bilogorska županija kojoj Općina pripada zauzima površinu od 2.652 km², što je 3,03% od ukupne površine Hrvatske. Političko, kulturno i gospodarsko središte županije je grad Bjelovar.

Na području Općine se nekada nalazilo naselje Crna Reka, a prvi zapis imena naselja datira u 1265. godinu. Pod prijetnjom osmanskih osvajanja kroz drugu polovinu 16. i veći dio 17. stoljeća, većina stanovnika hrvatskog podrijetla napušta područje na kojem se danas proteže Općina. Na lokalitetu Crna Reka u razdoblju između dvaju svjetskih ratova otkrivena su arheološka nalazišta koja svjedoče osmanskim osvajanjima (nalazi građevina i vojne opreme). Krajem 17. i početkom 18. stoljeća, istovremeno sa slabljenjem osmanske prisutnosti u području, naseljavaju se Hrvati. Krajem 19. st. doseljavaju Česi koji i danas čine oko 10% stanovništva općine.

Od početka 20. stoljeća pa do Drugog svjetskog rata, na području Općine značajan razvitak bilježe mlinarska, ciglarska, mljekarska i metalska industrija, a 1927. osnovana je i nabavno – prodajna i proizvođačka Zadruga koju su osnovali poljodjelci. Razvijena privreda i gospodarstvo značajno su utjecali na standard stanovnika Općine, što posljedično utječe na postizanje visokog stupnja društvenog i kulturnog razvoja Općine, posebice njezinog naselja Hercegovac, koje je u vremenu između dvaju svjetskih ratova smatran jednim od najnaprednijih i najrazvijenijih naselja u Moslavini.

Nakon razdoblja stagnacije u gospodarskom razvoju u vremenu nakon Drugog svjetskog rata, u kojem je demontiran mlin, srušena ciglana, prodana velika pilana koja se nalazila uz mlin, a mljekarska proizvodnja i prerada predana Mljekarskoj industriji „Zdenka“ u Velikim Zdencima, Općina se ipak od kraja 50 – ih godina 20. stoljeća nastavlja razvijati. Okosnicu razvoja čine poljodjelstvo, prehrambena i metalska industrija, kao i drvno-industrijska djelatnost te ugostiteljska i trgovačka djelatnost.

U poljoprivrednom sektoru bitan je događaj preuzimanje ustrojenog Poljoprivrednog dobra na području Općine od strane Zadruga, 1957. g., što obilježava početak gospodarskog oporavka Općine. Zadruga je u razdoblju do kraja 1970 – ih godina mijenjala svoje ime, prolazila različite procese povezivanja i udruživanja s tadašnjim drugim radnim organizacijama. Obradiva površina se prostirala na oko 1.700 ha, a poljoprivredno – proizvodne djelatnosti bile su vezane uz žito, industrijsko bilje, povrće, stočnu hranu i sjemensku robu i temeljene na suvremenim metodama i mehanizaciji obrade poljoprivrednih dobara. U vremenu do Domovinskog rata, organizacija je brojala oko stotinu radnika.

Također, u naselju Hercegovac je 1975. g. počela izgradnja Tvornice za preradu krumpira u krumpirov čips, a puštena je u pogon i počela s proizvodnjom krajem 1977. g. Tvornica je tada proizvodila 1.000 tona čipsa godišnje pod nazivom "Čipi – čips". Radni prostor Tvornice zauzimao je oko 2.000 m², te skladišni prostor za skladištenje krumpira kapaciteta 7.000 tona.

Još jedna od tvrtki s dugogodišnjom tradicijom na području Općine je ZM-Metal d.o.o. Radionice je napravio Ivan Kulhavy 1923. g., a od 1970 – ih se krenulo u izgradnju nove tvornice i krenulo s proizvodnjom, kao i udruživanjem s Radnim organizacijama koji su se bavile istom djelatnošću. Dopremljeni su novi strojevi, a osnovni proizvodni program je proizvodnja industrijske armature od sivog i čeličnog lijeva. Tvrtka je tada zapošljavala oko 100 radnika i bilo je to „zlatno doba“ metalske industrije u Hercegovcu.

Trgovačko-ugostiteljsko poduzeće "Ilova" Hercegovac pod tim imenom počinje raditi 1959. g. U sastavu "Ilove" 1970 – ih godina nalazilo se dvanaest prodavaonica i četiri gostionice.

Prostor koji danas obuhvaća Općina Hercegovac nalazio se do 1993. godine u sastavu Općine Garešnica. Promjenom političko-teritorijalnog ustrojstva Republike Hrvatske Općina stječe administrativni status jedinice lokalne samouprave u sastavu Bjelovarsko – bilogorske županije stječe 28. travnja 1993. godine, a u sklopu Općine nalazilo se četrnaest naselja. Ustrojstvom općine Velika Trnovitica 1997. godine, Općina se formira današnjem obliku, obuhvaćajući pet naselja na sveukupnoj površini od 50,72 km². Općina u svom samoupravnom djelokrugu obavlja poslove koji se odnose na: uređenje naselja i stanovanje, prostorno i urbanističko planiranje, komunalno gospodarstvo, brigu o djeci, socijalnu skrb, primarnu zdravstvenu zaštitu, odgoj i osnovno obrazovanje, kulturu, tjelesnu kulturu i šport, zaštitu potrošača, zaštitu i unapređenje prirodnog okoliša, protupožarnu i civilnu zaštitu, promet na svom području i druge poslove u skladu s posebnim zakonima.

3.1. Prirodni potencijali

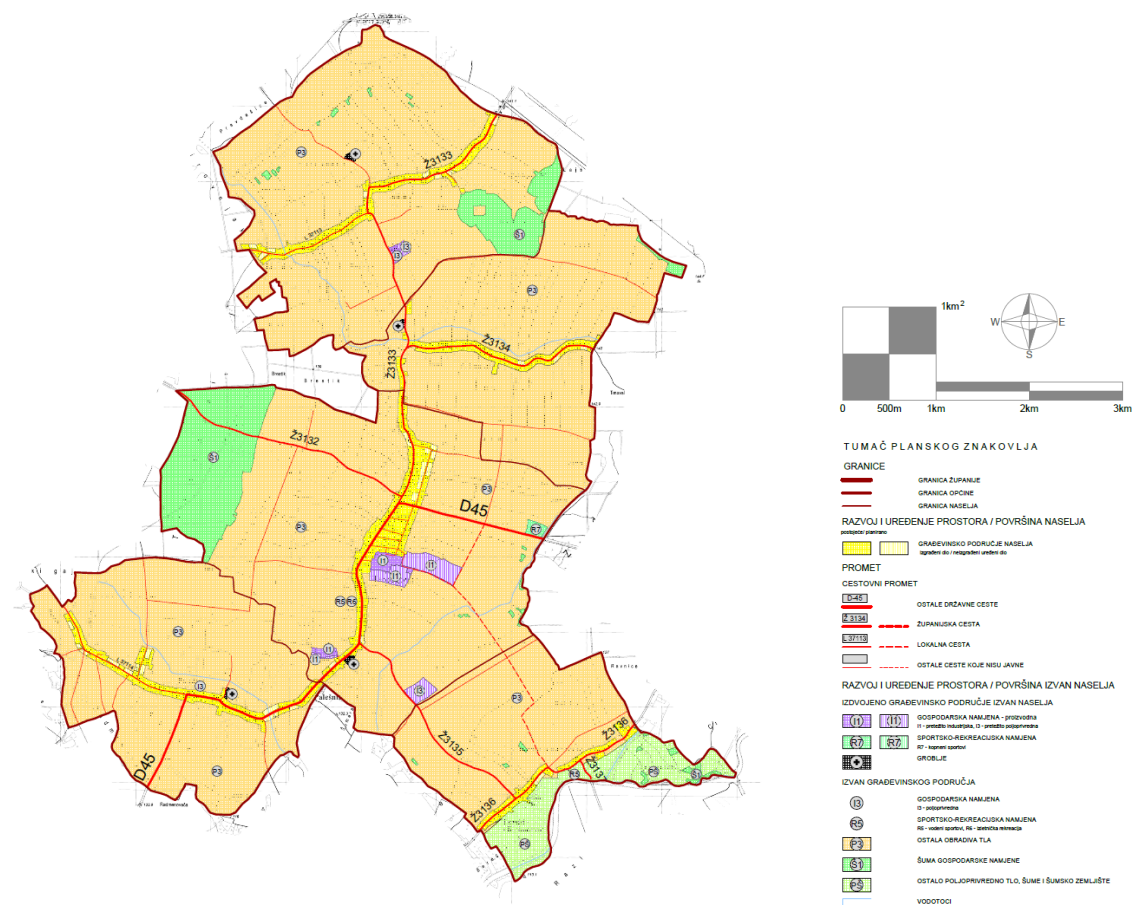
Općina Hercegovac smještena je u Bjelovarsko – bilogorskoj županiji koja pripada Zapadnom peripanonskom prostoru koji se još naziva i Središnja hrvatska zavala ili Središnja Hrvatska. Promatrajući geomorfološku građu područja, Županija obuhvaća prostor četiri karakteristične zemljopisne cjeline: hrbat Bilogore (sjeverno i sjeveroistočno), rubno pobrđe od Bilogore do Papuka i Ravne gore (istočno), pobrđe i hrbat Moslavačke gore (jugozapadno), i dolinu rijeke Česme i Ilove (zapadno, središnje i južno).

Općina je većim dijelom smještena u potonjoj cjelini, u izdignutom ravnjaku u dolini rijeke Ilove na istoku i Česme na zapadu. Taj zaravnjeni praporni plato u llovskoj zavali ima nadmorske visine od 120 do 140 m. Riječne i potočne doline su najniži reljefni oblici, građeni od sedimenata halocene starosti koji su predstavljeni glinama, prašinama i šljuncima. Tekućice su se u nedavnoj geološkoj prošlosti, kad je došlo do spuštanja llovske zavale, usjekle u prostrana pobrđa između Bilogore i Moslavačke gore, odnosno u područje ravnjaka. Time se oblikovao raznolik i brežuljkast reljef. Današnje promjene i modeliranja reljefa znatno su usporena, uz napomenu da u donjim dijelovima dolina još uvijek traje akumulacija rastresitog materijala. Zbog toga su u tom području stijene u dolinama rijeka mekane, široke i blagih strana ispunjenim naplavnima. Ugroza od poplava područja riječnih i potočnih dolina danas postoji tek u manjoj mjeri, iako su doline većeg broja pritoka, zbog složene hidrografije šireg prostora llovske zavale, kao i slabog otjecanja glavnih tokova, zatrpane

naplavinama i slabo ocjedite, odnosno formiraju močvarna područja. Opasnost od poplava je otklonjena ili znatno umanjena podizanjem nasipa, korigiranjem i proširivanjem toka rijeke Ilove i njezinih pritoka. Na području se iščitava tektonska aktivnost, očigledna i u postojanju tektonskih vrela pa prema seizmološkim kartama Geofizičkog zavoda Prirodoslovno – matematičkog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu u razdoblju od 50 do 1000 godina, na području županije Bjelovarsko – bilogorske može se očekivati potres maksimalnog intenziteta od 6 do 9 stupnjeva prema MSK skali. Ipak, promatrajući obilježja reljefa i geološki sastav, može se zaključiti da zbog površina relativno malih visina i umjerenih nagiba, kao i povoljnog sastava i stabilnosti reljefa, gospodarska valorizacija područja, urbanizacija i izgradnja infrastrukture u Općini se može odvijati neometano.

Na području Općine postoje vrijedna obradiva tla, odnosno lesivirana tla na zaravnima i vrlo blagim nagibima ispod 5%, koja su vrlo povoljna za oraničnu biljnu proizvodnju. Uz žitarice, značajan dio obrađenih poljoprivrednih površina otpada na krumpir, i to onaj industrijski. Na području Općine uzgajaju se i poljoprivredne kulture: soja, uljana repica i različito krmno bilje. U ljetnim mjesecima moguć je deficit vlage, a kontinuitet proizvodnje se osigurava navodnjavanjem i primjenom redovitih agrotehničkih mjera. Kao što je vidljivo na Slici 7, značajne površine spadaju u obradiva tla (ostala obradiva tla: oranice, vinogradi, voćnjaci i livade – P3), a na prostoru Općine postoje i šume gospodarske namjene (Š1). Poljoprivredne površine predstavljaju velik potencijal za razvoj „pametne poljoprivrede“, proizvodnje „bio – energije“, kao i proizvodnje stočarske hrane.

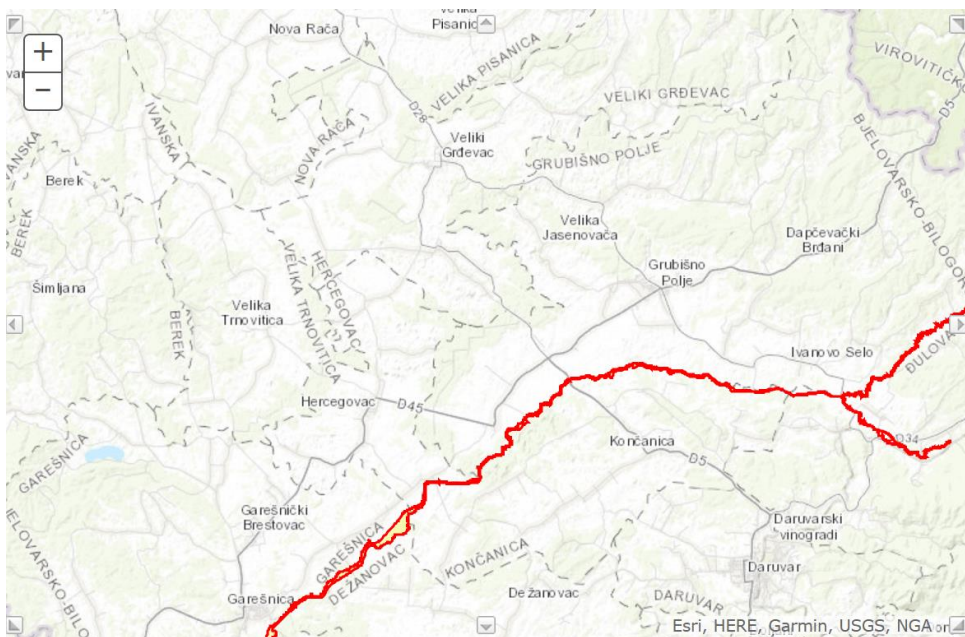
Slika 7: Korištenje i namjena površina Općine – obradiva tla i šume gospodarske namjene

Izvor: I. izmjene i dopune prostornog plana uređenja općine Hercegovac

Vrlo bitan prirodni potencijal Općine je rijeka Ilova koja izvire u jugoistočnom dijelu Bilogore na visini od 200 m nadmorske visine. Tok rijeke je dužine 85 km, a tlo uz plavljenje i močvarne obale rijeke Ilove je plodno, dok su područja uz glavne vodotoke pogodna za razvoj ribarstva. U naselju Ilovski Klokočevac, na starom toku rijeke Ilove, od 1962. g. postoji ribnjak veličine 1 ha, održava ga sportsko – rekreativna ribolovna udruga. Sama rijeka nije povoljna za izvođenje aktivnosti na vodi. Slika 8 prikazuje tok rijeke Ilove relevantno iz položaj Općine.

Slika 8: Tok rijeke Ilove

Izvor: <http://natura2000.eea.europa.eu/>

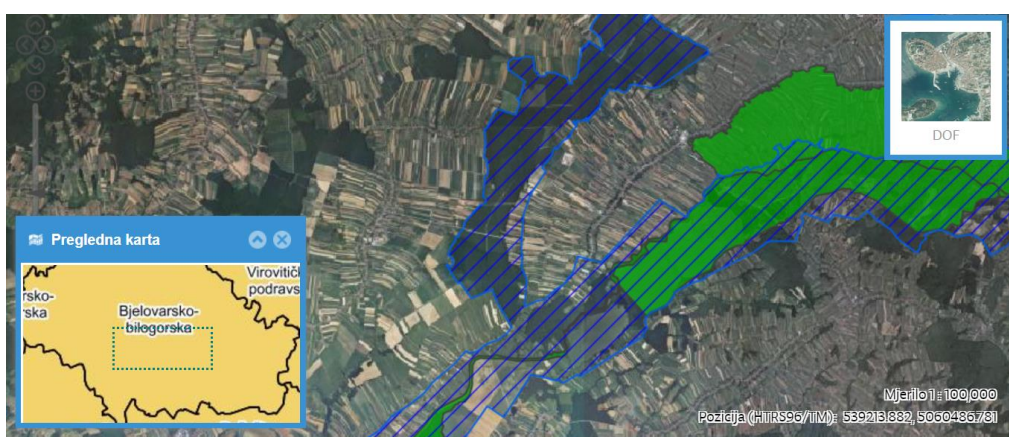
Srednja godišnja temperatura zraka na području Općine je oko 10°C, što je ujedno i obilježje kontinentalne klime umjerenog geografskog pojasa. Područje Bjelovarsko – bilogorske županije, a time i Općine, prema Köppenovoj klasifikaciji klimatskog tipa spada u klimu toplo umjerenog kišnog tipa (C) u kojem je srednja temperatura najhladnijeg mjeseca između -3°C i 18°C, a srednja temperatura najtoplijeg mjeseca nije veća od 22°C (b). Nadalje, pri definiranju klime bitno je da su padaline podjednako raspoređene tijekom cijele godine (cf), s napomenom da manje količine padnu u hladnom dijelu godine (cfw). Također, postoje dva izražena maksimuma padalina, a to su rano ljeto i kasna jesen, što se označuje kao (x). Uvažavajući opisana obilježja, potpuna definicija klimatskog tipa Općine je Cfbwx.

Bitno je napomenuti da vegetacijsko razdoblje većine biljaka počinje kod temperature 10°C, a najbolji rast kod srednje temperature od 15°C pa s obzirom da prosječno 123 – 127 dana u godini Općina bilježi temperature veće od 15°C, upravo toliko dana u godini postoje najbolji uvjeti za razvoj vegetacije na području Općine. Količina padalina u vegetacijskom razdoblju (travanj – rujna) iznosi 503 – 550 mm. Mraz se uglavnom očekuje u razdoblju od listopada do travnja. Tuča se javlja u prosjeku jedan dan u godini. Na području Općine prevladavaju vjetrovi sjevernog kvadranta pa zatim južnog kvadranta, a vjetrovi obaju kvadranta su uglavnom slabi. Rijetki olujni vjetrovi se javljaju u ljetnim mjesecima, najčešće u srpnju i kolovozu. Nadalje, područje Općine ima relativno visoke vrijednosti prosječne godišnje vlage zraka. Magla i niski oblaci najprisutniji su u kasnoj jeseni i zimi.

Kako je ustanovljeno da su prirodni potencijali Općine značajni, a mogućnost njihove gospodarske valorizacije olakšana povoljnim geološkim, reljefnim, klimatskim i hidrografskim obilježjima, kao i obilježjima tla, unutar teme valorizacije važno je spomenuti i zaštitu okoliša, odnosno prirodnih potencijala. Na razini EU uspostavljena je Natura 2000, sveeuropska mreža područja namijenjenih zaštiti vrsta i staništa u njihovom prirodnom okruženju. Uključuje više od 26 000 lokaliteta i najveća je koordinirana mreža zaštićenih područja u svijetu. Na razini Republike Hrvatske Ekološka mreža Natura 2000 sadrži granice područja ekološke mreže Natura 2000 te ciljne vrste i staništa za svako Natura 2000 područje. Sastoji se od 743 poligonskih područja očuvanja značajna za vrste i stanišne tipove (POVS) te 38 poligonskih područja očuvanja značajna za ptice (POP). Na Slici 9. označena su područja pod Ekološkom mrežom Natura 2000 na području Općine; područja prema Direktivi o staništima naznačena su zelenom bojom (POVS), a područja prema Direktivi o pticama su iscrtana plavim crtama (POP).

Slika 9: Zaštićena područja u Općini prema Ekološkoj mreži Natura 2000

Izvor: <http://www.bioportal.hr/gis/>

Područje rijeke Ilove kao prostor Nature 2000 nosi oznaku HR2001216, a to POVS obuhvaća ciljne vrste i stanišne tipove za ribe (bolen – *Aspius Aspius*, dunavska potočna paklara – *Eudontomyzon vladykovi*, gavčica – *Rhodeus amarus*, bjeloperajna krkušica – *Romanogobio vladykovi*, plotica – *Rutilus virgo*, zlatni vijun – *Sabanejewia balcanica*), vodozemce (crveni mukač – *Bombina bombina*) i sisavce (vidra – *Lutra lutra*, euroazijski dabar – *Castor fiber*).

Poivolvlje s ribnjacima Končanica, Garešnica i Poljana, kao prostor Nature 2000 nosi oznaku HR1000010. POP je koji se sastoji od tri kompleksa šaranskih ribnjaka uz rijeku Ilovu. Prostor je važno gnjezdilište za ptice močvarice, kao i mjesto zaustavljanja tijekom migracije. Neke ptice i zimuju na ribnjacima, u vremenu kad ona nisu zamrznuta. Tablica 1 prikazuje značajne vrste ptica u području HR1000010.

Tablica 1: Značajne vrste ptica u POP Natura 2000 Poilovlje s ribnjacima HR1000010

I. Hrvatski naziv vrste	I. Znanstveni naziv vrste	II. Hrvatski naziv vrste	II. Znanstveni naziv vrste
crnoprugasti trstenjak	<i>Acrocephalus melanopogon</i>	patka pupčanica	<i>Anas querquedula</i>
vodomar	<i>Alcedo atthis</i>	patka kreketaljka	<i>Anas querquedula</i>
patka lastarka	<i>Anas acuta</i>	divlja guska	<i>Anas strepera</i>
patka žličarka	<i>Anas clypeata</i>	guska glogovnjača	<i>Anser fabalis</i>
kržulja	<i>Anas crecca</i>	orao kliktaš	<i>Aquila pomarina</i>
patka zviždara	<i>Anas penelope</i>	čaplja danguba	<i>Ardea purpurea</i>
divlja patka	<i>Anas platyrhynchos</i>	mala žuta čaplja	<i>Ardeola ralloides</i>
glavata patka	<i>Aythya ferina</i>	crna roda	<i>Ciconia nigra</i>
krunasta patka	<i>Aythya fuligula</i>	eja močvarica	<i>Circus aeruginosus</i>
patka njorka	<i>Aythya nyroca</i>	eja strnjarica	<i>Circus cyaneus</i>
bukavac nebogled	<i>Botaurus stellaris</i>	eja livadarka	<i>Circus pygargus</i>
patka batoglavica	<i>Bucephala clangula</i>	crvenokljuni labud	<i>Cygnus olor</i>
bjelobrada čigra	<i>Chlidonias hybridus</i>	crvenoglavi djetlić	<i>Dendrocopos medius</i>
crna čigra	<i>Chlidonias niger</i>	sirijski djetlić	<i>Dendrocopos syriacus</i>
bijela roda	<i>Ciconia ciconia</i>	crna žuna	<i>Dryocopus martius</i>
velika bijela čaplja	<i>Egretta alba</i>	pršljivac	<i>Philomachus pugnax</i>
bjelovrata muharica	<i>Ficedula albicollis</i>	siva žuna	<i>Picus canus</i>
crna liska	<i>Fulica atra</i>	čaplja žličarka	<i>Platalea leucorodia</i>
šljuka kokošica	<i>Gallinago gallinago</i>	siva štijoka	<i>Porzana parva</i>
orao štekavac	<i>Haliaeetus albicilla</i>	riđa štijoka	<i>Porzana porzana</i>
čapljica voljak	<i>Ixobrychus minutus</i>	kokošica	<i>Rallus aquaticus</i>
rusi svračak	<i>Lanius collurio</i>	crvenokljuna čigra	<i>Sterna hirundo</i>
crnorepa muljača	<i>Limosa limosa</i>	crna prutka	<i>Tringa erythropus</i>
ševa krunica	<i>Lullula arborea</i>	prutka migavica	<i>Tringa glareola</i>
modrovoljka	<i>Luscinia svecica</i>	krivokljuna prutka	<i>Tringa nebularia</i>
crna lunja	<i>Milvus migrans</i>	crvenonoga prutka	<i>Tringa totanus</i>
patka glogoljica	<i>Netta rufina</i>	vivak pozviždač	<i>Vanellus vanellus</i>
veliki pozviždač	<i>Numenius arquata</i>	škanjac osaš	<i>Pernis apivorus</i>
gak	<i>Nycticorax nycticorax</i>	bukoč	<i>Pandion haliaetus</i>

Izvor: <https://zastita-priode-smz.hr/3-poilovlje-s-ribnjacima-hr1000010/>

Pored Nature 2000, očuvanje značajnih životinjskih vrsta i njihovih staništa u Republici Hrvatskoj regulirano je i nacionalnim kategorijama. Zakon o zaštiti prirode (NN 80/13, 15/18) utvrđuje devet kategorija zaštićenih područja. Nacionalne kategorije u najvećoj mjeri odgovaraju jednoj od međunarodno priznatih IUCN-ovih kategorija zaštićenih područja. Na području Općine nema proglašanih nacionalnih kategorija zaštićenih područja. Ipak, na području Općine stalno ili povremeno živi cijeli niz zaštićenih i ugroženih vrsta koje se štite odredbama posebnih propisa i zaštitom njihovih staništa odredbama posebnih propisa, kao i Prostornim planom uređenja Općine. Očuvan okoliš Općine predstavlja potencijal razvoja ruralnog turizma.

3.2. Poljoprivreda

Poljoprivredna zemljišta na području Općine zauzimaju 3.734 hektara, što čini 65,3% ukupne površine Općine. Od ukupne površine poljoprivrednih zemljišta, 33,2% (1.241 hektara) zemljišta je u vlasništvu Republike Hrvatske, dok je ostatak u vlasništvu drugih fizičkih i pravnih osoba. U Tablici 2 prikazana je struktura poljoprivrednih gospodarstava (PG) u Općini na datum 31. prosinca 2019. godine. Ukupan broj poljoprivrednih gospodarstava u Općini je 326, a u strukturi dominiraju obiteljska gospodarstva.

Tablica 2: Struktura poljoprivrednih gospodarstava u Općini

OPĆINA /NASELJE	OBITELJSKO GOSPODARSTVO	OBRT	SAMOOPSKRBO POLJOPRIVREDNO GOSPODARSTVO (SOPG)	TRGOVAČKO DRUŠTVO	ZADRUGA	UKUPNO
Hercegovac - OPĆINA	312	11	1	1	1	326
Hercegovac	99	4	1	1	1	106
Ilovski	24	4				28
Klokočevac						
Ladislav	74	1				75
Palešnik	74					74
Velika Trnava	41	2				43

Izvor: Agencija za plaćanje u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju (APPRRR), Upisnik poljoprivrednika_broj PG-a 2019_31.12.2019.

U sastavu poljoprivrednih površina dominiraju oranice, gdje je najzastupljenija proizvodnja žitarica, industrijskog i krmnog bilja, voća i povrća, kao i ljekovitog bilja. U novije vrijeme na području Općine se započelo i s proizvodnjom bučinog ulja.

Prema podacima Jedinственог регистра domaćih životinja na datum 31. prosinca 2019. godine, ukupan broj domaćih životinja na području Općine je 5.516. U Tablici 3 prikazana je struktura prema domaćim životinjama i stočarskim gospodarstvima.

Tablica 3: Brojno stanje domaćih životinja u Općini

GOVEDA	
Broj gospodarstava	84
Broj životinja	2.510
KONJI	
Broj gospodarstava	12
Broj životinja	16
MAGARCI	
Broj gospodarstava	
Broj životinja	
SVINJE	
Broj gospodarstava	188
Broj životinja	1.476
OVCE	
Broj gospodarstava	89
Broj životinja	1.504
KOZE	
Broj gospodarstava	4
Broj životinja	10
UKUPNO	
Broj životinja	5.516

Izvor: Jedinствено регистар домаћих животиња (JRDŽ), Hrvatska poljoprivredna agencija

3.3. Gospodarstvo, poduzetništvo, turizam i kultura

Na području Općine u 2018. registrirano je 29 poslovnih subjekata i 24 aktivna obrta. Većina poslovnih subjekata su društva s ograničenom odgovornošću (16), zatim jednostavna društava s ograničenom odgovornošću (12) i jedno trgovačko društvo. Aktivni obrti uglavnom djeluju u područjima djelatnosti: cestovni prijevoz robe, mješovita proizvodnja, uzgoj žitarica (ne i riže), mahunarki i uljanog sjemena. Na području Općine djeluje 10 ustanova.

Prema podacima HZMO – a o broju osiguranika mirovinskog sustava na dan 31. prosinca 2019., na području Općine je ukupno zaposlenih stanovnika 460 (kod pravnih i fizičkih osoba). Najveći poslodavac je tvornica za preradu krumpira Intersnack Adria d.o.o. sa sjedištem u Hercegovcu (Tablica 4). Najvažnija gospodarska djelatnost je poljoprivreda i prerađivačka industrija. Turistička djelatnost i uslužni sektor imaju neznatno učešće u gospodarskoj strukturi. Struktura poduzetničkog sektora na području Općine je nepovoljna te je jedan od glavnih razvojnih prioriteta stvaranje preduvjeta za nove investicije i jačanje poduzetništva.

Tablica 4: Popis najvećih gospodarskih subjekata po poslovnim prihodima

Poslodavac	Ukupan prihod (2018)	Broj zaposlenih (2018)
Intersnack Adria d.o.o.	KN 143,05 mil.	125
Heba d.o.o.	KN 24,00 mi.	33
ZM Metal d.o.o.	KN 3,55 mil.	21
Veltex d.o.o.	KN 1,29 mil.	19

Izvor: Fina – infoBIZ / Prilagodba T&MC Group

Na području Općine postoje i tvrtke koje nemaju sjedište u Općini, ali obavljaju određene djelatnosti na području Općine – primjerice tvrtka Heba d.o.o. sa sjedištem u Štaglinecu, zapošljava značajan broj stanovnika općine u pilani Hercegovac koja je smještena u Općini.

Kada promatramo sektorsku strukturu, najveći broj gospodarskih subjekata odnosi se na prerađivačku industriju i poljoprivredu, što ne generira dovoljno novostvorene vrijednosti na području Općine kako bi se omogućio rast privatnih ulaganja i ulaganja Općine kojima bi se podigla razina općeg blagostanja i životnog standarda (Tablica 5).

Tablica 5: Struktura zaposlenih po sektorima (pravne osobe)

Područja djelatnosti	Broj zaposlenih	Učešće u %
Primarni sektor	66	18
Sekundarni sektor	140	38
Tercijarni sektor	125	34
Sektor znanja	37	10
UKUPNO	368	100

Izvor: Državni zavod za statistiku / Prilagodba T&MC Group

Promatrajući turističke resurse kojima Općina raspolaže, Općina ima komparativnu prednost blizine emitivnim turističkim tržištima – prema izvješću UNWTO – a (2019) za 2018. godinu, 4 od 5 turista putuje unutar svoje turističke regije, a prema podacima Tomas istraživanja (2017) Instituta za turizam u Republici Hrvatskoj, čak 64% turista u Hrvatskoj u ljeto 2017. su se izjasnili da su kao sredstvo putovanja koristili automobil. Općina je relativno dobro prometno povezana s glavnim prometnim pravcima te ima priključke na najvažnije međunarodne prometne pravce. Iako, promatrajući Europu kao širu turističku destinaciju, najveći rast turističkih dolazaka i dalje ostvaruje Južna / Mediteranska Europa (8%), najsnažniji rast turističkih prihoda ostvaruje Središnja / Istočna Europa (9%), koja je jedina regija u Europi čija stopa rasta prihoda premašuje stopu rasta dolazaka u turizmu (UNWTO, 2019). Pri tome se treba pristupiti strateškom planiranju razvoja

turizma i oblikovanja turističkog proizvoda Općine i marketinškog spleta kako bi se privukli upravo segmenti turističke potražnje koji ostvaruju veću turističku potrošnju u destinaciji. Prema geografskoj segmentaciji, najveći broj međunarodnih turističkih dolazaka u Hrvatsku otpada na turiste iz Njemačke (17%), Slovenije i Austrije (po 9% obje države) (WTTC, 2019). Pri tome se treba istaknuti da je njemačko emitivno tržište treće u svijetu po veličini turističke potrošnje u međunarodnom turizmu (iza Kine i SAD – a); u 2018. godini vrijednost njihove turističke potrošnje iznosila je \$ 94 milijarde. Domaća turistička potrošnja sudjeluje u udjelu od 14% u ukupnoj turističkoj potrošnji u Hrvatskoj (WTTC, 2019). Ipak, pri tome treba naglasiti da u turističkoj regiji Jadranska Hrvatska udio međunarodnih turista u noćenjima u smještajnim kapacitetima iznosi čak 93,7% (za 2017. godinu), što je najviše od svih širih turističkih regija Europe (UNWTO, 2018). Snažnim udjelom međunarodnih turista na području Jadranske Hrvatske objašnjava se visoki udio međunarodne turističke potrošnje u ukupnoj potrošnji na razini cijele države; međutim, šira turistička destinacija kontinentalne Hrvatske, kao i Općina koja joj pripada, može (i treba) biti usmjerena i na domaću turističku potražnju s obzirom da blizina i upoznatost turističke potražnje s turističkom destinacijom, koja je u mlađoj životnoj fazi, olakšava inicijalno pozicioniranje te turističke destinacije, njezinog proizvoda i aktivnosti na turističkom tržištu. Pri tome treba istaknuti da je prema Eurobarometar (2014) istraživanju, čak 80% ispitanika iz Hrvatske kazalo da svoje sljedeće turističko putovanje planira na području Hrvatske.

Osim blizine emitivnim turističkim tržištima, na području Općine postoji zaliha prirodne i kulturne baštine koja čini atrakcijsku osnovu i predstavlja potencijal za turističku valorizaciju. Prirodni potencijali su već predstavljeni kroz mrežu Natura 2000. Iako na području Općine ne postoji registrirana zaštićena kulturna dobra, odnosno preventivno zaštićena kulturna dobra, kao ni evidentirana kulturna dobra, Općina ipak raspolaže arheološkim lokalitetima, povijesnim naseljima, sakralnim i religioznim građevinama koja raspolažu turističkim potencijalom. On je prepoznat u prostornom planu uređenja Općine, pa su njime određena spomenička područja i cjeline, kao i pojedinačna nepokretna kulturna dobra predložena za zaštitu (evidentirana) temeljem odredbi posebnih propisa (Tablica 6).

Tablica 6: Predložena evidentirana kulturna dobra na području Općine

SPOMENIČKA PODRUČJA I CJELINE	
Povijesna naselja i dijelovi naselja	
Hercegovac	središte naselja i južni dio
Ilovski Klokočevac	cjelina uz kapelu i školu
Ladislav	središte naselja s crkvom
Arheološki lokaliteti i zone	
Hercegovac	
Hercegovac	Krčevina
Hercegovac	Veliki Sip
Hercegovac	Mali Sip
Ilovski Klokočevac	
Ladislav	Gradina
Palešnik	Stari Palešnik
POJEDINAČNA NEPOKRETNNA KULTURNA DOBRA	
I. Sakralne građevine – crkve (župne, parohijske i crkve reformiranih)	
Hercegovac	župna crkva sv. Stjepana kralja
Ladislav	župna crkva sv. Ladislava kralja
II. Sakralne građevine – filijalne crkve i kapele	
Ilovski Klokočevac	kapela sv. Duha
Palešnik	kapela sv. Lovre
III. Sakralne građevine – Poklonici, zvonare, raspela	
Velika Trnava	raspelo
I. Civilne građevine – stambene građevine	
Hercegovac	kuća Petr
II. Civilne građevine – građevine javne namjene	
Hercegovac	Hrvatski seljački dom
Hercegovac	Masarykov dom
Hercegovac	vatrogasno spremište
Hercegovac	zgrada stare škole

Izvor: Prostorni plan uređenja Općine Hercegovac, I. izmjene i dopune, I. Tekstualni dio / Prilagodba T&MC Group

Nadalje, na području Općine postoje i nematerijalna kulturna baština, prezentirana kroz kulturno – umjetničke udruge, kulturno – umjetnička društva i amaterske kazališne skupine. Hrvatska čitaonica Hercegovac je kulturno-umjetnička udruga. Ona je poznata i izvan granica Republike Hrvatske, a za svoj dugogodišnji rad primila je brojna priznanja. Njezino sjedište je u Hrvatskom seljačkom domu u naselju Hercegovac, koji je sagrađen 1935. godine. Hrvatska čitaonica u svom sastavu ima dramsku grupu „Pučka scena“, folklornu skupinu i tamburaše. „Pučka scena“ je dramska grupa Hrvatske čitaonice čiji su glumci amateri, a ona aktivno radi od prvih dana osnutka Hrvatske čitaonice. Folklorno društvo njeguje plesove iz Hercegovca i njegove okolice kao i stare običaje našeg kraja. Nastupaju na smotrama folkloru i gostovanjima,

a prate ih tamburaši. Hrvatska čitaonica Hercegovac organizator je i domaćin međunarodnog dramskog amaterskog festivala „Dani hrvatskog pučkog teatra“, dječjeg festivala „Zlatni slavuj“ i „Večer folklor“. „Zlatni slavuj“ je dječji festival koji okuplja osnovnoškolsku djecu, a u vremenu svog osnivanja 1991. godine je to bio festival za djecu s područja Općine Hercegovac, no kako se svaku godinu na njega prijavljuju i djeca iz drugih Općina Bjelovarsko – bilogorske županije, dobio je i županijski karakter.

Bitan dio nematerijalne kulturne baštine čine tradicijski običaji Čeha doseljenih na područje Općine u 19. stoljeću. Oni se čuvaju kroz Česko – slovensku besedu, današnju Češku besedu Hercegovac, osnovanu 1920. godine. Izgrađen je i Češki dom. U Češkoj besedi Hercegovac i danas aktivno rade folklorna i glazbena sekcija, a ona je prepoznatljiva po vrsnom puhačkom orkestru (limenoj glazbi). Najznačajnija manifestacija u organizaciji Češke besede Hercegovac je „Majeva zabava“, koja se održava posljednje nedjelje u mjesecu svibnju. Stari je to običaj koji se u

izvornom obliku nije zadržao niti u samoj Češkoj. Mlada stabla ili „majbani“ naslanjaju se na kuće djevojaka koje se pozivaju na zabavu svirkom puhača koji prolaze kroz selo. Ukoliko djevojka ne sruši stablo, to je znak da prihvaća poziv na zabavu. Uz Majevu zabavu, Češka beseda redovito organizira povorku Djeda Božićnjaka kroz selo i darivanje djece.

Pored navedenih udruga i društava, u naselju Palešnik djeluje i KUD „Slavko Kolar“, a na području Općine i lokalno amatersko kazalište „Danjgube“.

Od manifestacija, poznati su i „Dani krumpira u Hercegovcu“, koji se odvijaju tokom dva dana mjesecu kolovozu. Nadalje, lovačko društvo "Jelen" Hercegovac već dugi niz godina organizira lovove na krupnu i sitnu divljač, na koje dolaze lovci iz različitih krajeva naše zemlje, ali i Italije. Uz lovni, na području općine razvijen je i ribolovni turizam. Također, paintball klub "Slikari" svim zainteresiranima nudi mogućnost posudbe opreme i igre paintball-a na poligonu u naselju Hercegovac.

Aktivnosti razvoja turističke ponude i privlačenja turističke potražnje pospješene su osnivanjem agencije za ruralni turizam na području Općine. Agencija je organizirana kao destinacijska menadžment organizacija na području Moslavine, Bilogore i Papuka. Receptivnog je karaktera, a organizira izlete, ali i višednevna putovanja. Uz bicikliranje, jahanje, planinarenje i pješčačenje kombiniraju se aktivnosti posjeta i vinskim cestama, vinarijama, muzejima te galerijama. Pored toga, dio turističkih usluga i proizvoda koji nudi je i emitivnog karaktera, ali unutar domicila. Nadalje, Općina spada u širu turističku destinaciju sjeverne Moslavine, ali i Bjelovarsko – bilogorske županije. Općina je član Turističke zajednice „Sjeverna Moslavina“ koja, pored Općine, obuhvaća i grad Garešnicu i općinu Velika Trnovitica. Program rada TZ „Sjeverna Moslavina“ vezan je uz aktivnosti unapređenja općih uvjeta boravka turista na području grada, očuvanju i unapređenju svih elemenata turističkih proizvoda, informativnoj djelatnosti, kao i razvijanju svijesti o važnosti i učincima turizma. Na razini županije djeluje TZ Bjelovarsko – bilogorske županije. Turistička ponuda Županije prikazana je na Slici 10 .

Slika 10: Prikaz biciklističkih staza i turističkih atrakcija na području Županije

Izvor: Turistička zajednica Bjelovarsko – bilogorske županije

Prema podacima DZS – a, u 2018. godini u Općini nije bilo zabilježenih turističkih dolazaka, ni noćenja – kako domaćih, tako ni inozemnih turista.

3.4. Ljudski potencijali i društvena infrastruktura

Ljudski potencijali

Prema popisu stanovništva 2011. godine, na području Općine bilo je registrirano je 2.383 stanovnika u 811 kućanstava. Prema broju stanovnika Općina je među manjima na području Bjelovarsko-bilogorske županije. Udio stanovnika Općine u ukupnom broju stanovnika Županije iznosi 1,99 %. Prema projekcijama DZS – a do 2018. godine broj stanovnika Općine je pao na 2.015. Negativni demografski trendovi uzrokovani raseljavanjem stanovništva su vidljivi iz podataka DZS – a za 2018. godinu, u kojoj je u Općinu doselilo 28 stanovnika, a odselilo 55 stanovnika, od čega 18 u inozemstvo. Raseljavanje stanovništva vezano je uz migracije radno sposobnog stanovništva iz ruralnih područja prema urbanim područjima veće atraktivnosti vezane uz gospodarski razvoj, ali i kvalitetu života (društvenu, kulturnu, sportsku infrastrukturu i sl.). Uz to, postupnim starenjem stanovništva dolazi i do pojave negativnih stopa prirodnog prirasta, što dodatno pogoršava

demografsku sliku općine. Broj stanovnika Općine prema naseljima je prikazan u Tablici 7, a kretanje broja stanovnika u proteklom vremenu u Tablici 8.

Tablica 7: Broj stanovnika u naseljima Općine prema popisu stanovništva 2011. g.

Naselje	Broj stanovnika
Hercegovac	1.058
Ilovski Klokočevac	145
Ladislav	367
Palešnik	515
Velika Trnava	298

Izvor: Državni zavod za statistiku / Prilagodba T&MC Group

Tablica 8: Broj stanovnika u naseljima Općine u vremenu od 1971. do 2011. g.

Naselja	1971	1981	1991	2001	2011	Indeks 2011 / 2001
Hercegovac	1.385	1.329	1447	1267	1058	83,50
Ilovski Klokočevac	318	262	202	172	145	84,30
Ladislav	699	602	502	468	367	78,42
Palešnik	617	581	591	547	515	94,15
Velika Trnava	479	412	401	337	298	88,43
UKUPNO	3.498	3.186	3.143	2.791	2.383	86,38

Izvor: Državni zavod za statistiku / Prilagodba T&MC Group

Prema popisu stanovništva 2011. godine, nacionalnu strukturu stanovništva u Općini najvećim dijelom čine Hrvati s 89,22%, zatim Česi s 8,22%, a onda Mađari s 0,92% od ukupnog stanovništva (Tablica 9). Češka manjina je u Općini mnogo zastupljenija nego što je na razini cijele Republike Hrvatske (0,22%).

Tablica 9: Stanovništvo prema nacionalnosti

Hercegovac	Nacionalnost (2011.)
Hrvati	89,22%
Česi	8,22%
Mađari	0,92%
Srbi	0,71%
Neizjašnjeni	0,28%
Albanci	0,21%
Talijani	0,17%
Izjašnjeni po vjerskoj pripadnosti	0,14%
Slovenci	0,08%
Makedonci	0,04%
Ostali	0,04%

Izvor: Državni zavod za statistiku / Prilagodba T&MC Group

U razdoblju od 2014. do 2018. godine zabilježeni su negativni demografski trendovi. Veći je broj umrlih u odnosu na broj rođenih. Prema statističkim podacima možemo uočiti starenje stanovništva (Tablica 10). Indeks starenja stanovništva Općine iznosi 122,3, a prosječna starost stanovnika 42,8 godina; žene bilježe veću prosječnu starost (45,0 g.) nego li muškarci (40,7 g.) u Općini. Prema popisu stanovništva iz 2011. godine, u Općini je 1.196 muških stanovnika (50,2%) i 1.187 ženskih stanovnica (49,8%).

Tablica 10: Prirodni prirast u Općini

Godina	Živorodeni	Umrli	Prirodni prirast	Vitalni indeks
2014.	19	27	-8	70,4
2015.	12	38	-26	31,6
2016.	14	44	-30	31,8
2017.	16	35	-19	45,7
2018.	20	33	-13	60,6

Izvor: Državni zavod za statistiku / Prilagodba T&MC Group

Prema popisu stanovništva iz 2011. godine, najzastupljenija dobna skupina kod muškaraca je između 50 i 54 godine (115 stanovnika), ali je također značajna i skupina osoba od 15 do 19 godina starosti (90 stanovnika). Kod žena najzastupljenije su dobne skupine između 50 i 54 godina te 45 i 49 godina.

Radno sposobnog stanovništva (u dobi 15 – 64 godine) prema popisu stanovnika u 2011. godini je 1.593, odnosno 66,8% od ukupnog broja stanovnika. Prema podacima Hrvatskog zavoda za zapošljavanje, u prosincu 2019. godine na području Općine broj registriranih nezaposlenih osoba iznosio je 68, odnosno 37 muškaraca i 31 žena (Tablica 11). Nezaposlenih bez osnovne škole, s nezavršenom i dovršenom osnovnom školom bilo je 36,8% od ukupnog broja. Završeno srednjoškolsko obrazovanje imalo je 55,9% od ukupnog broja registriranih nezaposlenih. U Općini je 7,4% nezaposlenih imalo završeno visokoškolsko obrazovanje.

Tablica 11: Struktura nezaposlenih, prosinac 2019. g.

	Muškarci	Žene	Ukupno
Bez škole i nezavršena osnovna škola	3	5	8 (11,8%)
Osnovna škola	10	7	17 (25%)
Srednja škola	23	15	38 (55,9%)
Prvi stupanj fakulteta, stručni studij	1	2	3 (4,4%)
Fakulteti, akademije, magisterij, doktorat	0	2	2 (2,9%)
UKUPNO	37	31	68 (100%)

Izvor: Hrvatski zavod za zapošljavanje

S obzirom na obrazovnu strukturu nezaposlenih osoba na području Općine, prisutna su manja odstupanja od obrazovne strukture ukupno nezaposlenih osoba u Republici Hrvatskoj. Učešće nezaposlenih bez obrazovanja i sa završenom osnovnom školom u ukupnom broju zaposlenih na državnoj razini je u prosincu 2019. godini iznosilo 24,9%, a učešće

nezaposlenih sa završenim srednjoškolskim obrazovanjem 59,2%. U odnosu na državnu razinu, u Općini je nešto veći postotak nezaposlenih bez obrazovanja i sa završenom osnovnom školom (36,8%).

Društvena infrastruktura

Osnovno školovanje u Općini bilježi dugu tradiciju od više od 150 godina. Osnovna škola Slavka Kolara u naselju Hercegovac adaptirana je početkom 21. stoljeća, a danas djeluje u punom formatu sa svih 8 razreda, s ukupno 15 razrednih odjeljenja, a pohađa je oko 120 učenika (Tablica 12). Pored matične škole, u naseljima Ladislav i Palešnik su smještene područne škole.

Tablica 12: Osnovne škole, razredni odjeli, učenici i učitelji, početak školske godine 2018./2019.

Škole	Razredni odjeli	Učitelji	Učenici
3	15	25	125

Izvor: Državni zavod za statistiku / Prilagodba T&MC Group

Područni dječji vrtić u Hercegovcu dio je dječjeg vrtića „Maslačak“ iz Garešnice, nalazi se u sklopu OŠ Slavka Kolara i ima dvije odgojne skupine (Tablica 13).

Tablica 13: Dječji vrtići i druge pravne osobe, djeca i zaposleni, početak pedagoške godine 2019 / 2020.

Dječji vrtići i druge pravne osobe	Djeca	Zaposleni		
		Ukupno	Odgojitelji i učitelji	Zdravstveno osoblje
1	35	6	4	-

Izvor: Podaci Općine / Prilagodba T&MC Group

Na području Općine djeluje veći broj sportskih udruga: NK „Hajduk“, NK „Lasta“, Udruga za obuku jahanja – konjički klub Dora“, Šahovsko društvo „Braslav Rabar“, ŠRD „Šaran“, LD „Jelen“ te Paintball klub „Slikari“. Istaknute kulturno – umjetničke udruge i društva su: Hrvatska čitaonica Hercegovac, Češka beseda Hercegovac, KUD „Slavko Kolar“, amatersko kazalište „Danjube“. Kao kulturna institucija na području Općine se ističe Hrvatska knjižnica. Vatrogasna služba je organizirana kroz Vatrogasnu zajednicu Općine te dobrovoljna vatrogasna društva u općinskim naseljima. Ukupan broj aktivnih udruga na području Općine u veljači 2020. iznosio je 22 (Tablica 14).

Tablica 14: Popis udruga na području Općine

Naziv udruge	Naselje
Nogometni klub „Lasta“ Palešnik	Palešnik
Kulturno – umjetničko društvo „Slavko Kolar“	Palešnik
DVD Ilovski Klokočevac	Ilovski Klokočevac
Češka beseda Hercegovac	Hercegovac
Zajednica športskih udruga općine Hercegovac	Hercegovac
DVD Ladislav	Ladislav
DVD Palešnik	Palešnik
Društvo žena Palešnik	Palešnik
Udruga za sportsku poduku, organizaciju sportskih natjecanja i istraživanje povijesti sporta „SPORTSKA AKADEMIJA PETICA“	Velika Trnava
Udruga za obuku jahanja – konjički klub „Dora“	Hercegovac
Udruga umirovljenika općine Hercegovac	Hercegovac
NK „Hajduk“ Hercegovac	Hercegovac
Udruga proizvođača industrijskog krumpira općine Hercegovac	Hercegovac
Športsko – ribolovno društvo „Šaran“	Ilovski Klokočevac
DVD Velika Trnava	Velika Trnava
Šahovsko društvo „Braslav Rabar“	Hercegovac
Vatrogasna zajednica Općine Hercegovac	Hercegovac
Hrvatska čitaonica Hercegovac	Hercegovac
Ladislavsko amatersko kazalište „Danjube“	Ladislav
Lovačko društvo „Jelen“	Hercegovac
DVD Hercegovac	Hercegovac
Konjički klub Graničar	Velika Trnava

Izvor: Ministarstvo uprave - Registar udruga / Prilagodba T&MC Group

Na području Općine postoji i liječnička ambulanta, stomatološka ambulanta, ljekarna, veterinarska stanica, poštanski ured, benzinska crpka i poslovnica banke.

3.5. Prometna, komunikacijska, komunalna infrastruktura

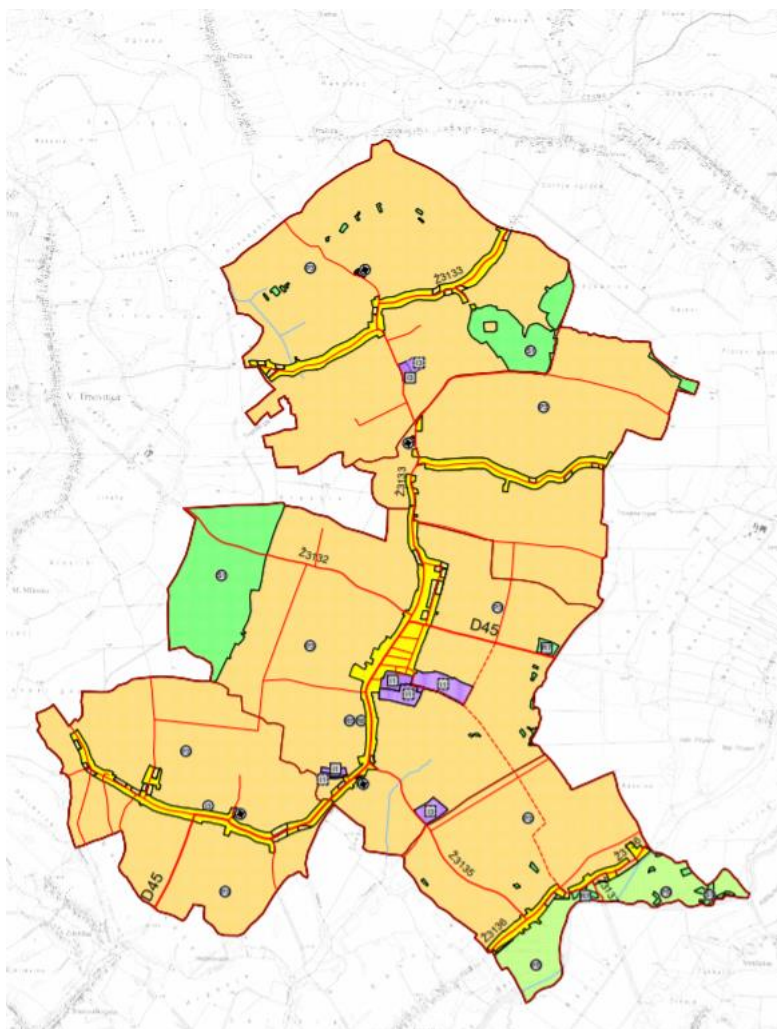
Geografski položaj Općine i prometna povezanost su vrlo povoljni. Općina je smještena u samom središtu Republike Hrvatske, u blizini velikih gradova Bjelovara i Zagreba. Također, područjem Općine prolazi jedan od najvažnijih županijskih prometnih pravaca, državna cesta D-45, koja je u funkciji povezivanja dravskog i savskog prometnog koridora. Nadalje, Općina je pokrivena fiksnom i mobilnom telekomunikacijskom mrežom; veći dijelovi Općine su pokriveni brzom mrežom mobilnog pristupa Internetu i prijenosa podataka brzine do 100 Mb/s. Značajan je i pokrenuti projekt izgradnje infrastrukture za širokopojasni pristup Internetu, pokrenut od strane grada Čazma, a pristupila mu je i Općina. Također, na području Općine prisutna je plinovodna mreža. U svim naseljima Općine organizirano je prikupljanje otpada i postavljeni su „zeleni otoci“.

Prometna infrastruktura

Općina je od autoceste A3 (E 70), kao jednim od najvažnijih cestovnih koridora u jugoistočnoj Europi, udaljena 33 km. Kroz područje Općine prolazi državna cesta D-45 Veliki Zdenci (D5) - Garešnica – Kutina, koja se u naselju Hercegovac povezuje s županijskom cestom Ž-3133. Pored toga, Slika 11 prikazuje ostale važne prometne koridore na području Općine:

- županijsku cestu Ž-3132 (Velika Trnovitica (Ž-3090) - Ž-3133);
- županijsku cestu Ž-3133 (Pavlovac (D-28) - Ladislav - D-45);
- županijsku cestu Ž-3135 (Hercegovac (D-45) - Ž-3136);
- županijsku cestu Ž-3136 (V. Zdenci (D-45) - Tomašica - Garešnica (D-26));
- županijsku cestu Ž-3137 (Ilovski Klokočevac (Ž-3136) - Ž3138).

Slika 11: Mreža cestovnog prometa - državne i županijske ceste na području Općine

Izvor: Prijedlog III. izmjena i dopuna prostornog plana uređenja općine Hercegovac

Prema podacima brojanja prometa na cestama Republike Hrvatske u 2018. godini, metodom povremenog automatskog brojanja (PAB) izmjeren je prosječni godišnji dnevni promet (PGDP) u brojačkom mjestu Hercegovac (s oznakom 2209, na cesti s oznakom D – 45 u dužini od 2km) u iznosu od 2334 vozila. Brojačko mjesto je definirano brojčanim odsjekom prema cestama Ž3133 – Ž3135. Prosječni ljetni dnevni promet (PLJDP) za isto brojačko mjesto je nešto viši, 2640.

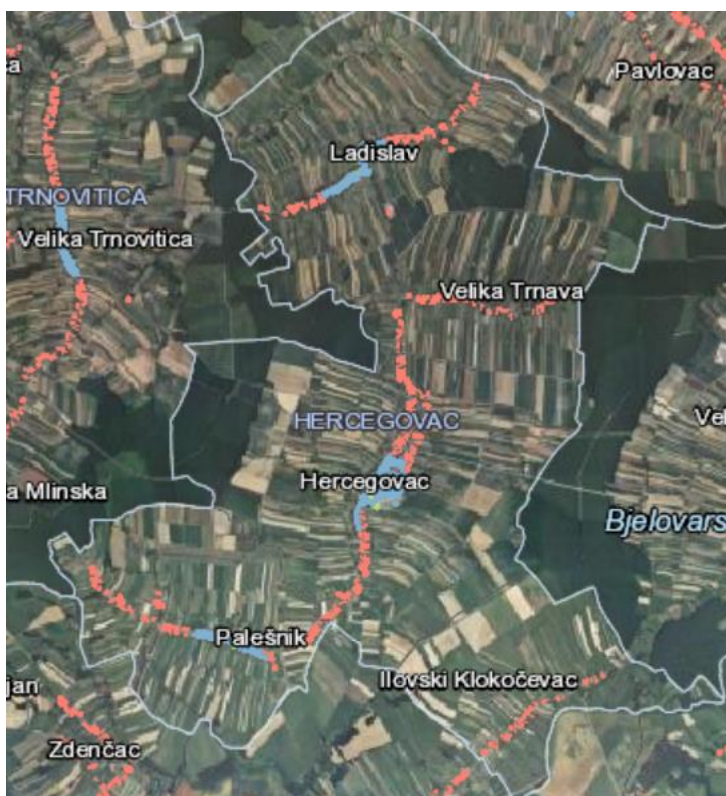
U vlasništvu Općine je 6 km nerazvrstanih cesta. Sve cestovne prometnice su asfaltirane i vrlo dobro održavane. Zračne luka u Zagrebu je udaljena od Općine 110 km, a željezničko čvorište Kutina je udaljeno 33 km.

Komunikacijska infrastruktura

Na području Općine postoje tri mjesne telefonske centrale, i to u naselju Hercegovac, Palešnik i Ladislav. Poštanski centar se nalazi u naselju Hercegovac.

Na Slici 12 prikazana je karta pokrivenosti Općine fiksnim pristupom internetu, odnosno nepokretnoj internetskoj mreži. Sva kućanstva u Općini pokrivena su pristupom internetu brzine do 30 Mbit/s - osnovnim širokopojasnim pristupom (crvena boja), a određena mjesta brzim pristupom od 30 do 100 Mbit/s (plava boja). Potonja mjesta, odnosno korisnici se nalaze na manjim udaljenostima od mjesnih telefonskih centrala u navedenim naseljima.

Slika 12: Pokrivenost fiksnim pristupom telekomunikacijskim uslugama u Općini

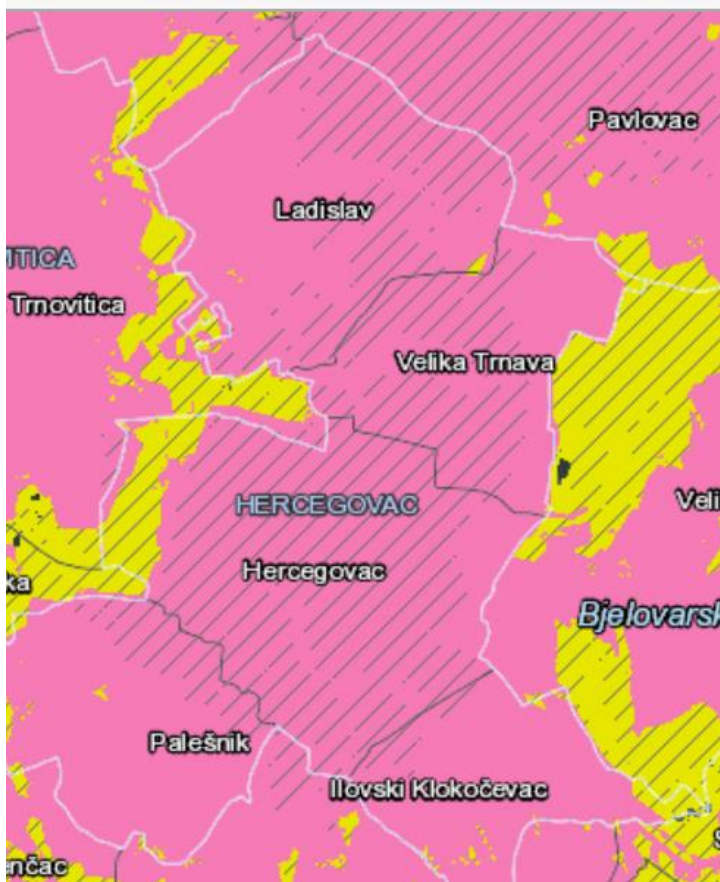
Izvor: HAKOM

Ne postoje korisnici koji trenutno imaju mogućnost širokopojasnog pristupa brzinama većim od 100 Mbit/s. Na području Općine Hercegovac nije prisutna mreža nekog kablenskog operatora (koaksijalna ili HFC mreža) kao ni optička pristupna mreža, što ukazuje na to da 2019. godine u Općini ne postoji infrastruktura za ultrabrzi pristup internetu. Konačno, u nepokretnoj mreži na cijelom području Općine prisutna je infrastruktura samo jednog operatora, preko čije bakrene infrastrukture ostali operatori pružaju svoje usluge. Značajno je da je grad Čazma u 2019. godini kao nositelj projekta pristupio izradi „Plana razvoja infrastrukture širokopojasnog pristupa u gradovima Čazma i Garešnica, te općinama Berek, Hercegovac, Ivanska, Štefanje i Velika Trnovitica“.

Prostor Općine potpuno je pokriven signalima mobilne telefonije (Slika 13). Aktualni podaci na stranici HAKOM-a ukazuju kako je područje Općine skoro u potpunosti pokriveno 4G signalom, odnosno bežičnim brzim pristupom od 30 do 100 Mbit/s (roza boja – jedan operater, iscrtana roza boja – više operatera), a tek manji, rubni dio naselja Hercegovac sporijim bežičnim pristupom do 30 Mbit/s (žuta boja). Dva postojeća samostojeća antenska stupa u Općini smještena su u naselju Hercegovac.

Slika 13: Pokrivenost mobilnim telekomunikacijskim signalom u Općini

Izvor: HAKOM

Komunalna infrastruktura

Isporučitelj vodne usluge nadležan za organiziranje usluga javne vodoopskrbe na području Općine je tvrtka Komunalac d.o.o. Garešnica, u kojoj i Općina (pored drugih JLS – grada Garešnice, općina Berek i Velika Trnovitica) ima udio u vlasništvu. Na vodoopskrbnom području Općine i grada Garešnice ima ukupno oko 50 km vodovodne mreže, s ukupno 1.721 priključkom.

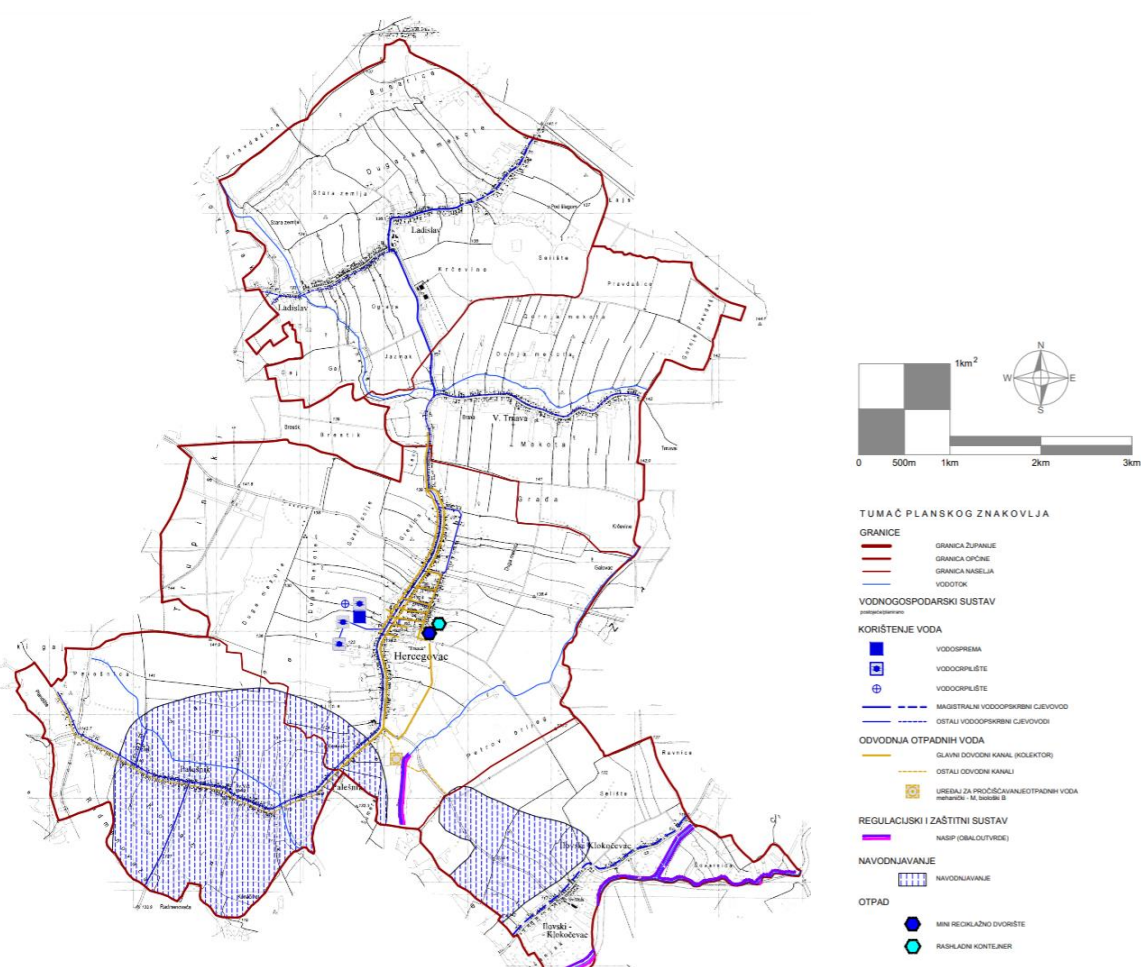
Sustav odvodnje otpadnih voda izgrađen u značajnoj mjeri (u naseljima Hercegovac i Palešnik), no ne postoje podaci o priključenosti kućanstava i gospodarskih subjekata na sustav odvodnje. U naselju Hercegovac kanalizacija je u pravilu trasirana jednom stranom ulice (državna cesta D-45, županijske i lokalne ceste), a druga strana je riješena tako što su se po dvije, tri kuće spojile na jedno okno i bušenjem ispod prometnice spojile na sustav odvodnje. Izuzetak je središte naselja gdje je trasa kanalizacije postavljena obostrano u dužini od otprilike 200 m. Sustav je u potpunosti koncipiran kao mješoviti, što znači da se otpadne vode iz kućanstava i tehnološke otpadne vode odvođe zajedničkim kanalima s oborinskim vodama. Veći dio oborinskih voda odvodnjava se otvorenim jarcima, koji su trasirani uz prometnice i na

nekoliko mjesta uvode se u zatvorene kanale. Otpadne vode kućanstva koji se nalaze u naseljima bez sustava odvodnje većinom se ispuštaju direktno u vodotoke ili u septičke jame a sadržaji postojećih septičkih jama ne odvozi se kontrolirano. Veliki broj njih septičkih jama je izveden kao propusne i poluotvorene septičke jame (propuštaju sadržaje u okolni teren), što ne odgovara propisnom projektiranju i ne zadovoljava kriterij da septičke jame budu nepropusne. Nadalje, time se stvara opasnost od nakupljanja i razmnožavanja štetnika u blizini, posebice muha, glodara i komaraca.

Prema prijedlogu realizacije ulaganja u javnu mrežu Višegodišnjeg programa gradnje komunalnih vodenih građevina, donesenog od strane Hrvatskih voda, planira se gradnja vodokomunalne infrastrukture Aglomeracijske mreže Garešnica, koja uključuje i Općinu. Takvim rješenjem, koje podrazumijeva formiranje sustava odvodnje s jednim UPOV-om, predviđa se opremanje svih obuhvaćenih naselja sustavom odvodnje do 2023. godine, do kada je i potrebno izgraditi UPOV.

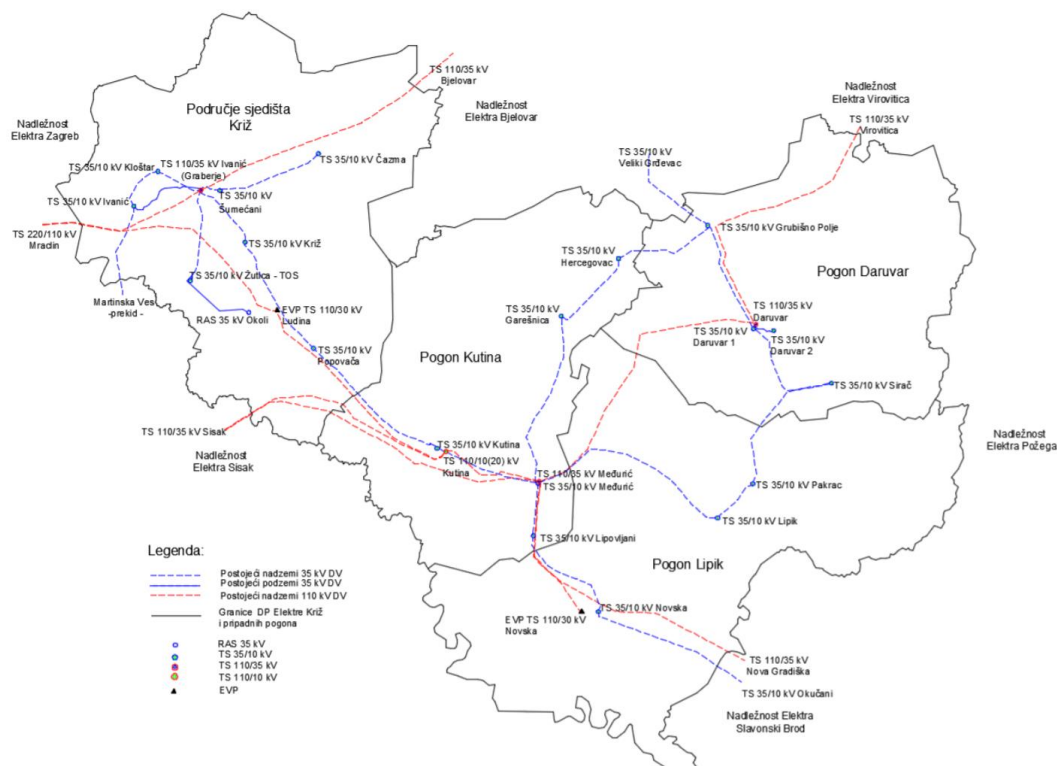
Slika 14: Vodoopskrba i odvodnja na području Općine

Izvor: I. izmjene i dopune prostornog plana uređenja općine Hercegovac

Distributivna mreža električne energije za područje Općine je u vlasništvu HEP ODS – a Elektra Križ. U Desetogodišnjem planu (2018 – 2028.) razvoja distribucijske mreže HEP ODS – a dan je shematski prikaz mreže distribucijskog područja u koje spada i Općina, gdje je naznačeno da je Općina na distributivnu mrežu spojena nadzemnim 35 kV dalekovodima. Većina transformatorskih stanica u Općini (njih 18) ima prijenosni omjer transformacije 10 kV, a od njih se vodi niskonaponski razvod do potrošača (Slika 15). Jedna transformatorska stanica u naselju Hercegovac ima prijenosni omjer transformacije 35 kV i instaliranu snagu od 8.000 kVA. U 2016. g. vršno opterećenje transformatorske stanice Hercegovac je bilo 1.850,00 kVA.

Slika 15: Shematski prikaz distribucijske mreže električne energije u distribucijskom području Elektre Križ

Izvor: Desetogodišnji plan (2018 – 2028.) razvoja distribucijske mreže HEP ODS – a

Kao što je vidljivo na Slici 16, na području Općine, u naselju Hercegovac, postoji bioplinsko postrojenje za proizvodnju toplinske i električne energije. U vlasništvu je trgovačkog društva SLK PROJEKT d.o.o. za proizvodnju, distribuciju i trgovinu električnom energijom. Pored toplinske i električne energije, bioplinsko postrojenje u Hercegovcu proizvodi i visoko vrijedno prirodno organsko gnojivo, koje je nusproizvod procesa koji se odvijaju u bioplinskoj elektrani. Prema I. izmjenama i dopunama prostornog plana uređenja Općine, naznačeno je i postojanje solarne elektrane na području Općine.

Slika 16: Energetski sustav na području Općine

Izvor: I. izmjene i dopune prostornog plana uređenja općine Hercegovac

Područjem Općine prolazi magistralni plinovod Kutina - Virovitica s mjerno – redukcijskom stanicom (MRS) u Hercegovcu, kao i lokalni i distributivni plinovodi (Slika 16). Dakle, na području Općine izgrađen je lokalni sustav plinoopskrbe. Distribuciju plina na području Općine vrši trgovačko društvo za komunalne djelatnosti PLIN d.o.o., kao pravni slijednik Komunalac d.o.o. Garešnica. Općina se nalazi unutar distributivne mreže u kojoj sudjeluju i grad Garešnica i općine Hercegovac i Velika Trnovitica. Plinska mreža u naselju Hercegovac predviđena je za rekonstrukciju (zamjena čeličnih cijevi PHD cijevima).

S obzirom na gospodarenje otpadom, prikupljanje otpada na području Općine povjereno je trgovačkom društvu za komunalne djelatnosti Komunalac d.o.o. Garešnica. Općina je ugovorila odvoz otpada iz svih naselja Općine. Organiziranim odvozom otpada obuhvaćeno je 84,96 % kućanstava i poslovnih subjekata na prostoru Općine. Organizirani odvoz vrši se jednom tjedno. Također, u svrhu odvojenog prikupljanja otpada koriste se posebni spremnici postavljeni na javno – prometnim površinama. U spremnicima se mogu odvojeno prikupljati papir i karton (zeleni spremnik), staklo (plavi spremnik), plastika i tetra ambalaža (žuti spremnik) i tekstil (crni spremnik). Papir se skuplja metodom „od vrata do vrata“ po naseljima u Općini, kao i aktivnostima Osnovne škole Slavka Kolara. Organizirano prikupljanje biootpada na području Općine trenutno ne postoji, kao ni prikupljanje glomaznog otpada, otpada posebnih kategorija i problematičnog otpada. Općina Hercegovac planira uvesti sustav odvojenog sakupljanja biootpada nabavom

potrebnih spremnika i korištenjem usluge odvoza biootpada od strane komunalnog poduzeća Komunalac d.o.o. Garešnica. S obzirom na postojanje bioplinskog postrojenja u Općini, vidljiva je mogućnost lokalne kogeneracije energije. Tablica 15 prikazuje podatke količinama sakupljenog komunalnog otpada u Općini.

Tablica 15: Količine sakupljenog komunalnog otpada u Općini u razdoblju os 2011. do 2016. g.

Godina	Ambalaža od papira i kartona (t)	Ambalaža od plastike (t)	Staklena ambalaža(t)	Miješani komunalni otpad (t)
2011.			1,32	286,47
2012.				247,57
2013.	0,5		1,35	305,71
2014.	5,27		1,5	250,65
2015.	5,68	0,12	2,65	246,76
2016.	7,50	2,65	2,50	247,10

Izvor: Plan gospodarenja otpadom u Općini Hercegovac za razdoblje od 2018 do 2023. godine

Dobiveni podatci upućuju na to da se količina miješanog komunalnog otpada u Općini počela smanjivati od 2013. godine kada su uvedene metode odvojenog prikupljanja papira, plastike i stakla. Ipak, kao što je vidljivo iz Tablice 16, udio odvojeno sakupljenog komunalnog otpada na razini Općine je vrlo nizak – višestruko manji od razine odvojeno sakupljenog komunalnog otpada na razini Republike Hrvatske.

Tablica 16: Udio miješanog i odvojeno sakupljenog komunalnog otpada u RH i Općini Hercegovac - 2016

Godina	2016
Republika Hrvatska	
udio miješanog komunalnog otpada (%)	74
udio ostalih vrsta komunalnog otpada (%)	26
Općina Hercegovac	
udio miješanog komunalnog otpada (%)	96
udio ostalih vrsta komunalnog otpada (%)	4

Izvor: Plan gospodarenja otpadom u Općini Hercegovac za razdoblje od 2018 do 2023. godine / Prilagodba T&M Group

Otpad s područja Općine se odvozi na uređeno odlagalište na lokaciji Johovača, južno od sela Velika Mlinska, koja je od Općine udaljena 10 km. Odlagalištem „Johovača“ upravlja Komunalac d.o.o. Garešnica. Na odlagalište se otpad dovozi iz grada Garešnice i općina Hercegovac, Berek i Velika Trnovitica. S obzirom da Općina prema zadnjem Popisu stanovništva iz 2011. godine ima više od 1.500 stanovnika, prema Zakonu ima obvezu izgradnje reciklažnog dvorišta. Reciklažno dvorište na odlagalištu „Johovača“ izgrađeno je 2014. godine, a stanovnici Općine mogu sami, tokom radnog vremena reciklažnog dvorišta, donijeti otpad. Također, planira se izgradnja mini reciklažnog dvorišta na području Općine.

Prema Planu gospodarenja otpadom u Općini Hercegovac za razdoblje od 2018. do 2023. godine, ustanovljena je potreba da se na području Općine uspostavi sustav gospodarenja otpadom koji će omogućiti dugoročno i sveobuhvatno zbrinjavanje otpada. Navodi se i da je nužno uključiti sva kućanstva u Općini u organizirano skupljanje i odvoz komunalnog

otpada, kao i razmisliti o pokretanju selektivnog prikupljanja komunalnog otpada kućanstava Općine. Nadalje, definirani su slijedeći ciljevi za Općinu za razdoblje 2018 – 2023.:

1. Unaprijediti sustav gospodarenja komunalnim otpadom:
  - Smanjiti ukupne količine proizvedenog komunalnog otpada za 5% u odnosu na ukupno proizvedenu količinu komunalnog otpada u 2015. godini;
  - Odvojeno prikupiti 60 % mase proizvedenog komunalnog otpada;
  - Odvojeno prikupiti 40 % biootpada iz komunalnog otpada;
  - Odložiti manje od 25 % mase proizvedenog komunalnog otpada;
2. Unaprijediti sustav gospodarenja posebnim kategorijama otpada:
  - Odvojeno prikupiti 75 % mase proizvedenog građevnog otpada;
  - Unaprijediti sustav gospodarenja ostalim posebnim kategorijama otpada;
3. Sanirati lokacije onečišćenih otpadom;
4. Kontinuirano provoditi obrazovno - informativne aktivnosti;
5. Unaprijediti nadzor nad gospodarenjem otpadom.

3.6. Financijska analiza

U prethodne tri godine koje su obuhvaćene analizom sadašnjeg stanja, Općina je vodila odgovornu proračunsku politiku te je ostvarivala primarne proračunske viškove. Izvorni prihodi općinskog proračuna ostvaruju stalan rast te tako povećavaju fiskalni kapacitet. Za 2020. godinu Općina planira blagi rast redovnih proračunskih prihoda. Rashodi su rasli sporije od prihoda. Povećavaju se ostali prihodi u kojima najveću poziciju predstavljaju transferi izvan proračuna. Troškovi financiranja su vrlo niski, što ukazuje na nisku razinu zaduženosti (Tablica 17). Zaključno, može se tvrditi da analiza financijskog položaja ukazuje na visoku stabilnost općinskih financija, što predstavlja vrlo dobru pretpostavku za financiranje razvojnih projekata.

Tablica 17: Proračun Općine Hercegovac

HRK	2017. <i>izvršenje</i>	2018. <i>izvršenje</i>	2019. <i>izvršenje</i>	2020. <i>plan</i>
I. PRIHODI PRORAČUNA	5.680.005	5.865.895	8.015.187	11.665.280
1) Prihodi od poreza	1.671.270	3.404.240	4.120.710	4.474.000
2) Primljene pomoći iz drugih proračuna	2.689.731	954.003	2.229.293	5.831.680
3) Prihodi od imovine	882.413	734.404	820.250	523.600
4) Komunalni doprinosi, naknade i pristojbe	453.228	755.018	796.903	796.000
5) Ostali prihodi	3.423	15.230	48.031	40.000
II. RASHODI PRORAČUNA	4.246.832	4.808.026	6.724.177	8.821.480
1) Rashodi za zaposlene	746.321	802.401	976.600	1.546.150
2) Materijalni rashodi	1.726.543	2.070.508	3.107.072	4.449.280
3) Financijski rashodi	5.946	11.047	10.900	10.350
6) Naknade građanima i kućanstvima	203.761	247.625	260.200	274.000
7) Ostali rashodi	1.564.261	1.676.445	2.369.405	2.541.700
III. VIŠAK (MANJAK) PRIHODA	1.433.173	1.057.869	1.291.010	2.843.800

Izvor: Općina Hercegovac – Proračun / Prilagodba T&MC Group

Analiza bilance stanja imovine i obveza na dan 31.12.2018. godine pokazuje da se Općina financira uglavnom iz vlastitih izvora (Tablica 18). Općina krajem 2018. godine ima HRK 555.164 ukupnih obveza. Na kraju 2018. godine Općina je imala rezerve gotovine u iznosu HRK 3.585.168. Analiza financija ukazuje na vrlo stabilan financijski položaj Općine kao jedinice lokalne samouprave.

Tablica 18: Bilanca Općine Hercegovac za 2018. godinu

	Stanje 1. siječnja	Stanje 31. prosinca	Indeks (5/4)
IMOVINA	11.866.430	12.573.271	106,0
Nefinancijska imovina	6.995.131	7.815.808	111,7
Neproizvedena dugotrajna imovina	1.790.418	1.961.938	109,6
Proizvedena dugotrajna imovina	4.927.129	5.576.864	113,2
Dugotrajna nefinancijska imovina u pripremi	277.584	277.006	99,8
Financijska imovina	4.871.299	4.757.463	97,7
Novac u banci i blagajni	3.349.337	3.585.168	107,0
Depoziti, jamčevni polozi i potraživanja od zaposlenih te za više plaćene poreze i ostalo	907	1.110	122,4
Potraživanja za dane zajmove	-	-	-
Dionice i udjeli u glavnici	593.600	593.600	100,0
Potraživanja za prihode poslovanja	715.313	432.411	60,5
Potraživanja od prodaje nefinancijske imovine	212.142	145.174	68,4
Rashodi budućih razdoblja i nedospjela naplata prihoda	-	-	-
OBVEZE I VLASTITI IZVORI	11.866.430	12.573.271	106,0
Obveze	367.338	555.164	151,1
Obveze za rashode poslovanja	329.876	279.618	84,8
Obveze za nabavu nefinancijske imovine	35.190	273.608	777,5
Obveze za vrijednosne papire	-	-	-
Obveze za kredite i zajmove	-	-	-
Odgođeno plaćanje rashoda i prihodi budućih razdoblja	2.272	1.938	85,3
Vlastiti izvori	11.499.092	12.018.107	104,5
Vlastiti izvori i ispravak vlastitih izvora	7.588.731	8.409.408	110,8
Višak prihoda	2.996.826	3.780.453	126,1
Manjak prihoda	-	715.488	-
Obračunati prihodi poslovanja	701.393	398.560	56,8
Obračunati prihodi od prodaje nefinancijske imovine	212.142	145.174	68,4

Izvor: Općina Hercegovac – Financijski izvještaj / Prilagodba T&MC Group

3.7. SWOT analiza

Analiza snaga i slabosti te analiza prilika i prijetnji – SWOT analiza, sastavni je dio analize sadašnjeg stanja. SWOT analiza za Općinu prikazana je na Slici 17. Najveća snaga Općine sastoji se u njezinim prirodnim potencijalima koji su omogućili razvoj poljoprivrede i uz nje vezanih prerađivačkih industrija u Općini. Razvijena poljoprivreda može predstavljati resurs za razvoj specifičnih oblika turizma vezanih uz ruralni turizam, pri čemu je potrebno spomenuti dobru prometnu povezanost i blizinu velikih domaćih i međunarodnih tržišta. Slabosti Općine sastoje se u niskoj razini ekonomske aktivnosti i nerazvijenoj poduzetničkoj klimi u Općini. Nerazvijen poduzetnički sektor rezultira nedostatkom kvalitetnih radnih mjesta pa se posljedično dovodi u vezu s nepovoljnim demografskim trendovima. Promatrajući prilike, potrebno je spomenuti sredstva koja će u nadolazećem višegodišnjem financijskom okviru EU – a za razdoblje 2021 – 2027 biti na raspolaganju za teme „pametnog“ i održivog razvoja, koji je predviđen strateškim konceptom razvoja Općine do 2027.

godine. S obzirom na razvijenu poljoprivrednu aktivnost koja se dovodi u vezu s osiguravanjem energije iz održivih izvora biomase, kao i usmjerenje prema „zelenoj Europi“ koje će biti vidljivo u financijskom okviru EU – a, razvojna prilika Općine je proizvodnja električne i toplinske energije iz obnovljivih izvora, što može voditi prema sve većoj energetskej neovisnosti Općine. Kao što je već spomenuto, na području Općine postoji prilika razvoja ruralnog turizma. Pored toga, turistička atrakcija temeljena na tradiciji uzgoja i prerade krumpira u Općini, čini podlogu za turističku prepoznatljivost Općine, pri čemu je potrebno nastaviti razvoj tematskih turističkih manifestacija, kao i osmišljavanja inkluzivnih turističkih doživljaja. Od ostalih prilika, potrebno je spomenuti mogućnost razvoja poduzetništva kroz inkubiranje start – up tvrtki, uz što se vezuje razvoj četvrtog sektora gospodarstva. Prijetnje razvoju Općine sastoje se u nastavku nepovoljnih demografskih trendova, stagnaciji ekonomskog razvitka na razini Općine i nedostatku ljudskog kapitala. Također je potrebno spomenuti i prijetnje koje proizlaze iz izostanka implementacijskih aktivnosti.

Slika 17: SWOT analiza Općine

Izvor: T&MC Research

3.8. Razvojne potrebe

Analiza sadašnjeg stanja i usporedba s jedinicama lokalne samouprave u europskoj podunavsko-panonskoj regiji ukazuje za razvojne manjkove Općine, koja u razvojnom smislu dijeli sudbinu Bjelovarsko-bilogorske županije. Ubrzavanje ekonomskih aktivnosti i stvaranje novih, kvalitetnih radnih mjesta na području Općine predstavlja prioritetnu razvojnu potrebu za razdoblje do 2027. godine. Nadalje, razvoj poduzetničke infrastrukture (poduzetničke zone / poduzetničkog parka) predstavlja vrlo važnu polugu lokalnog razvoja i stvaranja radnih mjesta. Kako bi se osigurali kvalitetni ljudski potencijali u Općini, potrebno je ulagati u infrastrukturu cjeloživotnog obrazovanja, kao i obrazovne institucije u okviru

osnovnog, ali i srednjoškolskog obrazovanja. Konačno, privlačenje i zadržavanje kvalitetnih kadrova koji će biti nositelji „pametnog“ razvoja nije moguće bez podizanja kvalitete života na području Općine, i to kroz ulaganja u kulturnu, sportsku i društvenu infrastrukturu.

Kao što je vidljivo na Slici 18, glavne razvojne potrebe se odnose na domenu stanovanja i života u Općini, kvalitetnih radnih mjesta i razvoja usluga smještaja, kao i ugostiteljskih usluga. Nadalje, kako bi se unaprijedila kvaliteta života u ruralnim područjima, potrebno je ulagati u razvoj kulture i mogućnosti za kvalitetno provođenje slobodnog vremena. Konačno, ruralne usluge trebaju osigurati dostupnost svih onih usluga koje su tradicionalno vezivane samo uz urbana područja.

Slika 18: Glavne razvojne potrebe i potrebna unapređenja u razdoblju do 2027. g.

Izvor: T&MC Research

4. OPĆINA DO 2027. GODINE – PLAN RAZVOJA

4.1. Vizija i glavni ciljevi strateškog razvoja Općine u razdoblju 2021 – 2027.

Otklanjanje razvojnih manjkova i ubrzanje ukupnog socio – ekonomskog razvitka te smanjivanje jaza u razvijenosti u odnosu na usporedive jedinice lokalne samouprave u Republici Hrvatskoj i zemljama EU iz srednje – europskog prostora, čine odrednice za postavljanje vizije strateškog razvoja Općine u razdoblju do 2027. godine.

VIZIJA

Osigurati pretpostavke za ubrzani socio-ekonomski razvoj kroz stvaranje novih i kvalitetnih radnih mjesta, povećavanje kvalitete ruralnih usluga i očuvanje okoliša.

Plan razvoja Općine za razdoblje do 2027. g. predstavlja dugoročni plan mobilizacije svih potencijala prema ostvarivanju dugoročne vizije i razvojnih prioriteta. Principi na kojima će Općina graditi svoj razvoj i napredak su: „pametna općina“; „pametno gospodarstvo“ i održivi razvoj. Kapital Općine, fiskalni kapacitet s kojim Općina raspolaže i potpore iz ESI fondova, Općina (kao jedinica lokalne samouprave) iskoristit će za ulaganja u razvojne projekte koje će pokretati samostalno i u suradnji s privatnim investitorima kako bi se ostvarili glavni razvojni ciljevi u razdoblju do 2027. godine. Kao što je vidljivo na Slici 19, glavni razvojni ciljevi Općine za razdoblje do 2027. godine su:

1. Razvoj nove poduzetničke strukture s kvalitetnim radnim mjestima – „*pametno gospodarstvo*“;
2. Razvoj „pametne“ poljoprivrede, lokalne prerade i ruralnog turizma;
3. Unapređenje kvalitete života, obrazovanja i razvoj „pametnih ruralnih usluga“ – „*grad u selu*“

Slika 19: Glavni razvojni ciljevi Općine

Izvor: T&MC Group

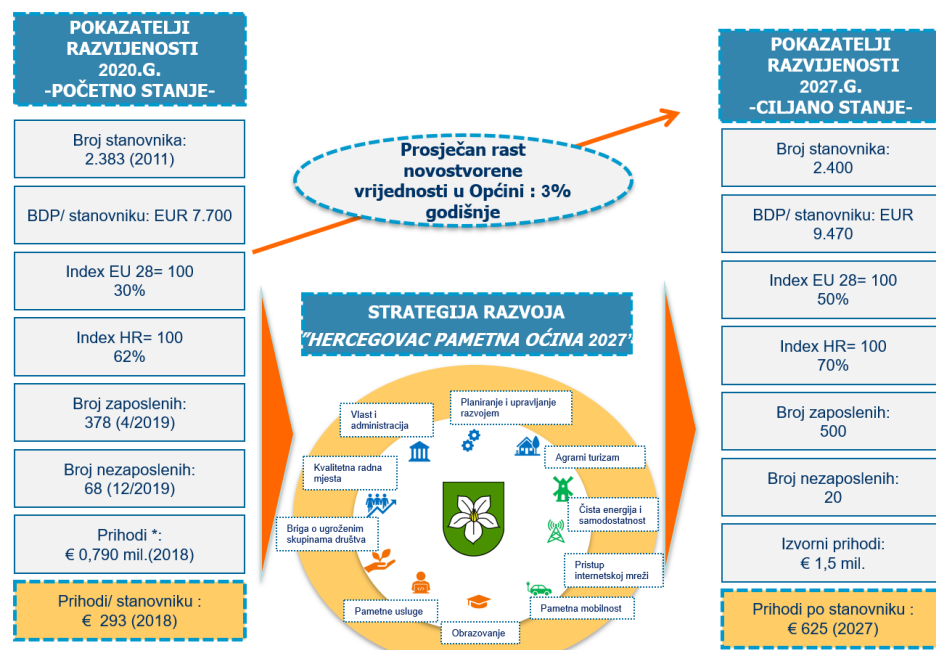
Prema glavnim razvojnim ciljevima će se u nastavku definirati prioritetne intervencije, odnosno područja djelovanja i specifični, operativni ciljevi.

4.2. Ciljani pokazatelji ekonomskog razvoja Općine

Analizom sadašnjeg stanja pokazatelja ekonomskog razvoja ustanovljena je potreba ubrzanja ekonomskog rasta. Pri tome je bitno napomenuti da istovremeno razvoj mora biti i održiv. Općina, kao jedinica lokalne samouprave, ima vrlo stabilan financijski položaj. Očekuje se i daljnji rast pozicije transfera prema proračunu Općine iz ESI fondova. No kako bi razvoj bio održiv, bitno je osigurati održivi ekonomski rast temeljen na strukturi poduzeća koji na području Općine osiguravaju stvaranje kvalitetnih radnih mjesta i, posljedično, više razine izvornih prihoda Općine formiranih iz poreza na dohodak. Jukstapozicija ubrzanog rasta i održivog rasta je vidljiva na primjeru pojedinih regija Češke, Slovačke i Poljske, koje su nakon pridruženja EU – u 2004. godine ostvarile ubrzani lokalni ekonomski rast uslijed ulaganja raspoloživih sredstava iz EU fondova, no unatoč dinamiziranju ekonomskih aktivnosti, radna mjesta koja su se stvarala nisu bila visoko kvalitetna i u konačnici nisu vodila održivom lokalnom rastu. Razlog tome što većina novostvorene vrijednosti nije ostajala u lokalnoj zajednici je što su ulaganja bila velikim dijelom usmjerena u primarni ekonomski sektor, javne infrastrukturne projekte i kapitalno intenzivne industrijske pogone, što je posljedično stvaralo jednostavna i slabo – plaćena radna mjesta za lokalno stanovništvo.

Prikaz ciljanih ekonomskih pokazatelja Općine za razdoblje do 2027. vidljiv je na Slici 20.

Slika 20: Ciljani ekonomski pokazatelji Općine za razdoblje do 2027.

Izvor: T&MC Research

U strateškoj perspektivi do 2027. godine, Općina bi intervencijama u strateška područja djelovanja i implementacijom glavnih razvojnih projekata ostvarila blagi rast broja stanovnika, ubrzani prosječan rast novostvorene vrijednosti po godišnjoj stopi od 3% i snažan rast broja zaposlenih, a posljedično i značajan rast izvornih prihoda Općine.

4.3. Strateški koncept razvoja Općine – „Hercegovac – pametna općina“

Strateški koncept razvoja Općine se temelji na konceptu „pametna općina – pametno selo“. Koncept „pametno selo“ definiran je od strane Europske komisije i Europskog parlamenta – „EU akcije za pametna sela“ kao:

„Ruralno područje i zajednica koja svoj razvoj temelji na svojim postojećim snagama i resursima, ali i novim razvojnim mogućnostima, gdje su tradicionalne i nove mreže i usluge poboljšane primjenom digitalnih telekomunikacijskih sredstava, inovacijama i boljom upotrebom znanja.“

Inicijative unutar EU akcije za pametna sela teže stvoriti ruralna područja u kojima ljudi žele živjeti zbog inovativnih i digitalnih rješenja koja pridonose kvaliteti njihova života. Koncept „pametnog sela“ pojavljuje se kao podtema u unutar područja „Pametna i kompetitivna ruralna područja“ Europske mreže za ruralni razvoj (ENRD). Također, kako bi se potaknuo razvoj pametnih sela na prostoru EU – a, 2018. godine usvojena je Bledska deklaracija za pametniju budućnost ruralnih područja, u kojoj se ističu nastojanja da ponuda poslova u ruralnim zajednicama bude transformirana i da se radno – intenzivnim poslovima u primarnom sektoru nadoda ponuda „znanje – intenzivnih“ radnih mjesta (poslovi koji se temelje na uporabi najnovijih znanstvenih spoznaja), kao što su primjerice sljedeća zanimanja: biotehnolozi, laboratorijski tehničari, stručnjaci s područja mehatronike, IT – a, elektrotehnike i slično. Istovremeno, kako bi privukla visoko obrazovane stručnjake, općinska uprava bi trebala intervenirati u području osiguravanja odgovarajućih uvjeta stanovanja i življenja, socijalne i zdravstvene skrbi, ali i kulture i organizacije slobodnog vremena te sportske infrastrukture. Time se uspostavljaju pozitivni demografski trendovi i, u konačnici, održivi lokalni ekonomski razvitak. Koncept „pametnoga sela“ na razini EU – a će prema Bledskoj deklaraciji u nadolazećoj vremenskoj perspektivi biti promoviran kao bitan alat u borbi protiv „zatvorenog kruga zaostajanja ruralnih područja“ (Slika 21), kojim će se povećati neovisnost ruralnih područja, njihova otpornost, lokalna infrastruktura i poduzetničke vještine, a smanjiti depopulacija i nezaposlenost u lokalnim ruralnim zajednicama.

Slika 21: Zatvoreni krug zaostajanja ruralnih područja

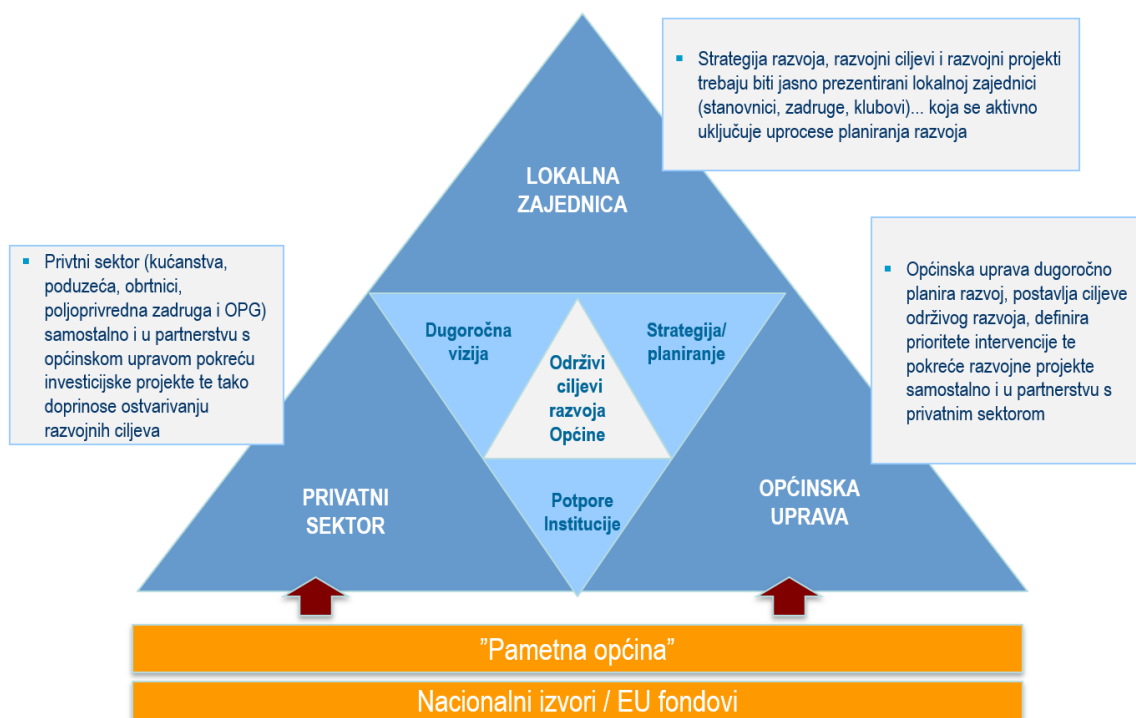

Izvor: European Network for Rural Development "Smart Villages – Revitalising rural services" / Prilagodba T&MC Group

Bitna karakteristika „pametnih općina / pametnih sela“ je da njihovi stanovnici imaju pristup znanju, tržištima, komunalnim i kulturnim uslugama, tehnologijama i infrastrukturi, koji je uobičajeno bio dostupan samo stanovnicima urbanih područja. Pri tome djelovanje općinske uprave mora biti transparentno, a prema strateškom razvoju temeljenom na konceptu „pametne općine“, mora postojati suradnja i partnerstvo općinske uprave, lokalne zajednice i privatnog sektora, kao što je prikazano na Slici 22.

Slika 22: Strateški koncept razvoja "pametne Općine" u razdoblju do 2027.

Izvor: T&MC Group

Dionici na razini Općine će davati svoj doprinos u procesu planiranja i ostvarivanja postavljenih ciljeva. Neki od njih, pored općinske uprave, su: obrazovne institucije, lokalna zajednica i njene organizacije (udruge, zadruge, klubovi, raznovrsne zajednice), obiteljska poljoprivredna gospodarstva i poduzetnici u privatnom sektoru (obrnici, mala i srednja poduzeća). Općina će u dogovoru s ostalim dionicima pripremati odgovarajuće implementacijske projekte koji će biti predloženi za sufinanciranje iz nacionalnih izvora razvojnih potpora i pomoću financijskih instrumenata ESI fondova.

Općina će svoj razvoj temeljiti na konceptu predloženom u Bledskoj deklaraciji, gdje se „pametno selo“ zasniva na sinergiji slijedećih tehnoloških postignuća:

- **Precizne poljoprivrede / precizne farme** – smanjenje inputa uz maksimizaciju outputa kroz uporabu senzora i sustava za podršku upravljanja i odlučivanja, čime se čuvaju resursi i okoliš, a poboljšava učinkovitost lanca opskrbe hranom;
- **Digitalnih platformi** koje nude ključne usluge, kao što je e-učenje, e-zdravlje (bolji pristup zdravstvenim uslugama), e-upravu, transport, gastronomiju, društvene usluge, P2C platforme (platforme na relaciji osoba – kupac) kao inovaciju distribucijskih kanala gdje pojednostavljena, osobna struktura poboljšava kvalitetu i ponudu proizvoda;

- **Ekonomije dijeljenja** kod skupih tehnoloških rješenja i opreme;
- **Kružne ekonomije** koja reducira otpad i štedi resurse;
- **Bio – ekonomije** putem evolucije istraživanja, inovacije i tehnologije;
- **Obnovljive energije** koja je posebice važna u ruralnim područjima gdje postoji raspoloživi prostor i prirodni resursi (primjerice voda, zemlja i biomasa);
- **Ruralnog turizma** koji uključuje eko, zdravstveni, agrarni, izletnički i aktivni turizam, a ima potencijal stvaranja brojnih kvalitetnih radnih mjesta;
- **Društvenih inovacija** u ruralnim **uslugama i poduzetništvu**.

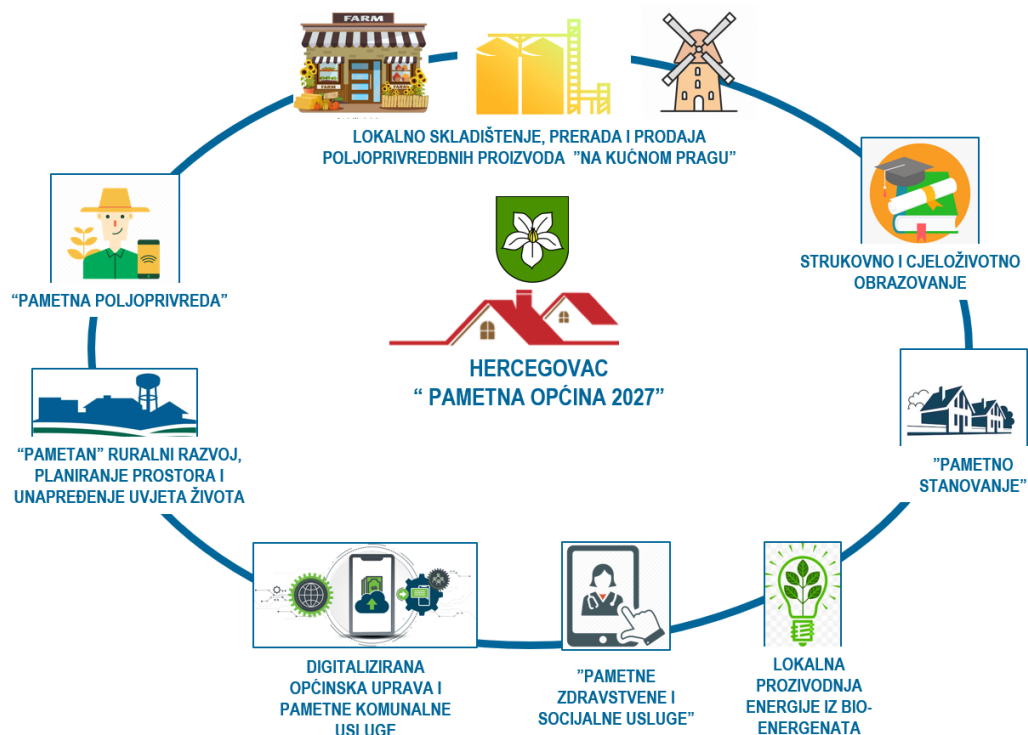
Pored navedenoga, bitno je naglasiti da „pametna općina / pametno selo“:

- planira projekte kojima se podupiru ulaganja privatnih poduzetnika u **skladišne, logističke i prerađivačke kapacitete**;
- ulaže u strukovno i cjeloživotno **obrazovanje**.

Dakle, koncept „pametne općine / pametnog sela“, kao što je prikazano na Slici 23, u konačnici obuhvaća domene:

1. Digitaliziranih usluga općinske uprave i digitaliziranih komunalnih usluga;
2. „Pametnog“ ruralnog razvoja i poljoprivrede, kao i lokalnog skladištenja, prerade i prodaje poljoprivrednih proizvoda;
3. „Zelene“ mobilnosti i „pametnih“ socijalno – zdravstvenih usluga, „pametnog stanovanja“ i energetske samodostatnosti kroz obnovljive izvore energije;
4. Stjecanje odgovarajućih kompetencija i znanja;
5. Razvoj „pametnog turizma“.

Slika 23: Strateški koncept - Hercegovac 2027

Izvor: T&MC Group

4.3.1. Koncept digitalizacije na području Općine

Digitalne tehnologije uključuju, primjerice, informacijsko – komunikacijske tehnologije, uporabu „big data“ odnosno iznimno velikih količina prikupljenih podataka, korištenje usluga u oblaku ili inovacije vezene uz IoT (Internet stvari – *Internet of Things*).

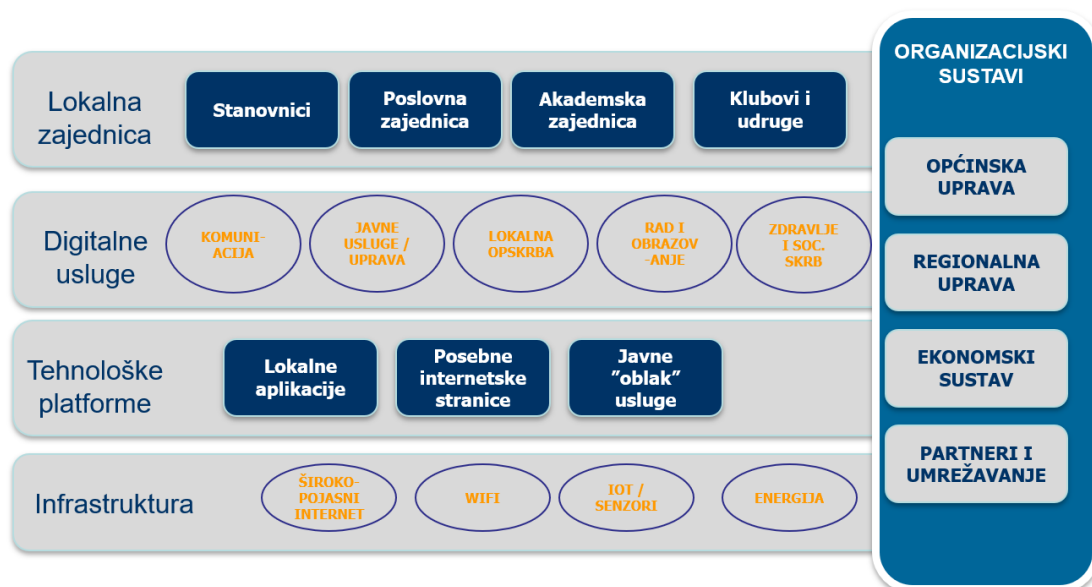
Pretpostavka za primjenu digitalnih rješenja u ruralnim područjima je pristup širokopojasnom internetu. Europska mreža ureda za širokopojasnu sposobnost (BCO Network) je kao jedan od prioriteta postavila dostupnost širokopojasnog interneta u ruralnim područjima, no kao faktor slabosti projekta istaknuta je nepovezanost lokalnih ruralnih zajednica (akcija) i BCO – a. BCO često djeluje unutar ministarstva nadležnog za telekomunikacije ili unutar državnih regulatornih agencija, a navedena tijela nisu uvijek u potpunosti svjesna inicijativa za „pametno selo“. Hrvatska regulatorna agencija za mrežne djelatnosti (HAKOM) ima ulogu BCO – a u Republici Hrvatskoj. Također, sektor telekomunikacija u Europi je većim dijelom privatni sektor pa su investicije u širokopojasni internet u domeni privatnih operatera. Intervencija državnih, regionalnih ili lokalnih tijela i organizacija na razini EU – a je prisutna samo u slučaju kad privatne investicije ne prate potrebe i vizije razvoja određene zajednice, a to je čest slučaj u odnosu prema ruralnim zajednicama. Neki od razloga za manjak investicija u ruralnim područjima su demografski izazovi s kojima se susreću ruralne zajednice (malena gustoća naseljenosti, niži prihodi stanovnika, njihova manja informatička pismenost i brzo starenje populacije koja se smanjuje). Kako bi se zajedničkim naporima promovirala suradnja između dionika na lokalnoj razini i pružatelja telekomunikacijskih usluga, kao i prednosti koje digitalna transformacija u „pametno selo“ donosi ruralnim zajednicama, BCO Network započeo je suradnju s ENRD – ovom tematskom skupinom za „pametno selo“. U fokusu suradnje su teme:

1. Pametne poljoprivrede;
2. E – trgovine za mala i srednja poduzeća lokalne ruralne zajednice;

3. Socijalne usluge u ruralnim područjima;
4. Komunalne usluge;
5. Usluge e – uprave lokalnih jedinica samouprave;
6. Komunikaciju / pristup podacima za fizičke i pravne osobe.

Digitalnom transformacijom „pametnih općina“ opće i posebne internetske stranice i razvijene aplikacije za mobilne uređaje postaju središnja mjesta za pružanje različitih digitaliziranih ruralnih usluga i informacija lokalnim stanovnicima, poduzetnicima i turistima (Slika 24).

Slika 24: Digitalni "eko - sustav" pametne Općine

Izvor: Fraunhofer institut IESE / Prilagodba T&MC Group

„Pametne općine / pametna sela“ koriste digitalne tehnologije za ubrzanje svog razvoja, uključujući zainteresirane strane i stvarajući svoj digitalni „eko – sustav“. U digitalni „eko – sustav“ se uključuju dionici na razini lokalne zajednice: stanovnici, poslovna zajednica, predstavnici obrazovnih institucija, kao i razne udruge, zadruge i klubovi stanovnika.

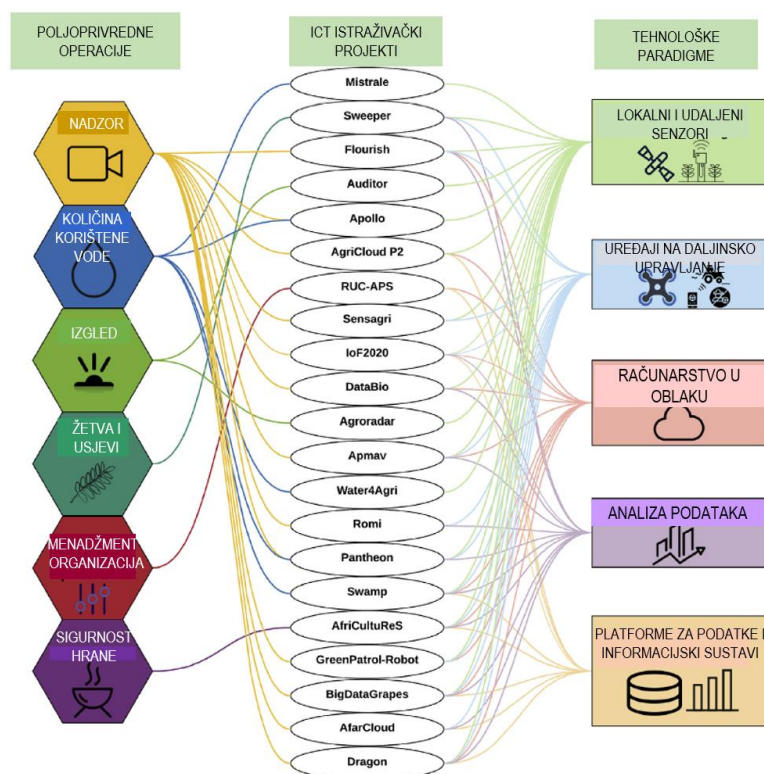
4.3.2. Koncept „pametne poljoprivrede“ na području Općine

Pametna (precizna) poljoprivreda se temelji na konceptu pametnih farmi. Pametne farme koriste digitalne tehnologije u sljedećim područjima:

- praćenje klimatskih uvjeta;
- „pametno“ skladištenje poljoprivrednih proizvoda,
- planiranje korištenja i održavanja poljoprivredne mehanizacije te uštedu troškova,
- korištenje dronova i robota u proizvodnji,
- planiranje i praćenje poljoprivredne proizvodnje;
- planiranje ishrane stoke i praćenje rezultata,
- financijsko planiranje i izvještavanje.

Prednosti koncepta „pametnih farmi“ su smanjenje troškova, kao i utjecaja na okoliš, uz istovremeni rast efikasnosti proizvodnje. Često se ističe da se „pametna poljoprivreda“ ne temelji samo na digitalnoj transformaciji procesa proizvodnje uz upotrebu različitih hardware – a i software – a, već i na efikasnijim, održivijim rješenjima koji zadovoljavaju potrebe farmera. Trenutno postoji više od 30 istraživačkih i razvojnih projekata na području EU – a, koji su usmjereni na digitalizaciju poljoprivrede i omogućavanje strateškog razvoja temeljenog na obradi sakupljenih podataka. Tehnološke paradigme kojima se oni bave su: korištenje senzora, vozila na daljinsko upravljanje, poslovanje u oblaku, obrada podataka i, konačno, platforme za pristup podacima i informacijski sustavi (Slika 25).

Slika 25: R&D projekti na području "pametne poljoprivrede" u EU

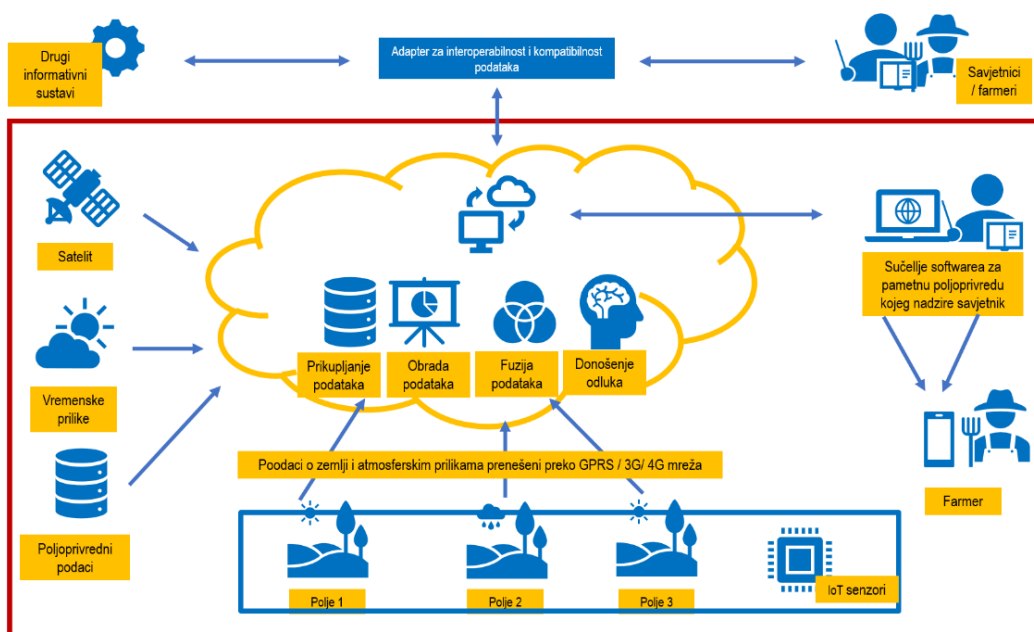

Izvor: Bacco, M, et al. (2019) „The Digitisation of Agriculture: a Survey of Research Activities on Smart Farming“, Array, str. 4 / Prilagodba T&MC Group

Primjer projekta usmjerenog na razvoj pametnih farmi je IoF2020 (eng. *Internet of Food and Farm*) koji pokriva pet tema unutar poljoprivrednog sektora (uzgoj žitarica, mljekarstvo, uzgoj voća, uzgoj povrća, uzgoj domaćih životinja i proizvodnju mesa) u 22 zemlje članice EU – a, a na primjeru 33 slučaja.

Kako funkcionira jedna od primjena projekta pametnih farmi unutar IoF2020 je prikazano na Slici 26. Radi se o usporednom prikupljanju velike količine podataka s tri područja uzgoja poljoprivredne kulture (polja) u različitim državama EU – a pomoću postavljenih IoT senzora. Ti podaci zajedno s satelitski dostupnim podacima o vremenskim prilikama, ali i drugim poljoprivrednim podacima iz drugih informativnih sustava, kao i znanjima stručnjaka i dobrim praksama farmera ulaze u oblak. U oblaku se vrši automatska obrada podataka, kao i njihova fuzija, kako bi se donijele „pametne odluke“ putem umjetne inteligencije. Donesene odluke se u konačnici transferiraju farmerima putem jednostavnog korisničkog sučelja.

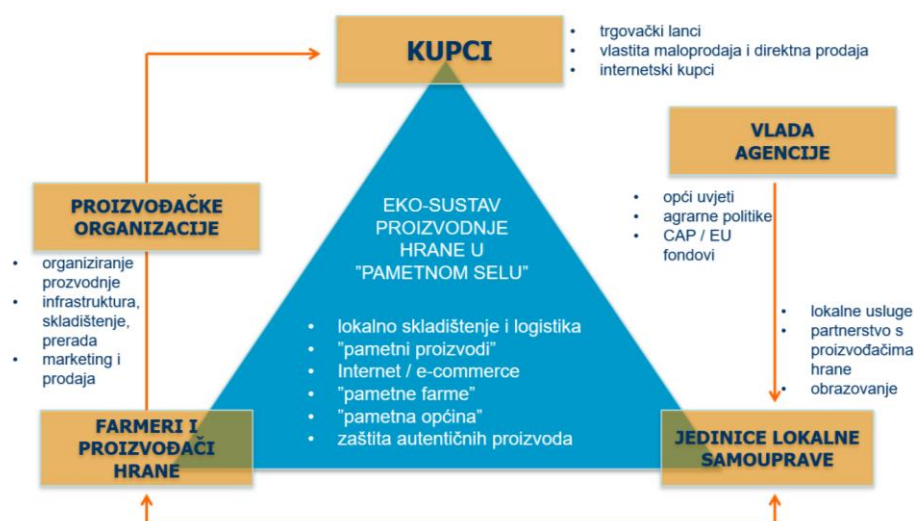
Slika 26: Primjer sustava digitalne platforme za upravljanje poljoprivrednim površinom

Izvor: Internet of Food and Farm 2020 / Prilagodba T&MC Group

Nadalje, "pametno selo" uspostavlja lokalni eko-sustav proizvodnje i prerade poljoprivrednih proizvoda te proizvodnje hrane (Slika 27). Opći uvjeti, agrarne politike te EU fondovi neophodni su za poticanje razvoja "pametnog sela", a jedinice lokalne samouprave odgovorne su za pružanje lokalnih usluga, partnerstva s proizvođačima hrane te obrazovanje. Kako bi proizvodi farmera i proizvođača bili dostupni kupcima, potrebno je osigurati organiziranu proizvodnju, infrastrukturu, skladištenje, preradu te marketing i prodaju.

Slika 27: Koncept „pametnog sela“ Hercegovac – poljoprivredne aktivnosti i alokacija odgovornosti

Izvor: T&MC Group

Dakle, ekonomski sustav proizvodnje hrane u "pametnom selu" uključuje glavne aktere u prehrambenom lancu dodane vrijednosti: vladine agencije, jedinice lokalne samouprave, proizvođače hrane (OPG, poljoprivredne zadruge, farmere)

proizvođačko – prerađivačke organizacije i poduzeća te u konačnici same kupce. Lokalni eko – sustav proizvodnje hrane obuhvaća:

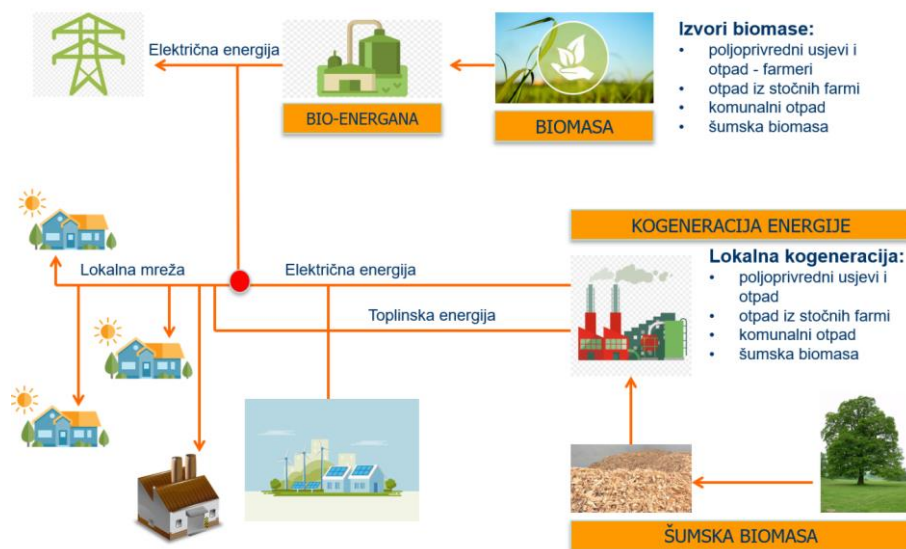
- "pametne farme" i "pametnu općinu"
- lokalno skladištenje i logistiku,
- razvoj i proizvodnju "pametnih proizvoda",
- zaštitu autentičnih lokalnih proizvoda.

Ekonomski sustav proizvodnje hrane u „pametnoj općini / pametnom selu“ vodi k stvaranju proizvoda veće dodane vrijednosti, pri čemu se eliminiraju troškovi skladištenja i transporta proizvoda niske dodane vrijednosti na preradu na drugim lokacijama.

4.3.3. Koncept „zelene Općine“

Jedan od temelja razvoja „pametne općine“ je uspostavljanje kružne ekonomije i korištenje energije iz obnovljivih izvora, čime se potencira samodostatnost i energetska neovisnost Općine. Lokalna proizvodnja energije za potrebe kućanstava, poduzetnika i drugih dionika na području Općine se može temeljiti na korištenju biomase (poljoprivrednih usjeva i njihova otpada, otpada iz stočnih farmi, komunalnog otpada, šumske biomase) (Slika 28). Pri tome se može proizvoditi električna i toplinska energija, koja se distribuira u lokalnu mrežu. Obnovljivi izvori energije mogu biti korišteni i pri pružanju usluga prijevoza na zahtjev na razini „pametnih općina“.

Slika 28: Lokalna proizvodnja energije iz obnovljivih izvora

Izvor: Grain.org / Prilagodba T&MC Group

Prijevoz na zahtjev posebice je prigodan za ruralne zajednice pametnih sela gdje je visoka raspršenost populacije koja nema direktan pristup uslugama javnog prijevoza (Slika 29). Pored toga, često se radi o starijoj populaciji s ograničenom mobilnosti. Prijevoz na zahtjev pomoću energije iz obnovljivih izvora je alat za povećanje društvene inkluzije, ali i osiguravanja dostupnosti svih usluga (usluga općinske uprave, zdravstveno – socijalnih i sl.) svim stanovnicima naselja. Važno je naglasiti i komponentu ekološke održivosti.

Slika 29: Mobilnost na zahtjev

Izvor: SMARTA / Prilagodba T&MC Group

Europska komisija (DG – MOVE) je uz potporu Europskog parlamenta u 2018. godini pokrenula inicijativu SMARTA (Održiva dijeljena mobilnost spojena s javnim prijevozom u ruralnim europskim područjima) koja nastoji ponuditi smjernice donositeljima politika na nacionalnoj, regionalnoj i lokalnoj razini pri oblikovanju nove vizije razvoja i efikasnih operativnih rješenja (postavljanje mjerljivih ciljeva i evaluacijskog okvira te delegiranje odgovornosti i obveza među dionicima) za ruralnu mobilnost. SMARTA je prikupila više od 30 primjera dobre prakse ruralne mobilnosti, koje je kategorizirala u četiri tematske skupine, odnosno aspekta ruralne mobilnosti:

1. Programi ruralne mobilnosti
2. Transport na zahtjev (*Demand Responsive Transport – DRT*)
3. Dijeljena mobilnost
4. Mreže javnog prijevoza (autobusi i željeznički prijevoz).

Programi ruralne mobilnosti se često preklapaju s konceptom DRT – a (prijevoza na zahtjev). Razlog tome je mala razina potražnje, pri kojoj je isplativost uspostavljanja mreže javnog prijevoza vrlo niska.

4.3.4. Koncept „pametnog turizma“ na području Općine

„Pametni turizam“, kao koncept razvijen primarno u urbanim destinacijama, može se definirati kao:

„integrirani naponi u destinaciji da se prikupe podaci derivirani iz fizičke infrastrukture, društvenih organizacija i predstavnika vlasti, kao i ljudskih tijela / umova, koji se kombiniraju s uporabom naprednih tehnologija kako bi se sakupljeni podaci mogli oblikovati *in situ* iskustva turista i pružati podršku pri poslovanju na razini destinacije, s jasnim usmjerenjem na efikasnost, održivost i obogaćivanje turističkog iskustva.“ (Gretzel *et al.*, 2015)

On svoju primjenu pronalazi i u ruralnim područjima pa je prema Digitalnoj agendi za novi pristup turizmu u europskim ruralnim i planinskim prostorima (DANTE) u ruralnim područjima moguće implementirati, primjerice, sljedeće ideje „pametnog turizma“: kustomizirani turistički doživljaj napravljen prema profilu turista na društvenim mrežama; aplikacije koje koriste lokacijske oznake kako kao bi usmjeravale turiste na turističkim rutama u destinaciji; korištenje tehnologije virtualne stvarnosti kako bi turisti mogli vidjeti turističku destinaciju ili njezine atrakcije u različitim povijesnim razdobljima i sl. Kako bi se krenulo s primjenom ICT – a u turizmu u ruralnim područjima, potrebno je prvo na temelju dostupnih turističkih resursa odrediti smjer razvoja i pristupiti osiguravanju postojanja osnovne turističke infrastrukture.

U Općini su primarno potrebne intervencije pri osiguravanju turističke infrastrukture – smještajnih objekata, ugostiteljskih objekata, prostora za održavanje manifestacija i događanja.

Smještajni kapaciteti izvan naseljenog područja mogu biti izvedeni kako kapaciteti iz skupine kampovi, minimalno invazivni s obzirom na prostor i okoliš, posebice u području Poilovlja s ribnjacima, kao prostora unutar mreže Natura 2000. U naselju Hercegovac, s obzirom na prometnu važnost naselja, kao i planirani razvoj poduzetničkog inkubatora, potrebno je osigurati izgradnju smještajnih kapaciteta tipa hotel ili motel, kako bi se mogle pružati usluge smještaja vozačima na dužim relacijama, korisnicima gospodarske zone, odnosno poduzetničkog inkubatora. Pored toga, lokalni OPG – ovi mogu biti potaknuti diversificirati svoju ponudu kroz pružanje usluga smještaja, ali i usluga hrane i pića, uz kreiranje turističkih doživljaja tradicionalnih načina pripremanja jela od lokalnih namirnica.

Kako bi se zadovoljile sve turističke potrebe u sklopu moderne turističke potražnje, potrebno je pri izgradnji društveno – kulturnog centra Općine osigurati i prostor za pružanje ugostiteljskih usluga, kao i prostor za održavanje kulturnih događanja i manifestacija u zatvorenome. Pored toga, potrebno je osigurati i prostor na otvorenom gdje bi se održavale manifestacije (primjerice Dani krumpira).

Pri raspravi o vrstama i specifičnim oblicima turizma koje treba razvijati na području Općine, u obzir se primarno uzima ruralni turizam i specifični oblici turizma koji se naslanjaju na tu vrstu turizma, kulturni turizam i aktivni turizam.

Očuvan okoliš predstavlja turistički resurs za razvoj ruralnog turizma i razvoj drugih specifičnih oblika turizma na području Općine (lovni, ribolovni, ornitološki turizam, manifestacijski turizam) ka destinacije ruralnog turizma. Prema definiciji Vijeća Europe (1986), **ruralni turizam** uključuje „**sve oblike turističkih aktivnosti u ruralnim područjima, ne samo one koje se mogu usko vezati uz farme ili biti definirani kao agro – turizam**“.

Prema UNFAO – u (2004), u ruralnim područjima se odvijaju četiri oblika turizma:

1. **Ekoturizam** – koji kao turistički resurs koristi očuvanu prirodu na području destinacije, a istovremeno promovira očuvanje i unapređenje brige o okolišu destinacije;
2. **Agro – turizam** – čiji je temelj pružanje usluga smještaja i usluga hrane i pića u smještajnim i ugostiteljskim objektima koji mogu biti: farme, OPG – ovi, kampovi i sl. Agro turizam je simbiotski povezan s eno – gastro turizmom, kroz njega se valoriziraju autohtoni prehrambeni proizvodi i načini pripremanja hrane i pića. Nastavno na eno – gastro turizam, razvijaju se turističke atrakcije – događanja, putem kojih se prezentira turistička ponuda destinacije (unutar eno – gastro turizma, ali i kulturne baštine – materijalne i nematerijalne);

3. **Agro – ekoturizam** – koji se temelji na kombinaciji turističkih aktivnosti u očuvanoj prirodi i primjene aktivnosti ekološki prihvatljivog razvoja, kao i pružanju usluga smještaja i usluga hrane i pića u smještajnim objektima ruralnog područja. Trendovi na turističkom tržištu su usmjereni na „povratak korijenima“, bilo da se radi o potražnji za hranom i pićima pripremljenim na tradicionalan način i u autohtonom okruženju, ili turističkoj potražnji za ponudom lokalnih običaja i manifestacija i proizvoda (suvenera) tradicionalne proizvodnje. Navedeno je vrlo bitno pri generiranju novih, kvalitetnih poslova u turizmu, kao i prihoda od turizma (direktnih, indirektnih i induciranih);
4. **Eko – organski turizam** – koji se odnosi na agro – ekoturizam koji se odvija na farmama, OPG – ovima i sl., koji usvajaju načela organske proizvodnje i poslovanja, uz odgovarajuće certifikate. Ovaj oblik je bitan jer može poslužiti kao motivacija ruralnim poduzećima i gospodarstvima da se orijentiraju na ekološki prihvatljivu proizvodnju organskih proizvoda.

Na području Općine postoji potencijal razvoja agro – ekoturizma s obzirom na resurs očuvane prirode.

Na razini EU – a se prepoznaje važnost razvoja održivog turizma vezanog uz kulturnu baštinu na ruralnim područjima pa primjerice Mreža europskih regija za održivi i kompetitivni turizam (*Network of European Regions for Sustainable and Competative Tourism – NECSTouR*) provodi CHARM projekt (*European Charming Villages: Discovering charming villages*) usmjeren na razvijanje kvalitete i izvrsnosti kulturnog turizma u ruralnim područjima (selima) kroz integraciju najnovijih tehnologija u turistički proizvod i marketing destinacije, kao i prezentaciju kulturne baštine. Općina treba pristupiti planiranju turističke ponude kulturnog turizma, kao i poboljšanju vidljivosti tog turističkog proizvoda. Pri tome treba iskoristiti postojeće resurse (tradiciju uzgoja krumpira, očuvanu nematerijalnu kulturnu baštinu) i inovirati pri pretvaranju resursa u atrakcije. Vidljivost može poboljšati tematska smeđa signalizacija, kao i postavljanje interaktivne signalizacije po Općini. Turistički proizvod mora postati turistički doživljaj, što znači da turisti moraju biti uključeni u turističke aktivnosti organizirane oko turističkih atrakcija. Vrlo je bitno integrirati nove tehnologije, ne samo pri marketinškoj promociji Općine kao turističke destinacije, nego i u sam turistički proizvod, primjerice pomoću digitalnih informacijskih panoa.

Nadalje, potrebno je spomenuti i planirani razvoj biciklističkih staza koje će omogućiti razvoj cikloturizma u Općini. Razvoj biciklističkih staza i popratne infrastrukture za biciklističke turiste, kao što su odmorišta s mogućnošću bežičnog pristupa internetskoj mreži, napajanog iz obnovljivih izvora energije, potreban je za stvaranje uvjeta za razvoj ovog specifičnog oblika turizma. Biciklističke staze mogu biti tematske i povezane s krumpirom kao atrakcijskom osnovom Općine. Navedeno je vidljivo na Slici 30 .

Slika 30: Koncept "pametnog turizma u Općini"

Izvor: T&MC Group

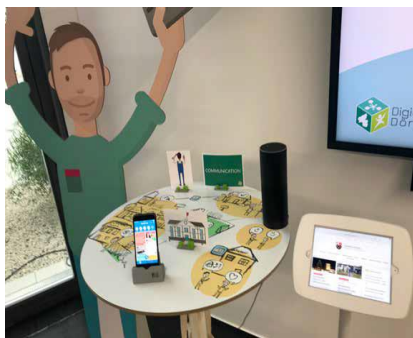
Kako bi se pozicionirala na turističkom tržištu, Općina, kao manja turistička destinacija, bi trebala poticati suradnju s jedinicama lokalne samouprave na sličnom geografskom području, kao široj turističkoj destinaciji.

4.4. Primjeri dobre prakse – „pametna sela“

Primjeri dobre prakse u „pametnim selima“ se mogu promatrati kroz više dimenzija:

1. Digitalizaciju usluga
2. „Pametnu poljoprivredu“
3. „Zeleno selo“
4. „Pametni ruralni turizam“

Primjer dobre prakse s područja **digitalizacije ruralnih zajednica** (pametnih općina / pametnih sela) se može pronaći u saveznoj pokrajini Falačko Porjanje u Njemačkoj, gdje se počeo provoditi projekt „Digitalna sela“.

Temeljem savjetovanja sa stanovnicima ruralnih područja o njihovim potrebama (pristup „živoj laboratoriji“), privatni proizvođač programskih rješenja je osmislio digitalnu platformu putem koje su spojene različite vrste ruralnih usluga, od onih vezanih uz mobilnost, komunikaciju, lokalnu opskrbu namirnicama i drugim potrošačkim proizvodima do obrazovanja i edukacije o temama bitnim za ruralna područja. Platforma objedinjava aplikacije kao što su „Dorffunk“ (koja omogućava lokalnom stanovništvu da dijeli lokalne vijesti, oglašava potrebu za lokalnim proizvodima ili uslugama, ili jednostavno časka s drugim stanovnicima).

Pored toga, razvijena je i uvedena „BesetellBar“ aplikacija, koja služi kao digitalno tržište za razmjenu i prodaju lokalnih proizvoda i usluga. Vezano uz nju, aplikacija „LieferBar“ omogućava dostavu „od vrata do vrata“, gdje lokalni stanovnici mogu volontirati u dostavi, što potiče duh zajedništva. Projekt „Digitalna sela“ obuhvaća više ruralnih zajednica, s ukupnim brojem stanovnika 15.000.

Nadalje, s obzirom na digitalizaciju usluga, u području mobilnosti je potrebno spomenuti projekt Go – Mobil u Koroškoj (Austrija). Projekt je usmjeren na pružanje fleksibilne usluge prijevoza „od vrata do vrata“ koji pokriva 36 ruralnih područja u Koroškoj, pružajući korisnicima pristup namirnicama, liječnicima, poštanskim uredima ili autobusnim postajama. Informacije o prijevozu su dostupne na internetskim stranicama projekta, a prijevoz je moguće zatražiti i putem telefonskog poziva.

Slično tome, Općina Klixbüll u Austriji provodi projekt dijeljene mobilnosti „Dörpsmobil Klixbüll“. Električni automobil služi za pružanje usluga lokalnoj zajednici, a može se i iznajmljivati turistima. Puni se električnom energijom iz lokalnih vjetrojača na stanicama za punjenje u općini Klixbüll.

Primjer dobre prakse s područja „**pametne poljoprivrede**“ vidljiv je na projektima u sklopu IoF2020, koji se odnose na „Digitalno poboljšavanje ekosistema“. U projektu u kojem sudjeluju poljoprivredna gospodarstva s područja Slovenije, Grčke i Cipra nastoji se pristupiti rješenju problema nepotrebnog zagađenja okoliša pri primjeni pesticida i insekticida u poljoprivredi. Naime, tek manji dio sredstava protiv nametnika koji bivaju raspršeni po poljoprivrednim površinama zapravo štite poljoprivrednu kulturu kojoj su namijenjeni – veći dio završi u okolišu. Stoga se u tri države instaliralo oko 60 povezanih IoT senzora manjih gabarita, postavljenih na poljoprivrednim površinama kako bi se prikupljale što veće količine podataka o stanju zaštićenosti biljaka i vode za navodnjavanje, koje su u sljedećem koraku digitalno obrađene kako bi pružile upute za daljnja postupanja. Efikasnost obrade poljoprivredne površine je povećana za 20% (manje posjeta za nadzor i obradu površine i biljaka), a potrošnja pesticida i vode za navodnjavanje smanjila se za 5 – 10%. Također, stvoreno je digitalno prodajno mjesto gdje su transparentno iskazani podaci o primjeni pesticida i insekticida.

Primjer dobre prakse vezane uz „**zeleno selo**“ i korištenje bioenergije, odnosno biomase za proizvodnju električne i toplinske energije u ruralnom području su primjerice općina Jühnde u Njemačkoj i grad Güssing u Austriji.

Općina Jühnde u Njemačkoj je poznato kao prvo njemačko „bioenergetsko“ selo. Općina je svoje energetske potrebe pokrivala gotovo u potpunosti iz obrade biomase. Procjenjuje se da kućanstva na godišnjoj razini uštede € 750 na cijene opskrbe energijom. Postrojenje je bilo u vlasništvu Općine, no obavljena je prodaja postrojenja privatnoj tvrtki.

Na prostoru gradića Güssing u Južnom Gradišću u Austriji (oko 3700 stanovnika) postoje tri elektrane koje iz biomase proizvode električnu i toplinsku energiju (električna energija dovodi se u javnu električnu mrežu, a toplina se prenosi sustavom za daljinsko grijanje na biomasu). Sustav daljinskog grijanja na biomasu pokriva više od 85% ukupnih godišnjih potreba za toplinom u gradu, uključujući i opskrbu toplinom za velika proizvodna postrojenja na području grada. Izvori biomase dolaze od nusproizvoda iz lokalne poljoprivredne i šumarske

proizvodnje i postrojenja za proizvodnju parketa. Pored bioenergije, Güssing razvija i korištenje solarne energije, ali i turizam temeljen na imidžu ekološki savjesnog grada (Slika 31). Grad svima zainteresiranima omogućava posjet postrojenjima za proizvodnju i prijenos energije iz obnovljivih izvora.

Slika 31: Grad Güssing (Austrija) - primjer dobre prakse "zelene" energije

Izvor: www.guessing.co.at

Selo Nagypáli (540 stanovnika) nalazi se u Zapadnoj Mađarskoj i već 15 godina radi na projektima vezanima uz čistu energiju iz lokalnih, obnovljivih izvora.

Neki od projekata su (Slika 32):

- izgradnja solarne ploče za Logistički centar sela, odnosno zgradu uprave, koja služi i kao nadstrešnica za parking osobnih vozila u centru sela;
- izgradnja jedinice za smještaj i napajanje javnih električnih bicikala pomoću instaliranih solarnih ploča
- uređenje javnih zelenih površina uz uklapanje solarnih ploča za proizvodnju električne energije;
- izgradnja turističko – informativnog centra sela s krovnim solarnim panelima i višenamjenskim prostorijama.

Slika 32: Selo Nagypáli (Mađarska) - primjer dobre prakse "zelene" energije

Izvor: www.nagypali.hu

Primjer dobre prakse vezan uz „pametni turizam“ u ruralnim područjima u kojima je potrebno pristupiti stvaranju turističke infrastrukture i turističkih atrakcija je i obnova starih kuća i njihova turistička valorizacija i izgradnja turističkih informativnih centara. Na Slici 33 prikazani je novi turističko – promocijski centar u Općini Haloze (Slovenija), etnološki muzej i

umjetnički izložbeni prostor smješten u obnovljenom i prenamijenjenom stambenom objektu u Općini Zaliepie (Poljska) i obnovljeni primjerci tradicijske arhitekture na području općine Guttenbach / Pinkovac (Austrija).

Slika 33: Primjeri dobre prakse „pametnog turizma“: Haloze (Slovenija), Zaliepie (Poljska) i Guttenbach (Austrija)

Izvor: www.haloze-zagorje.eu, www.guettenbach.at

5. STRATEŠKA PODRUČJA DJELOVANJA I PRIORITETI INTERVENCIJE

Za ostvarivanje postavljene dugoročne vizije i glavnih strateških ciljeva Općine za razdoblje 2027. godine potrebno je izvršiti pripremu i implementaciju ključnih projekata, koje će Općina pokretati samostalno i u partnerstvu s privatnim sektorom (Slika 34).

Slika 34: Planiranje strateškog razvoja Općine i prikaz glavnih razvojnih ciljeva i prioriteta

Izvor: T&MC Group

Oslanjanjem na spontani tržišni razvoj i utjecaj vanjskih činitelja, odnosno mjere i projekte koje će poduzimati Vlada RH i njene agencije, kao i mjere i projekte koje će pokretati Bjelovarsko - bilogorska županija, ne može se postići realizacija glavnih strateških ciljeva Općine.

Općini će za implementaciju i realizaciju ključnih razvojnih projekata u razdoblju do 2027. godine u trenutnoj financijskoj perspektivi EU – a i perspektivi EU 2021 – 2027. g. biti na raspolaganju financijske potpore iz europskih strukturnih i investicijskih fondova te fondovi zajedničkih i makro – regionalnih politika EU. Dodatno, Općina će koristiti vlastita sredstva, potpore iz nacionalnih izvora (državnog proračuna Republike Hrvatske), kao i druge izvore financiranja.

Razvojne strateške mjere i ključni razvojni projekti moraju biti visokog intenziteta kako bi mogli ostvariti planirane razvojne učinke. Neće biti moguće istovremeno intervenirati u svim područjima, niti zadovoljiti u kratkom roku sve razvojne potrebe. Zbog toga je nužno izabrati prioriteta strateška područja djelovanja, odnosno razvojne prioritete i prema njima definirati specifične operativne ciljeve, i, konačno, katalogizirati moguće implementacijske projekte.

5.1. Strateška područja djelovanja i operativni ciljevi

Na temelju analize sadašnjeg stanja, raspoloživih razvojnih potencijala i definiranih razvojnih potreba, Strategijom na temelju koncepta „pametna općina“ definiraju se sljedeći razvojni prioriteta, odnosno područja djelovanja:

- Gospodarstvo, poljoprivreda i radna mjesta**, gdje je potrebno vršiti intervencije kako bi se potaknulo:
  - ulaganja u lokalnu preradu i skladištenje poljoprivrednih proizvoda;
  - razvoj „pametne poljoprivrede“;

- izgradnju smještajnih kapaciteta i razvoj prepoznatljivog turističkog proizvoda
  - izgradnju i uređenje poduzetničke zone / parka;
2. **Obrazovanje, sport, kultura i uvjeti života**, gdje je potrebno vršiti intervencije kako bi se potaknulo:
- razvoj srednjeg strukovnog, cjeloživotnog i digitalnog obrazovanja;
  - izgradnju kulturne i društvene infrastrukture;
  - obnovu kuća i razvoj socijalnog obrazovanja;
  - uređenje zelenih i javnih površina;
3. **Općinska uprava i ruralne usluge**, gdje je potrebno vršiti intervencije kako bi se potaknulo:
- digitalizaciju općinske uprave;
  - unapređenje zdravstvenih i socijalnih usluga;
  - razvoj komunalnih usluga i lokalne mobilnosti;
  - unapređenje vidljivosti Općine kroz suradnju s JLS u okruženju, ali i inozemstvu (primjerice Češka):
4. **Prostor, okoliš i energija**, gdje je potrebno vršiti intervencije kako bi se potaknulo:
- pristupanje prostornom planiranju uz uvažavanje načela „pametnog“ razvoja;
  - unapređenje sustava zbrinjavanja otpada i zaštite okoliša;
  - razvoj lokalne proizvodnje, ali i distribucije energije.

Nakon definiranja prioritetnih područja djelovanja, potrebno je definirati operativne, odnosno specifične ciljeve, a nastavno na te dvije kategorije, u daljnjem postupku razvija se i katalog glavnih razvojnih projekata. Glavni razvojni projekti usmjereni su na implementaciju strateškog plana razvoja koji se temelji na konceptu „pametna općina“. Odnos prioritetnih područja djelovanja, razvojnih projekata i operativnih, odnosno specifičnih ciljeva je vidljiv u Tablici 19.

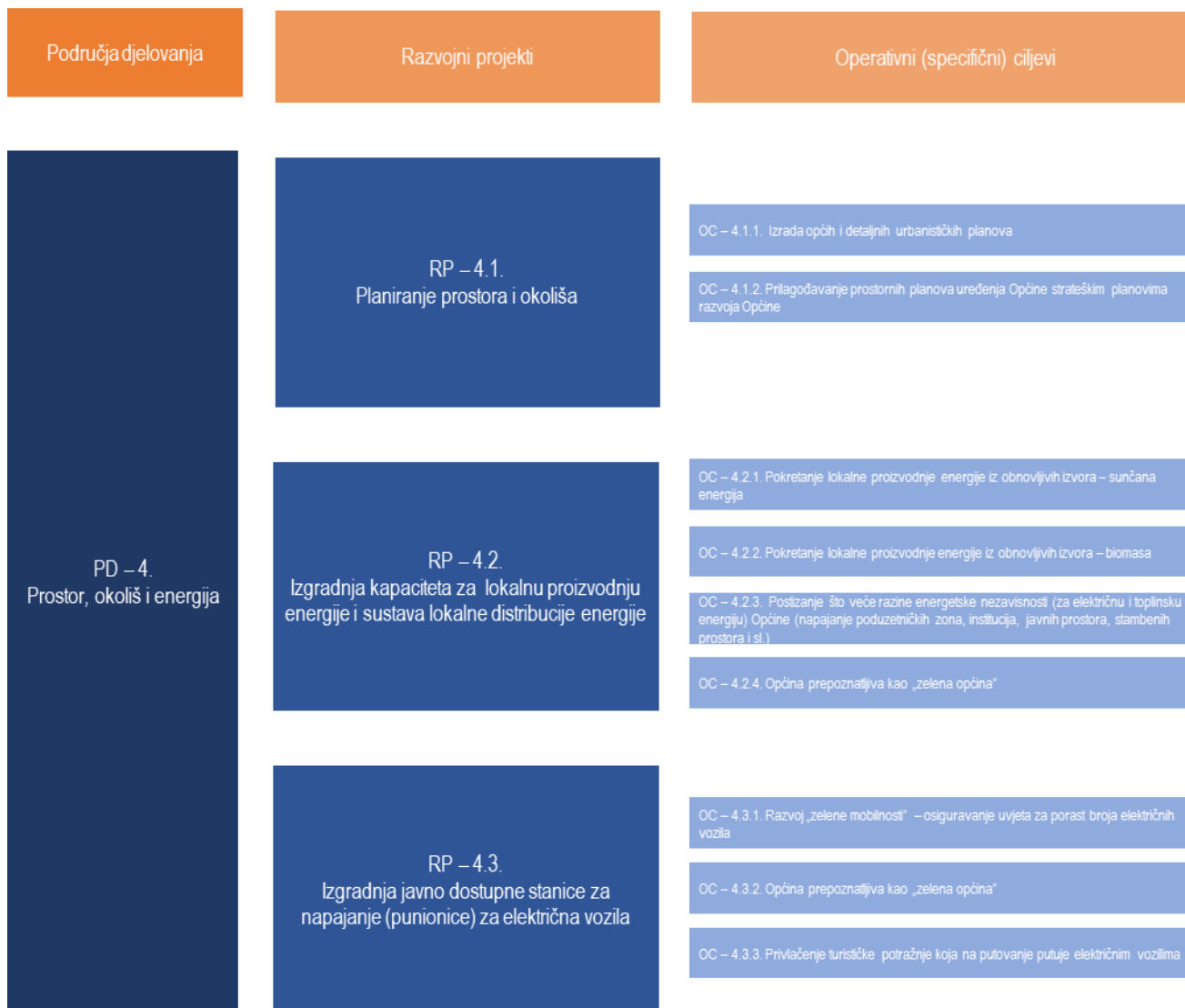
Tablica 19: Glavna područja djelovanja, razvojni projekti i operativni (specifični) ciljevi strateškog razvoja Općine do 2027. g.

Područja djelovanja	Razvojni projekti	Operativni (specifični) ciljevi
<p>PD – 1. Gospodarstvo, poljoprivreda i radna mjesta</p>	<p>RP – 1.1. Uspostavljanje Poduzetničke zone Jug i izgradnja logističko – mlinskog centra</p>	<p>OC – 1.1.1. Uspostavljanje lokalnih kapaciteta za skladištenje</p> <p>OC – 1.1.2. Uspostavljanje kapaciteta za lokalnu preradu ratarskih proizvoda</p> <p>OC – 1.1.3. Uspostavljanje lokalnog logističkog centra i centra za otkup dobara</p>
	<p>RP – 1.2. Uspostavljanje Poduzetničke zone Istok</p>	<p>OC – 1.2.1. Osnivanje poduzetničke zone / centra u kojoj bi se stvorila kvalitetna radna mjesta</p> <p>OC – 1.2.2. Stvaranje uvjeta za privlačenje visoko obrazovane radne snage</p> <p>OC – 1.2.3. Pokretanje privatnih ulaganja u osnivanje start – up tvrtki koje svoje djelovanje temelje na novim / kreativnim tehnologijama</p> <p>OC – 1.2.4. Osiguravanje postojanja servisnog prostora poduzetničke zone / centra</p>
	<p>RP – 1.3. Izgradnja start – up inkubatora za nove tehnologije</p>	<p>OC – 1.3.1. Osiguravanje prostora za dijeljenje znanja i iskustava tvrtki čija je djelatnost u domeni novih tehnologija i kreativnih tehnologija</p> <p>OC – 1.3.2. Osiguravanje prostora za dijeljenje znanja i iskustava u domeni „pametne poljoprivrede“ – među tvrtkama i među stanovništvom</p> <p>OC – 1.3.3. Osiguravanje prostora za dijeljenje znanja i iskustava u domeni razvoja ruralnog turizma – među tvrtkama i među stanovništvom (primarno vlasnicima OPG – ova)</p> <p>OC – 1.3.4. Osiguravanje uvjeta za inkubaciju start – up tvrtki (prostor, oprema, tehnologija) i uspostavljanje coworking prostora</p>
	<p>RP – 1.4. Izgradnja turističke i ugostiteljske infrastrukture</p>	<p>OC – 1.4.1. Pokretanje privatnih ulaganja u razvoj smještajnih kapaciteta (hotel)</p> <p>OC – 1.4.2. Pokretanje privatnih ulaganja u razvoj ugostiteljske ponude (objekti za pružanje usluga hrane i pića)</p> <p>OC – 1.4.3. Osnivanje turističkog informacijskog centra (TIC) u Općini</p> <p>OC – 1.4.4. Uspostavljanje sportsko – izletničke zone</p>
	<p>RP – 1.5. Pokretanje proizvodnje craft piva u craft pivovari</p>	<p>OC – 1.5.1. Pokretanje lokalne proizvodnje visoko kvalitetnih prehrambenih proizvoda s visokom dodanom vrijednošću</p> <p>OC – 1.5.2. Stvaranje prepoznatljivog lokalnog proizvoda koji se temelji na inovaciji, ali i na tradiciji</p> <p>OC – 1.5.3. Poćanje kratkih lanaca opskrbe na lokalnoj razini za ugostiteljske i turističke objekte</p> <p>OC – 1.5.4. Stvaranje kvalitetnih radnih mjesta</p>

Područja djelovanja	Razvojni projekti	Operativni (specifični) ciljevi
<p>PD –2. Obrazovanje, kultura i uvjeti života</p>	<p>RP –2.1. Obnova mlina i kuće Petr</p>	<p>OC –2.1.1. Očuvanje (neregistrirane) industrijske baštine</p> <p>OC –2.1.2. Osiguravanje prostora za dualno obrazovanje</p> <p>OC –2.1.3. Osiguravanje prostora za cjeloživotno obrazovanje</p> <p>OC –2.1.4. Osiguravanje centralnog prostora za pružanje ruralnih usluga stanovnicima</p>
	<p>RP –2.2. Uređenje glavnog trga u Hercegovcu i izgradnja središnjeg mjesta za pružanje ruralnih usluga</p>	<p>OC –2.2.1. Osiguravanje centralnog prostora za pružanje ruralnih usluga stanovnicima</p> <p>OC –2.2.2. Uređenje centralnog prostora Općine za aktivnosti i događanja na otvorenom uz „pametnu“ infrastrukturu (za stanovnike i posjetitelje / turiste)</p> <p>OC –2.2.3. Energetska obnova pročelja postojećih objekata</p>
	<p>RP –2.3. Uređenje zelenih i javnih površina u Hercegovcu i ostalim općinskim naseljima</p>	<p>OC –2.3.1. Povećana turistička atraktivnost Općine</p> <p>OC –2.3.2. Povećanje turističke ponude kroz izgradnju infrastrukture za razvoj biciklističkog turizma</p> <p>OC –2.3.3. Ozelenjavanje zapuštenih javnih površina – hortikulturno uređenje javnih površina</p> <p>OC –2.3.4. Uređivanje pješačkih staza (uz urbanu opremu i rasvjetna tijela)</p>
	<p>RP –2.4. Uređenje sportsko –rekreativnog centra</p>	<p>OC –2.4.1. Uređivanje sportske infrastrukture - nogometno igralište s atletskom stazom i manjim tribinama</p> <p>OC –2.4.2. Uređivanje sportske infrastrukture – višenamjenskog rekreacijskog prostora za više sportova: košarka i odbojka, <i>street workout</i> prostor</p> <p>OC –2.4.3. Osiguravanje popratne infrastrukture sportsko – rekreacijskih centara</p>
	<p>RP –2.5. Proširenje ponude djelatnosti tercijarnog sektora u naseljima Općine</p>	<p>OC –2.5.1. Diverzifikacija gospodarskih aktivnosti stanovnika Općine</p> <p>OC –2.5.2. Osiguravanje dostupnosti usluga koji omogućavaju visoku kvalitetu života stanovnicima (praonice, servisi i sl.)</p>

Područja djelovanja	Razvojni projekti	Operativni (specifični) ciljevi
<p>PD – 3. Općinska uprava i ruralne usluge</p>	<p>RP – 3.1. Digitalizacija općinske uprave</p>	<p>OC – 3.1.1. Unapređenje brzine i kvalitete dijeljenja informacija sa stanovnicima</p> <p>OC – 3.1.2. Stvaranje digitalnog prostora za međusobnu komunikaciju između općinske uprave i stanovnika</p> <p>OC – 3.1.3. Omogućavanje mobilnosti rada općinske uprave</p> <p>OC – 3.1.4. Omogućavanje digitalizacije procesa organizacije rada i poslovnih procesa Općine</p>
	<p>RP – 3.2. Razvoj „pametne“ lokalne mobilnosti</p>	<p>OC – 3.2.1. Razvoj „zelene mobilnosti“ – osiguravanje uvjeta za porast broja električnih vozila</p> <p>OC – 3.2.2. Razvoj mobilnosti na „zahjev“, odnosno „od vrata do vrata“ i „dijeljene“ mobilnosti</p> <p>OC – 3.2.3. Osiguravanje dostupnosti svih usluga stanovnicima (na području Općine i okolnih JLS)</p> <p>OC – 3.2.4. Razvoj vrlo visoke razine brige o mobilnosti ugroženih skupina stanovnika i pristupa svim potrebnim uslugama</p>
	<p>RP – 3.3. Izgradnja centra za pružanje usluga smještaja i njege starijih osoba</p>	<p>OC – 3.3.1. Razvoj vrlo visoke razine brige o zadovoljavanju svih potreba osoba starije dobi</p> <p>OC – 3.3.2. Osiguravanje centralnog prostora za pružanje svih potrebnih usluga osobama starije dobi</p>
	<p>RP – 3.4. Izgradnja općinskih stanova</p>	<p>OC – 3.4.1. Demografska obnova Općine kroz osiguravanje stambenih prostora za mlade obitelji</p> <p>OC – 3.4.2. Izgradnja stambenog fonda Općine</p> <p>OC – 3.4.3. Privlačenje visoko obrazovane radne snage, školovane na sveučilišnim i visokoškolskim ustanovama izvan Općine</p>
	<p>RP – 3.5. Višegodišnji program gradnje komunalnih vodnih građevina za programsko razdoblje 2014 – 2023.; vodno područje i aglomeracija Hercegovac</p>	<p>OC – 3.5.1. Unapređenje sustava javne odvodnje otpadnih voda</p> <p>OC – 3.5.2. Unapređenje sustava javne vodoopskrbe</p>

Izvor: T&MC Group

5.1.1. Gospodarstvo, poljoprivreda i radna mjesta

Kako bi se pristupilo transformaciji gospodarstva od dominantno usmjerenog prema prerađivačkoj industriji, potrebno je kroz „pametan“ razvoj osigurati da poljoprivredni resursi budu efikasno i inovativno valorizirani u gospodarske svrhe. U tu svrhu je potrebno osigurati posjedovanje znanja i kompetencija o „pametnoj“ poljoprivredi, što je moguće kroz centar kompetencija. Znanje je potrebno povezati s inovacijama, posebice onim tehnološkim. Zbog toga se planira izgradnja poduzetničkog inkubatora. Pored razvoja kompetencija vezanih isključivo uz obavljanje poljodjelske djelatnosti, potrebno je stvoriti uvjete za stjecanje znanja o mogućnostima razvoja turizma u Općini. Time bi se stvorila kvalitetna radna mjesta koja bi osigurala zaustavljanje negativnih demografskih trendova na području Općine i potaknuo lokalni ekonomski razvoj. Konačno, kako bi se osigurala dodatna vrijednost poljoprivrednim proizvodima, potrebno je osigurati prostor gdje se oni mogu skladištiti, ali i prerađivati. Unutar ovog područja djelovanja nastoji se pristupiti:

1. Osnivanju i opremanje poduzetničke zone;
2. Izgradnji i opremanju poduzetničkog inkubatora;
3. Osnivanju centra kompetencija za pametnu poljoprivredu;
4. Razvoju kompetencija OPG – a u području agro – turizma;
5. Pokretanju privatnih ulaganja u razvoj smještajnih kapaciteta i ugostiteljske ponude;

6. Izgradnji lokalnih kapaciteta za skladištenje i preradu.

5.1.2. Obrazovanje, kultura i uvjeti života

Kako bi se pružila mogućnost unapređenja obrazovanja i kvalitete provođenja slobodnog vremena na području Općine i time osiguralo uvjete u kojima stanovnici ne moraju težiti većim, urbanim sredinama kako bi pristupili obrazovnim, kulturnim i sportskim sadržajima, potrebno je intervenirati u stvaranje zajedničkih prostora rekreativno – kulturne namjene, kao i prostora cjeloživotnog obrazovanja. Nadalje, potrebno je pristupiti urbanističko – arhitektonskom uređenju središta Općine, osiguravanju dostatnog broja parkirališnih mjesta i uključivanje „pametnih“, ali i „zelenih“ rješenja. Sukladno navedenome, unutar ovoga područja djelovanja, nastoji se pristupiti:

1. Osnivanju centra digitalnog i cjeloživotnog obrazovanja;
2. Izgradnji novog središta Općine sa središnjim mjestom za okupljanje;
3. Urbanističko – arhitektonskom uređenju središta naselja Hercegovac;
4. Uređivanju javnih i zelenih površina, pješačkih i biciklističkih staza;
5. Izgradnji kulturne infrastrukture;
6. Uređivanju sportske infrastrukture.

5.1.3. Općinska uprava i ruralne usluge

Kako bi se razvoj Općine temeljio na „pametnom“ razvoju, Općina se mora služiti digitalnim tehnologijama za poslovanje, ali i komunikaciju sa svojim građanima, udrugama, poduzetnicima i svim ostalim dionicima iz lokalnog okruženja. Usluge općinske uprave i komunalne usluge trebaju biti digitalizirane. Nadalje, razvoj skrbi o starijim osobama također mora biti uključen u koncept „pametne općine“, gdje se mora osigurati prostor za pružanje zdravstveno – socijalnih usluga, kao i smještajni kapaciteti za pružatelje tih usluga. Pri tome treba osigurati „pametnu“ mobilnost putem koje bi navedene usluge bile dostupnije svim skupinama stanovništva. Unutar ovoga područja djelovanja nastoji se pristupiti:

1. Digitalizaciji općinske uprave;
2. Izgradnji središnjeg centra pružanje ruralnih usluga;
3. Unapređenju i digitalizaciji komunalnih usluga;
4. Razvoju „pametne“ zdravstvene i socijalne skrbi;
5. Izgradnji općinskih stanova;
6. Izgradnji stanova za potpomognuto stanovanje starijih osoba.

5.1.4. Prostor, okoliš i energija

Prostor, kao jedan od najvažnijih resursa kojim Općina raspolaže, potrebno je trajno očuvati kroz ažuriranja prostornih planova i stvaranje dugoročnih urbanističko – arhitektonskih vizija razvoja Općine. Procese, događaje i učinke ljudskog djelovanja na okoliš treba aktivno pratiti. Pored navedenog, potrebno je pokrenuti procese lokalne proizvodnje električne i toplinske energije iz obnovljivih izvora. Sukladno navedenome, unutar ovoga područja djelovanja, nastoji se pristupiti:

1. Unapređenju sustava planiranja prostora – kontinuiranom ažuriranju prostornih planova;
2. Razvoju sustava odvodnje i pročištača voda u naseljima u Općini;
3. Unapređenju sustava zaštite okoliša / odvojeno prikupljanje otpada;
4. Izgradnji kapaciteta za proizvodnju energije iz obnovljivih izvora;

5. Razvoju lokalne mreže distribucije toplinske energije.

5.2. Proces planiranja i implementacije razvojnih projekata

Provođenje definiranog Plana razvoja Općine do 2027. godine i ostvarivanje postavljenih strateških ciljeva odvijat će se kroz implementaciju glavnih razvojnih projekata prema Katalogu razvojnih projekata. Ovaj dokument sastavni je dio Strateškog koncepta razvoja Općine do 2027. godine.

Iskustvo provedbe strateških projekata koji se temelje na konceptu "Pametna grad" (istraživački projekt ASCIMER je prikupio relevantne empirijske informacije) koji je također primjenjiv i na Općinu, ukazuje na sljedeće glavne činitelje uspješnosti (Slika 35):

1. Uključenost interesnih dionika i definiranje zadataka –

- odgovornost i definiranje zadataka (dodjela zadataka svakom interesnom dioniku koji sudjeluje u implementaciji te dodjela odgovornosti za različite aktivnosti – i moguće neuspjehe – moraju unaprijed biti definirani kako bi se osigurala uspješna implementacija);
- vodstvo i koordinacija (između interesnih dionika mora postojati koordinacija i jasno definirano vodstvo kako bi se olakšao proces implementacije projekata);

2. Uključenost stanovnika –

- kontinuiranost procesa (stanovnici moraju kontinuirano sudjelovati za vrijeme razvoja i trajanja projekata);

3. Višerazinsko upravljanje i pravni okvir –

- stvaranje ad – hoc poduzeća ili lokalnih razvojnih agencija za veće projekte (osnivanje poduzeća za upravljanje projektom može značajno pomoći u implementaciji, moguće je osnivanje i lokalnih razvojnih agencija koje će surađivati s interesnim dionicima u određenim projektima);
- pravni okvir (ključan problem za nabavu u procesu implementacije koji mora biti uzet u obzir);

4. Održivost i učinkovitost

- tržišno natjecanje i poticanje lokalnog razvoja (fokus na održivosti je ključna te je bitno omogućiti lokalnim poduzećima natjecanje u nabavi te promoviranje njihovog sudjelovanja u projektima);

5. Eksternalije

- upravljanje eksternalijama (potrebno je uzeti u obzir moguće pozitivne i negativne učinke te izraditi financijski plan kako bi se eksternalije uravnotežile);

6. Nadzor i prilagodljivo upravljanje

- nadzor nad implementacijom (nadziranje ove faze ključno je zbog više efikasnosti i prilagodbe procesa promjenama u razvoju te mogućnosti prenosivosti);
- upravljanje rizicima (potrebno je upravljati rizicima s obzirom na moguće probleme za vrijeme implementacije);

7. Inovacije i tehnologije

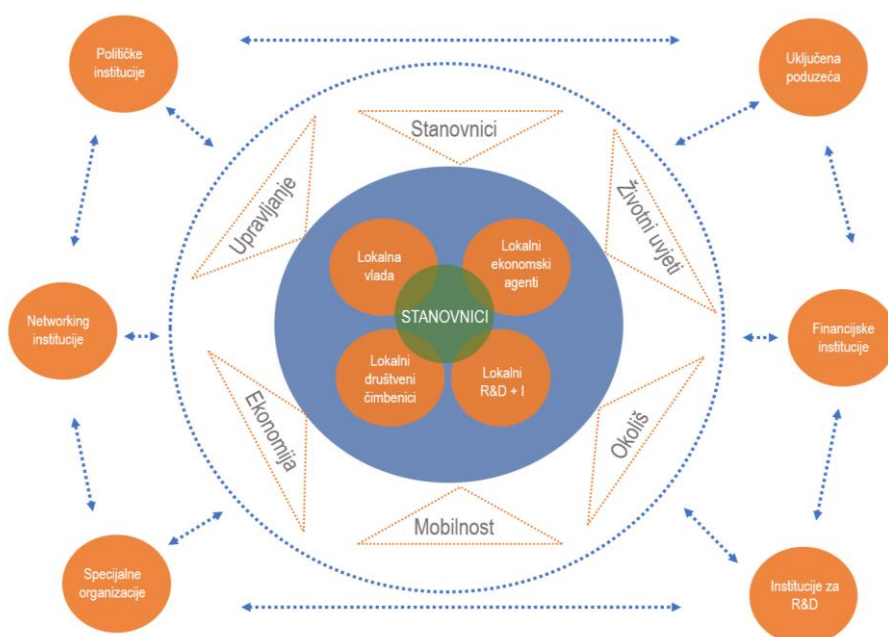
- inovacije u implementaciji (novi pristupi zahtijevaju inovativnu implementaciju kako bi se osigurala uspješnost);
- IT alati za transparentnost i uključenost stanovnika (IT alati predstavljaju glavnu ulogu u uključenosti i sudjelovanju stanovnika);

8. Prijenos znanja

- prijenos znanja u implementaciji (u ovoj fazi ključno je promatrati i druga iskustva u području, potrebno je kontaktirati stručnjake i interesne dionike s iskustvom u implementaciji sličnih projekata kako bi se osigurao uspjeh); i,

9. Vidljivost projekata.

Slika 35: Uključenost i alokacija odgovornosti ključnih dionika

Izvor: ASCIMER – Governance and implementation of Smart City projects in the Mediterranean / Prilagodba T&MC Croatia

Hercegovac 2027 – plan razvoja Općine do 2027. godine na temelju razvojnog koncepta "pametna općina" temeljni je razvojni dokument Općine koji obuhvaća razdoblje financijske perspektive EU 2021 – 2027. godine. Plan razvoja Općine i ostale strateške dokumente (Katalog razvojnih projekata i Akcijski plan) usvaja općinsko vijeće kao svoje ključne političke projekte.

Plan razvoja Općine je dinamičan dokument koji će tijekom svog životnog vijeka doživjeti promjene i dopune u skladu s novim situacijama koje se pojavljuju u okruženju. Općinsko vijeće na prijedlog Načelnika usvaja novelaciju Plana razvoja.

Za realizaciju Plana razvoja Općine odgovornost preuzima Načelnik i njegovi zamjenici. Odgovornost operative pripreme projekata preuzimaju Jedinstveni upravni odjel i ostale nadležne službe u Općini.

Svaki implementacijski projekt ili skupina projekata mora imati svog voditelja i projektni tim. Odgovornosti voditelja projekta i njegovog projektnog tima su sljedeće:

- Izrada projektnog plana;
- Priprema projektne i studijske dokumentacije;
- Izbor optimalnog modela financiranja;
- Izrada prijave za korištenje EU fondova;
- U suradnji sa ostalim nadležnim službama u Općini osiguranje bankarskog međufinanciranja (HBOR, komercijalne banke);
- Organiziranje javne nabave te ugovaranje radova na projektu;
- Upravljanje projektom i uspostavljanje sustava kontrolinga; i
- Osiguranje informiranja i vidljivosti projekta.

5.3. Financiranje projekata

Za financiranje razvojnih projekata Općini su na raspolaganju sljedeći izvori:

1. Potpore iz strukturnih i kohezijskih fondova EU kroz operativne programe i natječajne koje raspisuju provedbena tijela u Republici Hrvatskoj;
2. Potpore iz makro-regionalnih politika EU; i,
3. Potpore iz nacionalnih izvora – državnog proračuna Republike Hrvatske.

Osim potpora (bespovratnih sredstava) Općina može koristiti i kreditno financiranje projekata iz programa financiranja razvojnih projekata Hrvatske banke za obnovu i razvitak koja kreditira razvojnih projekata jedinica lokalne samouprave direktno i u suradnji s komercijalnim bankama.

Od ostalih načina financiranja, dostupan je i model javno-privatno partnerstvo (JPP) koji se odnosi na kooperativno djelovanje javnog sektora s privatnim sektorom u proizvodnji javnih proizvoda ili pružanju javnih usluga.

U Bledskoj deklaraciji za pametniju budućnost ruralnih područja u EU, iz 2018. g., ističe se potreba da se na razini EU u financijskoj perspektivi 2021 – 2027. i dalje radi na instrumentima ulaganja u razvoj „pametnih sela“. Pored ENRD – ove tematske skupine, odnosno EU akcije za pametna sela, tematikom „pametnog sela“ bavi se i u 2019. g. formirana međuskupina Europskog parlamenta, „Pametna sela za ruralne zajednice“, koja potiče stvaranje holističkog okvira politika EU – a kroz buduću Europsku ruralnu agendu, a s ciljem daljnjeg razvoja pametnih, održivih ruralnih društava. Navedeno ukazuje na snažnu usmjerenost EU – a razvoju „pametnih sela“, kao i na potencijalni rast dostupnih sredstava u financijskoj perspektivi 2021 – 2027. kroz EFSI, ESIF i druge investicijske instrumente, za projekte koji će pridonositi stvaranju „pametnih“ ruralnih zajednica. Slijedom toga, Općina će pripremati odgovarajuće implementacijske projekte koji će biti predloženi za sufinanciranje iz nacionalnih izvora razvojnih potpora i pomoću financijskih instrumenata ESIF – a.

6. MONITORING I EVALUACIJA

Monitoring je sustavni i rutinski proces prikupljanja podataka i informacija iz projekata kojim se implementira dokument Plana razvoja. Monitoring sustav se sastoji od:

Praćenja efikasnosti upotrebe resursa i ostvarivanja prethodno postavljenih projektnih ciljeva i pokazatelja,

- Prikupljanja iskustvenih podataka s ciljem korekcija projektnih aktivnosti i unapređenja prakse strateškog planiranja razvoja Općine i projektnog vođenja u budućnosti,
- Prikupljanja informacija za proces evaluacije.

Monitoring je proces koji se uspostavlja u fazi izrade i traje za vrijeme trajanja implementacije Plana razvoja. Monitoring predstavlja provjeru napretka implementacije i projektnih aktivnosti u odnosu na plan. Proces monitoringa sastoji se od dvije komponente:

1. Uspostavljanje sustava prikupljanja informacija – monitoring informacijskog sustava,
2. Prikupljanje i obrada podataka.

Sistemske prikupljeni podaci se obrađuju i računaju se indikatori.

Za proces monitoringa su važne sljedeće grupe ulaznih podataka:

1. Financijski podaci - informacije o projektnim budžetima i informacije o utrošenim financijskim sredstvima,
2. Empirijski (fizički) podaci - podaci iz kojih se računaju indikatori učinaka,
3. Administrativni podaci - informacije o napretku projektnih radova (u kojoj fazi se projekt nalazi).

Cilj obrade podataka je transformacija kvantitativnih podataka u informacije koje su relevantne donositeljima odluka.

Evaluacija je sistematsko i objektivno ocjenjivanje napretka projekta ili kompletnosti projekta nakon njegovog završetka.

Procesom evaluacije se ocjenjuju podaci i informacije u cilju pripremanja izvještaja za donositelje strateških odluka.

Evaluacija pomaže u donošenju zaključaka u vezi četiri najvažnijih aspekata intervencije:

- Strateškog značaja intervencije (projekta),
- Efikasnosti korištenja resursa,
- Učinku intervencije na ostvarenje postavljenih strateških ciljeva,
- Dugoročnoj održivosti intervencije (projekta).

Evaluacija mora pronaći odgovore na sljedeća pitanja:

1. Je li intervencija imala efekta; ako je koliki je učinak intervencije, pozitivan ili negativan?
2. Zašto intervencija proizvodi planirane (i neplanirane) učinke?

Informacije koje su prikupljene u vezi s gornjim aspektima monitoringa predstavljaju bazu za evaluacijsku analizu.

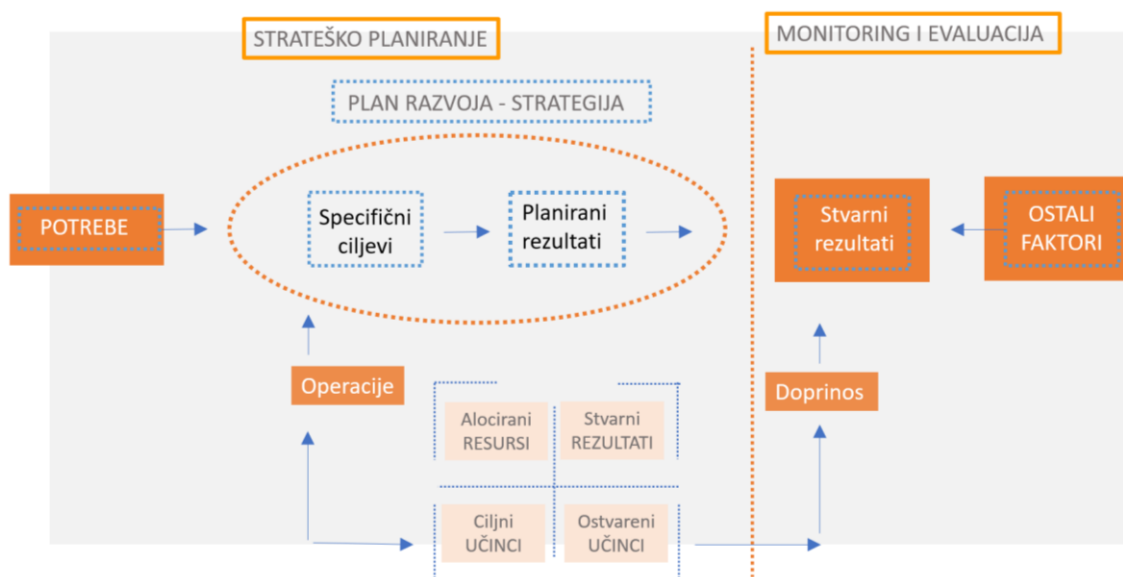
Tablica 20: Vrste evaluacija

VRSTA EVALUACIJE	AKTIVNOSTI
PRETHODNA (ex – ante evaluacija)	<ul style="list-style-type: none"> • Provjera realističnosti i izvedivosti strateških ciljeva i ključnih projekata • Provjera fiskalnih (financijskih) kapaciteta Općine u odnosu na financijske aspekte planiranih projekata • Izvještaj o ex – ante evaluaciji
PERIODIČNA (interim evaluacija)	<ul style="list-style-type: none"> • Kontrola napretka projekata • Izrada redovnih periodičnih izvještaja o napretku implementacije Ažuriranja strategije
NAKNADNA (ex – post evaluacija)	<ul style="list-style-type: none"> • Analiza pojedinačnih projekata i njihovih učinaka • Rekapitulacija i ocjena strateškog plana i njegove implementacije u cjelini • Analiza ključnih faktora uspjeha / neuspjeha • Rekapitulacija naučenih lekcija

Izvor: T&MC Group

Vrste evaluacija su prikazane na u Tablici 20. Ex-ante evaluacija provodi se na početku procesa strateškog planiranja razvoja Općine. Tokom implementacije se provodi evaluacija napretka implementacije i projektnih aktivnosti. Na kraju strateškog razdoblja i početka novog izrađuje se ex-post evaluacija. Općinska uprava je odgovorna za uspostavljanje procesa monitoringa i evaluacije. Unutar uprave uspostaviti će se centralni tim za upravljanje procesom implementacije Plana razvoja.

Slika 36: Ilustracija odnosa između planiranih i stvarnih rezultata intervencije

Izvor: Europska komisija – Vodič za monitoring i evaluaciju / Prilagodba T&MC Group

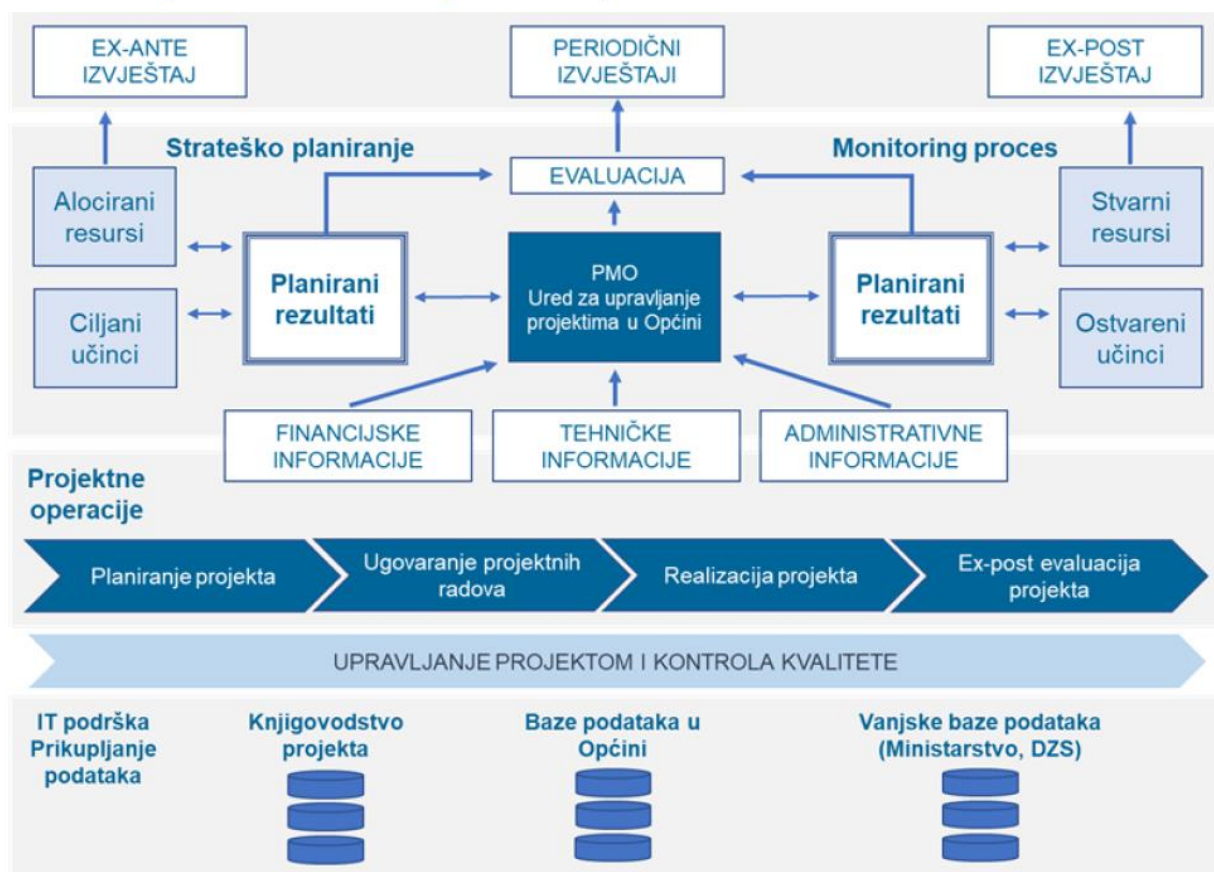
Planirani rezultati (indikator) moraju biti:

- Povezani s Planom razvoja - moraju obuhvatiti samu suštinu rezultata intervencije koja se planira (Slika);
- Normativni - moraju imati jasnu normativnu interpretaciju o smjeru kretanja i rezultatu;
- Robusni - moraju biti pouzdani i statistički potvrđeni; i,
- Prikupljeni na vrijeme - indikatore koje nije moguće statistički obuhvatiti u realnom vremenu ne treba planirati.

Sustav monitoringa i evaluacije uspostavlja općinska uprava, a sastoji se od četiri razine:

1. Razina strateškog planiranja, upravljanja projektima implementacije i monitoringa;
2. Razina pojedinačnih projekata implementacije;
3. Razina evaluacije i izvještavanja; i,
4. Razina prikupljanja podataka i IT podrška.

Slika 37: Mapa sustava monitoringa i evaluacije

Izvor: T&MC Group

Centralno mjesto sustava monitoringa i evaluacije zauzima "PMO – Program management office" - Ured za upravljanje projektima za implementaciju PI. Na ovom mjestu se odvija proces monitoringa i evaluacije. PMO prikuplja kvantitativne i kvalitativne informacije do managementa pojedinačnih projekata, službi unutar Općine kao i vanjskih baza podataka (npr. vladina ministarstva, vladine agencije, DZS i dr.). Implementacijski projekti se pojedinačno planiraju, imaju svoj projektni tim, projektnu organizaciju i kontrolu kvalitete projektnih radova. Za pojedinačne implementacijske projekte vodi se projektno knjigovodstvo kako bi se prikupili kvantitativni podaci. Kvalitativne informacije u samom projektu prikuplja projektni management. Na razini evaluacije provodi se evaluacijski proces koji se najčešće eksternalizira. Evaluatori izrađuju ex-ante i ex-post izvještaje, dok periodične izvještaje izrađuje PMO. Za sustav monitoringa i evaluacije potrebno je osigurati adekvatnu IT opremu.

7. KATALOG PROJEKATA

7.1. Područje djelovanja: Gospodarstvo, poljoprivreda i radna mjesta

NAZIV PROJEKTA	 <p>USPOSTAVLJANJE PODUZETNIČKE ZONE JUG I IZGRADNJA LOGISTIČKO – MLINSKOG CENTRA</p>
Broj projekta:	RP – 1.1.
Lokacija projekta:	HERCEGOVAC – BUDUĆA PODUZETNIČKA ZONA JUG
Vrsta projekta:	GLAVNI PROJEKT
Opis:	<p>Budući da je poljoprivreda vrlo važna ekonomska aktivnost u Općini, u okviru strateškog koncepta "pametna općina" nužno je obnoviti lokalne kapacitete za skladištenje i preradu primarnih ratarskih proizvoda. U cilju poticanja razvoja poljoprivrede, Općina će osigurati u svom prostornom planu lokaciju za izgradnju silosa, prostora za primarnu preradu žitarica za potrebe pekarske industrije i proizvodnje hrane za životinje i prostora za ukrcaj / iskrcaj i otkup dobara.</p> <p>Općina će na području gospodarske namjene osigurati svu potrebnu infrastrukturu kako bi se pristupilo uređenju ove poduzetničke zone. Predviđeni prostor je u općinskom vlasništvu, a nalazi se uz županijsku cestu. Dio energetske potrebe će se zadovoljavati iz obnovljivih izvora energije (bio-energana), a proizvodnja „zelene“ energije će biti locirana u poduzetničkoj zoni.</p>
Opći cilj:	Razvoj „pametne“ poljoprivrede, lokalne prerade i ruralnog turizma
Planirana vrijednost:	HRK 20,0 milijuna
Financiranje:	ESI fondovi / JLS
Vremenski plan provedbe projekta:	Projektiranje: Q1 2020. – Q1 2021. Realizacija: Q3 2021. – Q4 2023.

NAZIV PROJEKTA	 <p style="text-align: center;">USPOSTAVLJANJE PODUZETNIČKE ZONE ISTOK</p>
Broj projekta:	RP – 1.2.
Lokacija projekta:	HERCEGOVAC – BUDUĆA PODUZETNIČKA ZONA ISTOK
Vrsta projekta:	GLAVNI PROJEKT
Opis:	<p>Uspostavljanje poduzetničke zone i izgradnja poduzetničke infrastrukture predstavlja ključni provedbeni projekt za poticanje razvoja poduzetništva i stvaranja novih radnih mjesta. Zona bi bila namijenjena poduzetnicima iz novih tehnologija i sektora budućnosti.</p> <p>U okviru zone bi bili izgrađeni:</p> <ul style="list-style-type: none"> • poduzetnički centar; • manja skladišta i logistika; • servisni centar (zajednički podupirući servisi).
Opći cilj:	<p>Razvoj nove poduzetničke strukture s kvalitetnim radnim mjestima – „pametno gospodarstvo“</p> <p>Razvoj „pametne“ poljoprivrede, lokalne prerade i ruralnog turizma</p>
Planirana vrijednost:	HRK 17,0 milijuna
Financiranje:	ESI fondovi / JLS
Vremenski plan provedbe projekta:	<p>Projektiranje: Q1 2021. – Q1 2022.</p> <p>Realizacija: Q3 2022. – Q4 2024.</p>

NAZIV PROJEKTA	 <p><i>Ilustrativno</i></p> <p>IZGRADNJA START – UP INKUBATORA ZA NOVE TEHNOLOGIJE</p>
Broj projekta:	RP – 1.3.
Lokacija projekta:	HERCEGOVAC – BUDUĆA PODUZETNIČKA ZONA ISTOK
Vrsta projekta:	KOMPLEMENTARNI PROJEKT
Opis:	<p>Izgradnja središnjeg mjesta za kreiranje novih poduzetnika. Poduzetnički inkubator bi bio opremljen za potrebe razvoja mikro i malih poduzeća i obrta u područjima "pametne poljoprivrede", agro-turizma i novih tehnologija povezanih s konceptom "pametan grad / pametno selo" te kreativnih djelatnosti. Osim odgovarajuće opreme i "coworking prostora", inkubator bi bio opremljen širokopojasnim pristupom Internetu, računalnom mrežom koju bi koristili svi poduzetnici smješteni u inkubatoru te servisnim prostorom.</p>
Opći cilj:	<p>Razvoj nove poduzetničke strukture s kvalitetnim radnim mjestima – „pametno gospodarstvo“</p>
Planirana vrijednost:	<p>HRK 10,0 milijuna</p>
Financiranje:	<p>ESI fondovi / JLS</p>
Vremenski plan provedbe projekta:	<p>Projektiranje: Q1 2021. – Q1 2022. Realizacija: Q3 2022. – Q4 2027.</p>

NAZIV PROJEKTA	 <p style="color: red; transform: rotate(-15deg); position: absolute; top: 50px; left: 100px;">Ilustrativno</p> <p style="text-align: right;">IZGRADNJA TURISTIČKE I UGOSTITELJSKE INFRASTRUKTURE</p>
Broj projekta:	RP – 1.4.
Lokacija projekta:	HERCEGOVAC
Vrsta projekta:	GLAVNI PROJEKT
Opis:	<p>U cilju razvoja turističke ponude, općinska uprava će osigurati zemljište za izgradnju hotela i turističkog centra. Hotel bi trebao biti smješten u prostoru Općine na kojem će biti razvijen budući turistički centar sa slijedećim sadržajima:</p> <ul style="list-style-type: none"> • hotel; • ugostiteljski objekti; • turistički-info centar i recepcija turista za difuzni smještaj; • sportsko-izletnički centar – piknik zona.
Opći cilj:	Razvoj „pametne“ poljoprivrede, lokalne prerade i ruralnog turizma
Planirana vrijednost:	HRK 18,5 milijuna
Financiranje:	ESI fondovi / JLS / privatni ulagači
Vremenski plan provedbe projekta:	Projektiranje: Q1 2020. – Q1 2021. Realizacija: Q3 2021. – Q4 2023.

NAZIV PROJEKTA		POKRETANJE PROIZVODNJE CRAFT PIVA U CRAFT PIVOVARI
Broj projekta:	RP – 1.5.	
Lokacija projekta:	HERCEGOVAC	
Vrsta projekta:	KOMPLEMENTARNI PROJEKT	
Opis:	<p>Proizvodnja piva visoke kvalitete u malenim, nezavisnim <i>craft</i> pivovarama se izdvaja kao rastući trend u segmentu proizvodnje piva. Potražnja za <i>craft</i> pivima raste, a konzumacija <i>craft</i> piva se sve više uklapa u turističku ponudu destinacija, kao element autohtone proizvodnje. Kako bi se pokrenula proizvodnja <i>craft</i> piva u Općini potrebno je osigurati prostor i opremu (tehnologiju) koja bi pratila sve tehnološke faze proizvodnje, skladištenja i prezentacije <i>craft</i> piva (od skladištenja sirovina za proizvodnju, proizvodnje sladovine, fermentacije i odležavanja do punjenja, skladištenja gotovih proizvoda i prezentacije). <i>Craft</i> pivovara bi proizvodila stalne, kao i sezonske stilove piva, a postojala bi i mogućnost edukacije stanovništva Općine i turista o proizvodnji piva (uz kušanje). Lokalni turistički i ugostiteljski objekti bi sadržavali pivo <i>craft</i> pivovare u svojoj ponudi, a bila bi organizirana i turistička događanja na temu <i>craft</i> piva. <i>Craft</i> pivovara bi dio svojih energetske potrebe mogla zadovoljavati iz obnovljivih izvora energije (kroz vlastita ili lokalna rješenja za proizvodnju obnovljive energije).</p>	
Opći cilj:	Razvoj „pametne“ poljoprivrede, lokalne prerade i ruralnog turizma	
Planirana vrijednost:	HRK 2,5 milijuna	
Financiranje:	ESI fondovi / privatni ulagači	
Vremenski plan provedbe projekta:	Projektiranje: Q1 2020. – Q1 2021. Realizacija: Q3 2021. – Q4 2022.	

7.2. Područje djelovanja: Obrazovanje, kultura i uvjeti života

NAZIV PROJEKTA	 <p><i>Ilustrativno</i></p> <p>OBNOVA MLINA I KUĆE PETR</p>
Broj projekta:	RP – 2.1.
Lokacija projekta:	HERCEGOVAC
Vrsta projekta:	GLAVNI PROJEKT
Opis:	<p>Kuća i mlin Petr u naselju Hercegovac su (neregistrirana) industrijska baština koja će se obnoviti i pretvoriti u centar obrazovanja i kreativnih djelatnosti. U okviru ovog projekta će se osigurati infrastrukturni uvjeti za razvoj kreativnih djelatnosti na području Općine te za osnivanje centra dualnog srednjeg te cjeloživotnog obrazovanja u cilju razvoja ljudskog kapitala i povećavanja opće obrazovne razine. Ovaj projekt ima posebno značenje u okviru koncepta "pametno selo".</p>
Opći cilj:	<p>Unapređenje kvalitete života, obrazovanja i razvoj „pametnih ruralnih usluga“ – „grad u selu“</p>
Planirana vrijednost:	<p>HRK 12,0 milijuna</p>
Financiranje:	<p>ESI fondovi / JLS</p>
Vremenski plan provedbe projekta:	<p>Projektiranje: Q1 2023. – Q1 2024. Realizacija: Q3 2025. – Q4 2027.</p>

NAZIV PROJEKTA	 <p>UREĐENJE GLAVNOG TRGA U HERCEGOVCU I IZGRADNJA SREDIŠNJEG MJESTA PRUŽANJA RURALNIH USLUGA</p>
Broj projekta:	RP – 2.2.
Lokacija projekta:	HERCEGOVAC
Vrsta projekta:	GLAVNI PROJEKT
Opis:	<p>Jedan od najvažnijih projekata stvaranja kvalitetnijih uvjeta života u Općini te stvaranja infrastrukturnih pretpostavki za razvoj ruralnih usluga "pod jednim krovom".</p> <p>Ovaj projekt bi se odvijao u etapama 2027. g. u slijedećim koracima:</p> <ul style="list-style-type: none"> • izrada cjelovitog urbanističko – arhitektonskog rješenja središnjeg trga; • infrastrukturno uređenje trga na principu "pametn trg" (pametne klupe, solarno drvo, solarna rasvjeta i dr.); • energetska obnova pročelja postojećih objekata; • interpolacija – izgradnja novog objekta za pružanje ruralnih usluga i općinske službe.
Opći cilj:	Unapređenje kvalitete života, obrazovanja i razvoj „pametnih ruralnih usluga“ – „grad u selu“
Planirana vrijednost:	HRK 20,0 milijuna
Financiranje:	ESI fondovi / JLS
Vremenski plan provedbe projekta:	Projektiranje: Q1 2021. – Q1 2022. Realizacija: Q3 2023. – Q4 2026.

NAZIV PROJEKTA	 <p><i>Ilustrativno</i></p> <p>UREĐENJE ZELENIH I JAVNIH POVRŠINA U HERCEGOVCU I OSTALIM OPĆINSKIM NASELJIMA</p>
Broj projekta:	RP – 2.3.
Lokacija projekta:	SVA NASELJA
Vrsta projekta:	KOMPLEMENTARNI PROJEKT
Opis:	<p>Projekt uređenja zelenih i javnih površina je jedan od razvojnih prioriteta kojim se povećava turistička prepoznatljivost i atraktivnost Općine te unapređuje kvaliteta života.</p> <p>Program će se odvijati kroz cijelo strateško razdoblje i uključuje slijedeće projekte:</p> <ul style="list-style-type: none"> • uređenje zelenih površina, ozelenjavanje i sadnja cvijeća; • uređivanje pješačkih i biciklističkih staza, postavljanje urbane opreme i rasvjetnih tijela.
Opći cilj:	Unapređenje kvalitete života, obrazovanja i razvoj „pametnih ruralnih usluga“ – „grad u selu“
Planirana vrijednost:	HRK 1,0 milijun
Financiranje:	JLS
Vremenski plan provedbe projekta:	Projektiranje: Q1 2020. – Q1 2021. Realizacija: Q3 2021. – Q4 2027.

NAZIV PROJEKTA	 <p><i>Ilustrativno</i></p> <p>UREĐENJE SPORTSKO – REKREATIVNOG CENTRA</p>
Broj projekta:	RP – 2.4.
Lokacija projekta:	HERCEGOVAC
Vrsta projekta:	GLAVNI PROJEKT
Opis:	<p>Za povećavanje kvalitete života u Općini je nužno urediti sportsku infrastrukturu za razvoj rekreativnih sportskih aktivnosti.</p> <p>Budući da na području Općine uspješno djeluje nekoliko sportskih udruga, planira se uređenje sportskog centra sa slijedećim sadržajima:</p> <ul style="list-style-type: none"> • nogometno igralište s atletskom stazom i manjim tribinama • borilište za košarku i odbojku, te teniski teren • manji servisni objekt.
Opći cilj:	Unapređenje kvalitete života, obrazovanja i razvoj „pametnih ruralnih usluga“ – „grad u selu“
Planirana vrijednost:	HRK 1,5 milijun
Financiranje:	ESI fondovi
Vremenski plan provedbe projekta:	Projektiranje: Q1 2020. – Q1 2021. Realizacija: Q3 2022. – Q4 2023.

NAZIV PROJEKTA	 <p>PROŠIRENJE PONUDE DJELATNOSTI TERCIJARNOG SEKTORA U NASELJIMA OPĆINE</p>
Broj projekta:	RP – 2.5.
Lokacija projekta:	HERCEGOVAC – SVA NASELJA
Vrsta projekta:	KOMPLEMENTARNI PROJEKT
Opis:	<p>Za povećavanje kvalitete života u Općini nužno je osigurati dostupnost usluga koje zadovoljavaju sve suvremene potrebe stanovništva u ruralnom području. Iz tog razloga će se poticati proširenje ponude unutar tercijarnog sektora, gdje će se pored razvoja turističkog i ugostiteljskog sektora u Općini, usmjeravati i na razvoj ostalih uslužnih djelatnosti: praonice (automobila, rublja i slično), servisi za popravak (vozila, uređaja), saloni za uljepšavanje i slično.</p>
Opći cilj:	<p>Unapređenje kvalitete života, obrazovanja i razvoj „pametnih ruralnih usluga“ – „grad u selu“</p>
Planirana vrijednost:	<p>HRK 5,5 milijuna</p>
Financiranje:	<p>ESI fondovi / privatni ulagači</p>
Vremenski plan provedbe projekta:	<p>Projektiranje: Q1 2020. – Q4 2020. Realizacija: Q1 2021. – Q4 2027.</p>

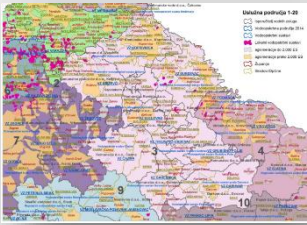
7.3. Područje djelovanja: Općinska uprava i ruralne usluge

NAZIV PROJEKTA		DIGITALIZACIJA OPĆINSKE UPRAVE
Broj projekta:	RP – 3.1.	
Lokacija projekta:	SVA NASELJA OPĆINE	
Vrsta projekta:	GLAVNI PROJEKT	
Opis:	<p>Digitalizacija općinske uprave i pružanja ruralnih usluga predstavlja program više projekata digitalne transformacije Općine u cilju stvaranja pretpostavki za ubrzavanje ukupnog socio-ekonomskog razvoja na temelju koncepta "pametno selo". Općina će u vremenu 2021. – 2027. pokretati različite projekte povezane s uvođenjem digitalnih tehnologija u općinsku upravu te digitalizaciju usluga koje pruža općinska uprava i njene agencije.</p> <p>Projekte digitalizacije će pokretati Općina samostalno i u suradnji sa susjednim JLS u Županiji.</p>	
Opći cilj:	Unapređenje kvalitete života, obrazovanja i razvoj „pametnih ruralnih usluga“ – „grad u selu“	
Planirana vrijednost:	HRK 3,0 milijuna	
Financiranje:	ESI fondovi	
Vremenski plan provedbe projekta:	Projektiranje: Q1 2020. – Q1 2021. Realizacija: Q3 2021. – Q4 2022.	

NAZIV PROJEKTA	<div style="display: flex; justify-content: space-between; align-items: center;"> <div style="text-align: right;"> <h2 style="margin: 0;">RAZVOJ „PAMETNE“ LOKALNE MOBILNOSTI</h2> </div> </div>
Broj projekta:	RP – 3.2.
Lokacija projekta:	SVA NASELJA OPĆINE
Vrsta projekta:	GLAVNI PROJEKT
Opis:	<ul style="list-style-type: none"> • Razvoj ”pametne” lokalne mobilnosti, odnosno organiziranja lokalnog javnog prijevoza za povezivanje naselja unutar Općine, te s naseljima u susjednim općinama je jedan od projekata unapređenja kretanja stanovnika, posebno roditelja, djece te starijih i manje pokretnih osoba od mjesta stanovanja do mjesta pružanja javnih, zdravstvenih, socijalnih i ostalih ruralnih usluga. • Projekt razvoja lokalne mobilnosti će također biti u funkciji strateškog prioriteta približavanja pružatelja ruralnih usluga stanovnicima Općine. • Ovaj projekt će se također koordinirati sa susjednim JLS u mini-regiji.
Opći cilj:	Unapređenje kvalitete života, obrazovanja i razvoj „pametnih ruralnih usluga“ – „grad u selu“
Planirana vrijednost:	HRK 1,0 milijun
Financiranje:	JLS / ESI fondovi
Vremenski plan provedbe projekta:	Projektiranje: Q1 2020. – Q1 2021. Realizacija: Q1 2021. – Q4 2021.

NAZIV PROJEKTA	 <p>IZGRADNJA CENTRA ZA PRUŽANJE USLUGA SMJEŠTAJA I NJEGE STARIJIH OSOBA</p>
Broj projekta:	RP – 3.3.
Lokacija projekta:	HERCEGOVAC
Vrsta projekta:	GLAVNI PROJEKT
Opis:	<p>Planom razvoja Općine do 2027. g. se predviđa izgradnja centra za starije osobe u kojem bi se objedinile sve usluge namijenjene ovoj populacijskoj skupini stanovnika. Projekte skrbi o starijim osobama EU posebno potiče, ali se programiraju na način integracije starijih osoba u svakodnevni život radno-aktivnog stanovništva. Koncept tzv. "potpomognutog stanovanja" predviđa izgradnju stambenih objekata prilagođenih starijoj dobi te centra za pružanje različitih usluga.</p>
Opći cilj:	<p>Unapređenje kvalitete života, obrazovanja i razvoj „pametnih ruralnih usluga“ – „grad u selu“</p>
Planirana vrijednost:	<p>HRK 20,0 milijuna</p>
Financiranje:	<p>ESI fondovi / JLS / privatni ulagači</p>
Vremenski plan provedbe projekta:	<p>Projektiranje: Q1 2023. – Q1 2024. Realizacija: Q3 2025. – Q4 2027.</p>

NAZIV PROJEKTA	<div style="display: flex; justify-content: space-between; align-items: center;"> <div style="text-align: right;"> IZGRADNJA OPĆINSKIH STANOVA </div> </div>
Broj projekta:	RP – 3.4.
Lokacija projekta:	SVA NASELJA OPĆINE
Vrsta projekta:	GLAVNI PROJEKT
Opis:	<p>Općina će u strateškom razdoblju 2021 – 2027. g. postupno izgrađivati vlastiti stambeni fond u cilju pružanja usluga jeftinog stanovanja mladim bračnim parovima te privlačenja kadrova – ljudskog potencijala koji će se nastanjivati na općinskom području i koji su nužni za razvoj gospodarstva i razvoj ruralnih usluga.</p> <p>Izgradnja općinskih stanova je uobičajena praksa u ruralnim područjima razvijenih zemalja EU. Budući da na području Općine postoje nenastanjeni stambeni objekti, jedna od opcija je preuzimanje ovakvih objekata i prilagođavanje suvremenom stanovanju.</p>
Opći cilj:	Unapređenje kvalitete života, obrazovanja i razvoj „pametnih ruralnih usluga“ – „grad u selu“
Planirana vrijednost:	HRK 10,0 milijuna
Financiranje:	ESI fondovi / JLS / privatni ulagači
Vremenski plan provedbe projekta:	Projektiranje: Q1 2023. – Q1 2024. Realizacija: Q3 2024. – Q4 2027.

NAZIV PROJEKTA	 <p style="text-align: right;"> VIŠEGODIŠNJI PROGRAM GRADNJE KOMUNALNIH VODNIH GRAĐEVINA ZA PROGRAMSKO RAZDOBLJE 2014. – 2023.; VODNO PODRUČJE I AGLOMERACIJA HERCEGOVAC </p>
Broj projekta:	RP – 3.5.
Lokacija projekta:	SVA NASELJA OPĆINE
Vrsta projekta:	GLAVNI PROJEKT
Opis:	<p>Višegodišnji program gradnje komunalnih vodnih građevina za programsko razdoblje 2014. – 2023. g. upućuje na proces unapređenja javne vodoopskrbe i javne odvodnje kroz unapređenje strukture i okrupnjavanje vodno – komunalnog sektora. Projekt zatečen u tijeku. Uslužno područje 3, unutar kojeg se nalazi i Općina, obuhvaća i unapređeno vodoopskrbno područje (osnovna jedinica za obavljanje djelatnosti vodoopskrbe) Garešnica, kao i planiranu aglomeraciju (područje na kojem su stanovništvo i gospodarske djelatnosti dovoljno koncentrirani da se komunalne otpadne vode mogu prikupljati i odvoditi do uređaja za pročišćavanje otpadnih voda) Hercegovac – Garešnica. Predviđa se proširenje mreže javne odvodnje, kao i gradnja uređaja za pročišćavanje otpadnih voda na području Općine.</p>
Opći cilj:	Unapređenje kvalitete života, obrazovanja i razvoj „pametnih ruralnih usluga“ – „grad u selu“
Planirana vrijednost:	HRK 110,0 milijuna
Financiranje:	ESI fondovi / JLS (općina Hercegovac i grad Garešnica)
Vremenski plan provedbe projekta:	Projektiranje: Q1 2014. – Q4 2020. Realizacija: Q1 2021. – Q4 2023.

7.4. Područje djelovanja: Prostor, okoliš i energija

NAZIV PROJEKTA	 PLANIRANJE PROSTORA I OKOLIŠA
Broj projekta:	RP – 4.1.
Lokacija projekta:	SVA NASELJA OPĆINE
Vrsta projekta:	GLAVNI PROJEKT
Opis:	<p>Planiranje prostora i okoliša – sustavno urbanističko-arhitektonsko planiranje prostora s kojim Općina raspolaže je jedan od razvojnih prioriteta u razdoblju do 2027.g. u cilju očuvanja prirodne baštine, unapređivanja brige o okolišu, razvoja "zelene ekonomije" i ukupnog "pametnog razvoja" te reurbanizacije ruralnog prostora.</p> <p>Ovaj program obuhvaća:</p> <ul style="list-style-type: none"> • prilagođavanje prostornih planova planu razvoja Općine do 2027. g.; • snimanje postojećeg stanja prostora; • izrada općih i detaljnih urbanističkih planova.
Opći cilj:	Unapređenje kvalitete života, obrazovanja i razvoj „pametnih ruralnih usluga“ – „grad u selu“
Planirana vrijednost:	HRK 0,3 milijuna
Financiranje:	JLS
Vremenski plan provedbe projekta:	Projektiranje: Q1 2020. – Q1 2021. Realizacija: Q3 2021. – Q4 2023.

NAZIV PROJEKTA	 <p>IZGRADNJA KAPACITETA ZA LOKALNU PROIZVODNJU ENERGIJE I SUSTAVA LOKALNE DISTRIBUCIJE ENERGIJE</p>
Broj projekta:	RP – 4.2.
Lokacija projekta:	SVA NASELJA OPĆINE
Vrsta projekta:	KOMPLEMENTARNI PROJEKT
Opis:	<p>Izgradnja kapaciteta za lokalnu proizvodnju energije i sustava lokalne distribucije energije – Općina će u razdoblju do 2027. g. pokrenuti izgradnju lokalnih kapaciteta za proizvodnju i lokalnu distribuciju električne i toplinske energije proizvedene iz obnovljivih izvora (energija sunca, bio-masa).</p> <p>Proizvodni kapaciteti će se izgraditi u partnerstvu s privatnim sektorom.</p> <p>Općina će izgraditi distributivnu mrežu koja će omogućavati opskrbu toplinskom energijom poduzetničkih i javnih objekata te zainteresiranih kućanstava.</p>
Opći cilj:	Unapređenje kvalitete života, obrazovanja i razvoj „pametnih ruralnih usluga“ – „grad u selu“
Planirana vrijednost:	HRK 17,0 milijuna
Financiranje:	ESI fondovi / privatni ulagači
Vremenski plan	Projektiranje: Q1 2020. – Q1 2021.
provedbe projekta:	Realizacija: Q3 2022. – Q4 2027.

NAZIV PROJEKTA		IZGRADNJA JAVNO DOSTUPNE STANICE ZA NAPAJANJE (PUNIONICE) ELEKTRIČNIH VOZILA
Broj projekta:	RP – 4.3.	
Lokacija projekta:	HERCEGOVAC	
Vrsta projekta:	GLAVNI PROJEKT	
Opis:	<p>„Zelena“ mobilnost se nameće kao važna i sveprisutna tema u kontekstu napora za očuvanjem okoliša. Kako bi se osigurala mogućnost punjenja električnih vozila (automobila, motora, električnih bicikli) potrebno je opremiti i pustiti u pogon punionice električnih vozila na području Općine. Trebaju se osmisliti i primijeniti programska rješenja za naplatu i analitiku, kao i vršiti nadzor od strane ovlaštenog inženjera. Punionica će biti opremljena priključnim sustavima prema prihvaćenim europskim standardima.</p>	
Opći cilj:	Unapređenje kvalitete života, obrazovanja i razvoj „pametnih ruralnih usluga“ – „grad u selu“	
Planirana vrijednost:	HRK 0,5 milijuna	
Financiranje:	ESI fondovi / JLS	
Vremenski plan provedbe projekta:	Projektiranje: Q1 2020. – Q4 2020. Realizacija: Q2 2021. – Q1 2022.	

8. LITERATURA I IZVORI

Agencija za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju – *Upisnik poljoprivrednika*

Aglomeracija Garešnica i Hercegovac - Elaborat zaštite okoliša (Dostupno putem:

<https://mzoe.gov.hr/UserDocImages//ARHIVA%20DOKUMENATA/ARHIVA%20--->

[%20OPUO/2017/elaborat_zastite_okolisa_731.pdf](https://mzoe.gov.hr/UserDocImages//ARHIVA%20DOKUMENATA/ARHIVA%20---%20OPUO/2017/elaborat_zastite_okolisa_731.pdf))

ASCIMER – Governance and implementation of Smart City projects in the mediterranean region, Project Package 1,

(Dostupno putem: <http://www.eiburs-ascimer.transytprojects.com>)

Bacco, M. *et al.* (2019.) „The Digitisation of Agriculture: a Survey od Research Activities on Smart Farming“. *Array*, 3

(4), str. 1 – 11.

Ballina Ballina, F. J. de la, Pelaez, L. V., Valle Tuero, E. del (2019.) „Smart Tourism Destination: Urban versus Rural

Technological Behaviours“, *Revista Internacional de Turismo Empresay Territorio*, 3 (2), str. 16 – 37.

Bealanche, A. *et al.* (2019.) „Optimizing management of diary goat farms through individual animal dana interpretation:

A case study of smart farming in Spain“, *Agricultural Systems*, 175, str. 27 – 38.

Bioportal GIS – portal (Dostupno putem: <http://www.bioportal.hr/gis/>)

Bjelovarsko – bilogorska županija: *Županijska razvojna strategija Bjelovarsko – bilogorske županije za razdoblje 2011 – 2015. godine*

Državni zavod za statistiku – *Publikacije i statistika*

Elaborat zaštite okoliša u postupku ocjene o potrebi procjene utjecaja na okoliš za izmjenu zahvata: *Tvornica za*

preradu krumpira Adria Snack Company d.o.o. u Hercegovcu s izgradnjom skladišta krumpira i skladišta gotove robe

(Dostupno putem: <https://mzoe.gov.hr/UserDocImages//ARHIVA%20DOKUMENATA/ARHIVA%20--->

[%20OPUO/2017/elaborat_zastite_okolisa_763.pdf](https://mzoe.gov.hr/UserDocImages//ARHIVA%20DOKUMENATA/ARHIVA%20---%20OPUO/2017/elaborat_zastite_okolisa_763.pdf))

Europski fondovi – *portal*

Europska komisija – *Strategija Europa 2020.*

Europska komisija – *Vodič za monitoring i evaluaciju*

European Network for Rural Development – *Smart Villages – revitalizing rural services*

European Regional Development Fund (2014.) „Digital Agenda for New Tourism Approach in European Rural and

Mountin Areas“ (Dostupno putem:

http://danteproject.eu/sites/danteproject.eu/files/goodpractices/DANTE_Thematic_Guidelines.pdf)

- European Network for Rural Development i The European Agricultural Fund for Rural Development (2018.) „Projects Brochure – Digital and Social Innovation in Rural Services“ (Dostupno putem: https://enrd.ec.europa.eu/sites/enrd/files/enrd_publications/publi-eafrd-brochure-07-en_2018-0.pdf)
- Europska strategija za Jadransku i Jonsku regiju - *portal* (Dostupno putem: <https://www.adriatic-ionic.eu/>)
- Europska strategija za Podunavsku makro – regiju - *portal* (Dostupno putem: <https://danube-region.eu/>)
- Eurostat – *Statistički izvještaji*
- Eremia, M., Toma, L., Sanduleac, M. (2017.) „The Smart City Concept in the 21st Century“, *Procedia Engineering*, 181 (1), str. 12 – 19.
- Etzkowitz, H., Zhou, C. (2006) „Triple Helix twins: Innovation and sustainability“, *Science and Public Policy*, 33 (1), str. 77 – 83. (Dostupno putem: <https://doi.org/10.3152/147154306781779154>)
- Florida, R. (2002.) *The Rise of Creative Class*, Basic Books, New York
- Giffinger, R., & Lü, H. (2015) *The Smart City perspective: A necessary change from technical to urban innovation (first)*, Milano: Fondazione Giangiacomo Feltrinelli
- Grain.org, „Agriculture 3.0 or (smart) agroecology?“ (Dostupno putem: <https://www.grain.org/en/article/6280-agriculture-3-0-or-smart-agroecology>)
- Gretzel *et al.* (2015.) „Smart tourism: foundations and developments“, *Electron Markets*, 25, str. 179 – 188.
- HEP ODS – *Desetogodišnji plan (2018 – 2027.) razvoja distribucijske mreže HEP ODS* (Dostupno putem: http://www.hep.hr/ods/UserDocImages/dokumenti/Planovi_razvoja/1_10g_2018_2027_z.pdf)
- Hrvatske ceste - *Brojenje prometa na cestama Republike Hrvatske godine 2018.* (Dostupno putem: https://hrvatske-cesta.hr/uploads/documents/attachment_file/file/485/Brojenje_prometa_na_cestama_Republike_Hrvatske_godine_2018.pdf)
- Hrvatska regulatorna agencija za mrežne djelatnosti – *Interaktivni GIS Portal*
- Hrvatske vode - *Višegodišnji program gradnje komunalnih vodnih građevina, 2014 – 2023.* (Dostupno putem: https://www.voda.hr/sites/default/files/visegodisnji_program_gradnje_komunalnih_vodnih_gradevina.pdf)
- Hrvatski zavod za zapošljavanje – *Publikacije i statistike*
- Hrvatski zavod za mirovinsko osiguranje – *Publikacije i statistike*
- Javna ustanova za upravljanje zaštićenim dijelovima prirode Sisačko-moslavačke županije – *portal* (Dostupno putem - <https://zastita-prirode-smz.hr/>)

McKinsey Global Institute – *Smart cities: Digital solutions for a more livable future* (Dostupno putem <https://www.mckinsey.com/industries/capital-projects-and-infrastructure/our-insights/smart-cities-digital-solutions-for-a-more-livable-future>)

Ministarstvo kulture – *Registar kulturne baštine*

Nam, T., Pardo, T. A. (2011.) „Conceptualizing Smart City with dimensions of technology, people, and institutions“ *Proceedings of the 12th Annual International Conference on Digital Government Research* (Dostupno putem: <https://doi.org/10.1145/2037556.2037602>)

Nam, T., & Pardo, T. A. (2011.) „Smart City as urban innovation: Focusing on management, policy, and context, Center for Technology in Government“ *University at Albany* (Dostupno putem: http://www.ctg.albany.edu/publications/journals/icegov_2011_smartcity)

Natura 2000 – *Portal* (Dostupno putem: <http://natura2000.eea.europa.eu/>)

Općina Hercegovac – *Financijski izvještaji*

Općina Hercegovac – *Plan gospodarenja otpadom Općine Hercegovac za razdoblje od 2018. do 2023.*

Općina Hercegovac – *Općinski akti: I. izmjene proračuna za 2020. godinu*

Općina Hercegovac – *Općinski akti: IV. izmjene proračuna za 2019. godinu*

Općina Hercegovac – *Općinski akti: IV. izmjene proračuna za 2018. godinu*

Općina Hercegovac – *Općinski akti: V. izmjene proračuna za 2017. godinu*

Općina Hercegovac – *Prostorni plan uređenja Općine Hercegovac*

Općina Hercegovac – *I. izmjene i dopune prostornog plana uređenja općine Hercegovac*

Općina Hercegovac – *II. izmjene i dopune prostornog plana uređenja općine Hercegovac – tekstualni dio*

Općina Hercegovac – *Prijedlog III. izmjena i dopuna prostornog plana uređenja općine Hercegovac*

Općina Hercegovac – *Službena web stranica Općine*

Plan navodnjavanja Bjelovarsko – bilogorske županije (Dostupno putem:

<https://www.voda.hr/sites/default/files/dokumenti/pnbbz.pdf>)

Plan razvoja infrastrukture širokopojasnog pristupa u gradovima Čazma i Garešnica, te općinama Berek, Hercegovac,

Ivanska, Štefanje i Velika Trnovitica (Dostupno putem: <http://www.cazma.hr/wp-content/uploads/2019/03/Nacrt-PR%C5%A0I-projektno-podru%C4%8Dje-%C4%8Cazma-v7.0.pdf>)

Plin Garešnica – *portal* (Dostupno putem: <https://www.plin-garesnica.hr/o-nama/>)

SMARTA Mobility Program – *Report on rural Good Practices*

Smart Village Network – *portal* (Dostupno putem: <https://www.smart-village-network.eu/network>)

Strukturni fondovi – *portal* (Dostupno putem: <https://strukturnifondovi.hr/>)

Turistički master plan Bjelovarsko – bilogorske županije

Turistička zajednica Bjelovarsko – bilogorske županije – *portal* (Dostupno putem: <http://www.tzbbz.hr/>)

Turistička zajednica Sjeverna Moslavina – *portal* (Dostupno putem: <https://www.tzsm.hr/>)

Wageningen University and Research (WUR) et al. (2016.) „Internet of food and Farm 2020“ (Dostupno putem: <https://www.iof2020.eu/communication-materials/iof2020-booklet.pdf>)

9. POPIS SLIKA

Slika 1: Proces pripreme i realizacije implementacijskih projekata.....	3
Slika 2: Proces pripreme i realizacije implementacijskih projekata.....	4
Slika 3: Okvir za provedbu alokacije sredstava ESI fondova u Republici Hrvatskoj	5
Slika 4: Strateški ciljevi programskog razdoblja EU 2021- 2027.	7
Slika 5: Prijedlog 2021 – 2027. višegodišnjeg financijskog okvira EU	8
Slika 6: Nacionalni operativni programi	10
Slika 7: Korištenje i namjena površina Općine – obradiva tla i šume gospodarske namjene	14
Slika 8: Tok rijeke Ilove.....	15
Slika 9: Zaštićena područja u Općini prema Ekološkoj mreži Natura 2000	16
Slika 10: Prikaz biciklističkih staza i turističkih atrakcija na području Županije	24
Slika 11: Mreža cestovnog prometa - državne i županijske ceste na području Općine.....	29
Slika 12: Pokrivenost fiksnim pristupom telekomunikacijskim uslugama u Općini.....	30
Slika 13: Pokrivenost mobilnim telekomunikacijskim signalom u Općini.....	31
Slika 14: Vodoopskrba i odvodnja na području Općine	32
Slika 15: Shematski prikaz distribucijske mreže električne energije u distribucijskom području Elektre Križ	33
Slika 16: Energetski sustav na području Općine	34
Slika 17: SWOT analiza Općine.....	39
Slika 18: Glavne razvojne potrebe i potrebna unapređenja u razdoblju do 2027. g.....	40
Slika 19: Glavni razvojni ciljevi Općine	41
Slika 20: Ciljani ekonomski pokazatelji Općine za razdoblje do 2027.....	42
Slika 21: Zatvoreni krug zaostajanja ruralnih područja	43
Slika 22: Strateški koncept razvoja "pametne Općine" u razdoblju do 2027.	44
Slika 23: Strateški koncept - Hercegovac 2027.....	46
Slika 24: Digitalni "eko - sustav" pametne Općine.....	47
Slika 25: R&D projekti na području "pametne poljoprivrede" u EU	48
Slika 26: Primjer sustava digitalne platforme za upravljanje poljoprivrednim površinom	49
Slika 27: Koncept „pametnog sela“ Hercegovac – poljoprivredne aktivnosti i alokacija odgovornosti	49
Slika 28: Lokalna proizvodnja energije iz obnovljivih izvora.....	50
Slika 29: Mobilnost na zahtjev.....	51
Slika 30: Koncept “pametnog turizma u Općini“	54
Slika 31: Grad Güssing (Austrija) - primjer dobre prakse "zelene" energije	56
Slika 32: Selo Nagypáli (Mađarska) - primjer dobre prakse "zelene" energije.....	56
Slika 33: Primjeri dobre prakse „pametnog turizma“: Haloze (Slovenija), Zaliepie (Poljska) i Guttenbach (Austrija)	57
Slika 34: Planiranje strateškog razvoja Općine i prikaz glavnih razvojnih ciljeva i prioriteta.....	58
Slika 35: Uključenost i alokacija odgovornosti ključnih dionika.....	66
Slika 36: Ilustracija odnosa između planiranih i stvarnih rezultata intervencije.....	69
Slika 37: Mapa sustava monitoringa i evaluacije.....	70

10. POPIS TABLICA

Tablica 1: Značajne vrste ptica u POP Natura 2000 Poilovlje s ribnjacima HR1000010.....	17
Tablica 2: Struktura poljoprivrednih gospodarstava u Općini	18
Tablica 3: Brojno stanje domaćih životinja u Općini	19
Tablica 4: Popis najvećih gospodarskih subjekata po poslovnim prihodima	20
Tablica 5: Struktura zaposlenih po sektorima (pravne osobe)	20
Tablica 6: Predložena evidentirana kulturna dobra na području Općine	22
Tablica 7: Broj stanovnika u naseljima Općine prema popisu stanovništva 2011. g.....	25
Tablica 8: Broj stanovnika u naseljima Općine u vremenu od 1971. do 2011. g.	25
Tablica 9: Stanovništvo prema nacionalnosti.....	25
Tablica 10: Prirodni prirast u Općini	26
Tablica 11: Struktura nezaposlenih, prosinac 2019. g.	26
Tablica 12: Osnovne škole, razredni odjeli, učenici i učitelji, početak školske godine 2018./2019.	27
Tablica 13: Dječji vrtići i druge pravne osobe, djeca i zaposleni, početak pedagoške godine 2019 / 2020.....	27
Tablica 14: Popis udruga na području Općine	28
Tablica 15: Količine sakupljenog komunalnog otpada u Općini u razdoblju os 2011. do 2016. g.....	35
Tablica 16: Udio miješanog i odvojeno sakupljenog komunalnog otpada u RH i Općini Hercegovac - 2016.....	35
Tablica 17: Proračun Općine Hercegovac	37
Tablica 18: Bilanca Općine Hercegovac za 2018. godinu.....	38
Tablica 19: Glavna područja djelovanja, razvojni projekti i operativni (specifični) ciljevi strateškog razvoja Općine do 2027. g.....	60
Tablica 20: Vrste evaluacija	69